

الحمد لله

آموزش ترجمه و مفاهیم قرآن

جلد اول

پژوهشکده تحقیقات اسلامی

نماینده ولی فقیه
معاونت تربیت و آموزش عقیدتی سیاسی

آموزش ترجمه و مفاهیم قرآن - ج ۱

- موضوع: □ □ قرآن (ویژه طرح نور مبین)
- تهیه کننده: □ □ پژوهشکده تحقیقات اسلامی
- نویسنده: □ □ عبدالحسین برهانیان
- ناشر: □ □ معاونت تربیت و آموزش عقیدتی سیاسی
- حروفچینی و صفحه آرایی: □ □ پژوهشکده تحقیقات اسلامی
- لیتوگرافی، چاپ و صحافی: □ □ مرکز چاپ نمایندگی ولی فقیه در سپاه
- نوبت چاپ: □ □ اول
- تاریخ انتشار: □ □ بهار ۸۹
- تیراژ: □ □ ۵۰۰۰۰

فهرست مطالب

درس پنجم

- آموزش ترجمه: ماضی (۲) ۶۶
آموزش مفاهیم: علم و ایمان، ملاک برتری... ۷۱

درس ششم

- آموزش ترجمه: فعل مضارع (۱) ۷۸
آموزش مفاهیم: استقامت و پایداری..... ۸۳

درس هفتم

- آموزش ترجمه: فعل مضارع (۲) ۹۰
آموزش مفاهیم: امر به معروف و نهی از منکر... ۹۵

درس هشتم

- آموزش ترجمه: فعل امر ۱۰۲
آموزش مفاهیم: مجاهدت در راه خدا..... ۱۰۷

درس نهم

- آموزش ترجمه: اسم فاعل و اسم مفعول..... ۱۱۶
آموزش مفاهیم: فلسفه نماز..... ۱۲۲

- پیشگفتار..... ۷
مقدمه ۹

درس اول

- آموزش ترجمه: ضمایر منفصل ۱۴
آموزش مفاهیم: آفرینش هدفدار ۱۹

درس دوم

- آموزش ترجمه: ضمایر متصل ۲۶
آموزش مفاهیم: هدایتگران الهی ۳۱

درس سوم

- آموزش ترجمه: اسم اشاره و مهولات ۳۸
آموزش مفاهیم: رسالت قرآن ۴۴

درس چهارم

- آموزش ترجمه: ماضی (۱) ۵۲
آموزش مفاهیم: طواف برجسته مؤمنان..... ۵۸

درس سیزدهم

- آموزش ترجمه: مرفعات ۱۷۲
آموزش مفاهیم: در محضر قرآن ۱۷۷

درس چهاردهم

- آموزش ترجمه: منصوبات ۱۸۴
آموزش مفاهیم: اجتناب از شیطان ۱۹۰

درس پانزدهم

- آموزش ترجمه: مجرورات ۱۹۸
آموزش مفاهیم: تقوا، برترین توشه ۲۰۳

درس دهم

- آموزش ترجمه: تفاوت لَمْ و لَمَّا ۱۳۰
آموزش مفاهیم: آزمایش، سنتی جاویدان ... ۱۳۶

درس یازدهم

- آموزش ترجمه: طرز ساختن فعل مجهول ... ۱۴۴
آموزش مفاهیم: آثار یاد معاد ۱۴۹

درس دوازدهم

- آموزش ترجمه: اسم و حالات آن/ مبنی و معرب ۱۵۸
آموزش مفاهیم: آرامش، فقط در پرتو یاد خدا .. ۱۶۴

پیش‌گفتار

انقلاب اسلامی ایران، بزرگ‌ترین و عمیق‌ترین انقلاب ارزشی و فکری عصر حاضر است. بنیانگذار این نهضت مقدس، حضرت امام خمینی رحمه الله علیه، با پیروی از مکتب حضرت سیدالشهداء علیه‌السلام، دست ستم و سلطه قدرت‌های استکباری را از کشور امام زمان (عج) کوتاه کرد و به احیای سیره رسول الله صلی الله علیه و آله، و اصلاح امور امت و تحکیم پایه‌های حکومت اسلامی پرداخت و نهادهای پرثمری را یکی پس از دیگری در جامعه اسلامی ایران بنیان نهاد.

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی از خجسته نهادهایی است که همزمان با شکل‌گیری نظام مقدس اسلامی، به دستور آن پیر عارف و دوراندیش تأسیس گردید و رسالت عظیم پاسداری از انقلاب اسلامی و دستاوردهای آن و دفاع از حریم ولایت مطلقه فقیه را بر عهده گرفت. تحقق این مأموریت خطیر، در گرو برخورداری این نهاد مقدس از «بینش اسلامی» و «آگاهی سیاسی» می‌باشد که امر «آموزش» یکی از راه‌های تأمین‌کننده آن است. از این رو، ارتقا و تقویت بینش اعتقادی و بصیرت سیاسی پاسداران نیازی اجتناب‌ناپذیر است. ولی امر مسلمانان جهان، حضرت آیه الله العظمی خامنه‌ای «مدظله العالی» خطاب به نماینده خود در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی چنین می‌فرماید:

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی یک نیروی انقلابی است که بر پایه دین و تقوا و درک و عمل انقلابی به وجود آمده و وظیفه اساسی نماینده این جانب در آن عبارت از: نظارت مستمر بر حفظ و استحکام این پایه اساسی و برخورد با تخلفات و پیشگیری از آن‌هاست.^۱

۱. بخشی از حکم مقام معظم رهبری به نماینده ولی فقیه در سپاه (مورخه ۶ / ۴ / ۱۳۶۹).

اهمیت و نقش زیربنایی آموزش‌های عقیدتی سیاسی در حفظ و استحکام پایه‌های اعتقادی و بصیرت‌های سیاسی موجب شد که این مهم در چارچوب «نظام آموزشی» جامع و فراگیری تحقق یابد که در برگیرنده سطوح مختلف علمی و تخصصی پاسداران، بسیجیان و سربازان باشد. با تشکیل نیروهای پنجگانه سپاه و تصویب قانون استخدامی و نیز لحاظ عنصر عقیدتی - سیاسی در کلیه درجات، اداره آموزش‌های عقیدتی سیاسی نمایندگی ولی فقیه در سپاه «نظام آموزش» را هماهنگ با نظام آموزشی و خدمتی کارکنان سپاه تدوین و با اهداف زیر برای اجرای آن برنامه‌ریزی کرده است:

۱. تربیت نیروی مؤمن و متعهد به ارزش‌های اسلام ناب محمدی صلی الله علیه و آله.
 ۲. توسعه و تعمیق دانش و بینش عقیدتی سیاسی پاسداران.
 ۳. ایجاد توانایی و انگیزه فکری و معنوی در انجام وظایف و مأموریت‌های محوله.
- معاونت تربیت و آموزش عقیدتی سیاسی نمایندگی ولی فقیه در سپاه در راستای تحقق فرامین مقام معظم رهبری در جهت گسترش فرهنگ قرآنی و آشنا کردن پاسداران با فهم کلی آیات، ادعیه و زیارات و همچنین عملی سازی ابلاغیه ستاد کل نیروهای مسلح در طرح «نور مبین»، کتاب حاضر را که حاوی توضیح و تبیین واژگان و مفاهیم قرآن است در اختیار کلیه پاسداران عزیز قرار داده تا در قالب برنامه‌های قرآنی در دوره‌های آمادگی یگانی و طرح آموزش «نور مبین» در آموزشگاهها و یگانهای خدمتی مورد آموزش و بهره‌برداری قرار گیرد. امید است با اجرای این طرح، گام مؤثری در توسعه فرهنگ قرآنی و فهم و درک مفاهیم قرآن مجید در سپاه صورت گرفته باشد.
- پیشنهادهای تجربیات مربیان ارجمند و برادران عزیز متربی، راهگشا و مشوق ما در رفع کاستی‌های متون آموزشی خواهد بود. از خداوند متعال می‌خواهیم که روز به روز بر بینش و آگاهی‌های اسلامی ما بیفزاید و آنها را عمیق‌تر سازد.

معاونت تربیت و آموزش عقیدتی سیاسی
نمایندگی ولی فقیه در سپاه

مقدمه

ترجمه قرآن و آشنا ساختن انسانها با مفاهیم حیات بخش قرآن از دیرباز مورد توجه بزرگان و علمای دین بوده است به طوری که قدمت این کار به صدر اسلام بازمی گردد. گسترش اسلام در میان ملل مختلف از دلایل مهم ترجمه قرآن به زبانهای گوناگون بوده است. صرف نظر از اینکه سلمان پارسی را اولین مترجم قرآن بدانیم،^۱ باید اذعان نمود که از اولین ترجمه های قرآن به زبان پارسی، ترجمه تفسیر طبری است.^۲ این ترجمه به تقاضای ابوصالح منصور فرزند نوح سامانی (۳۵۰-۳۶۶ ه. ق) و به فتوای دانشمندان بلخ، بخارا و سمرقند نوشته شده است.^۳ این ترجمه متنی تفسیری - روایی است که به فرمان امیر سامانی و فتوای هفت تن از علمای ماوراء النهر تنظیم گشت.^۴ به طور کلی می توان ترجمه و تفسیر فارسی را از لحاظ تاریخی و شیوه نگارش به سه دوره مهم تقسیم بندی نمود. دوره اول ترجمه قرآن مجید از صدر اسلام تا اواسط قرن پنجم هجری ادامه می یابد که مترجم بدون ذکر نام خود معادل و برابری لغوی کلمات

۱ - ترجمه تفسیر طبری، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۳۹، ج ۱، ص ۵ و المبسوط میر حسینی، ج ۱، ص ۳۷ به نقل از مقدمه تاج التراجم (تفسیر).

۲ - تاج التراجم فی تفسیر القرآن للاعاجم، ج ۱، ص ۲. نجیب مایل هروی - علی اکبر الهی خراسانی.

۳ - مجله سروش، شماره ۸۷۱، مقاله دکتر علی رواقی.

۴ - همان.

قرآنی را اغلب به صورت چلیبا^۱ و گاهی هم به هیأت افقی کلمه به کلمه در زیر آیه‌ها می‌نوشت. دومین دوره ترجمه قرآن مجید از اواسط قرن پنجم هجری آغاز می‌گردد. در این دوره برخی از مترجمان به ترجمه تفسیری قرآن اهتمام ورزیده‌اند و از میانه قرن پنجم به بعد «بیشتر مترجمان از روش عمادالدینی اسفراینی^۲ پیروی کرده‌اند. در روش مزبور ترجمه الفاظ قرآن به برابره‌ای مفهوم و روشن فارسی و مطابق با اقوال مفسران مد نظر قرار گرفته است.»^۳

در عصر انقلاب اسلامی همزمان با پیدایش شور جدیدی برای بازگشت به قرآن و نیاز نسل جوان به مفاهیم قرآن، پژوهشگران در این زمینه آثار نوینی را تدوین نموده‌اند و نویسندگان در پی یافتن راهی بوده‌اند که بتوانند در مدت کوتاه‌تری خواننده خود را به مرحله‌ای برسانند که بتواند دست کم نیمی از آیات قرآن کریم را ترجمه و معنا کند و مفهوم بیشتر آیات را درک نماید.

کتاب حاضر علاوه بر داشتن بعضی از مزایای کتابهای آموزش ترجمه قرآن که پیش از این چاپ شده است از ویژگی جدیدی برخوردار است که می‌توان گفت یک برنامه تکمیلی و ابتکاری در نوع خود می‌باشد.

این کتاب ضمن تأکید بر اصول ادبیات، به گونه‌ای طراحی گردید که هدف اصلی، آموزش ترجمه قرآن باشد. توضیح اینکه با مقایسه ریشه‌های اصلی به کار رفته در قرآن (۱۷۷۱ عدد)^۴ و واژه‌های مشتق از آنها (۵۸۲۱۸ عدد)^۵ به این نتیجه رسیدیم که می‌توانیم با یاد دادن برخی قواعد و اصول صرف و نحو^۶ همراه با آماردهی از ریشه‌های

۱ - چلیبا به معنای در هم نوشتن، منحنی شکل نوشتن و یا کلمه‌ای بر کلمه دیگر نوشتن آمده است. لغتنامه دهخدا، ج ۱۷، ص ۲۷۹.

۲ - تفسیر تاج‌التراجم، عمادالدین اسفراینی، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی وزارت ارشاد اسلامی.

۳ - مقدمه تفسیر تاج‌التراجم فی تفسیر القرآن للاعاجم با اندکی تلخیص، ص ۶ - ۴.

۴ - البته تعداد ریشه‌های اصلی مورد استفاده در کتاب ۲۳۳ عدد می‌باشد.

۵ - آمارها به طور کلی از کتاب «المعجم الاحصایی لالفاظ القرآن الکریم» تألیف دکتر محمود روحانی استفاده گردیده است. البته تهیه آمار تفکیکی «افعال» به عهده نویسنده و همکاران بوده است.

۶ - البته تا جایی که آموزش ترجمه قرآن در حاشیه قرار نگیرد.

اصلی لغات قرآن، چگونگی بکارگیری آنها را مشخص نموده، سپس در مرحله بعد با استفاده از نتایج به دست آمده، تدوین درسها را شروع نماییم.

مجموع لغات آموزش داده شده در کتاب ۳۴۲۰۳ عدد می باشد که با مشابه سازی در مجموع می توان گفت که دانش پژوه بر ترجمه هفتاد درصد آیات قرآن توانا می شود. دانش پژوه بعد از فراگیری این کتاب می تواند با انجام تمرینهای کاربردی و مرور ترجمه آیات و درسها درصدد تقویت خود در این زمینه باشد و باید گفت که دسترسی به موفقیت، زمانی امکان پذیر خواهد شد که علاوه بر مطالب کتاب، تمرینهای مکرر نیز انجام شود.

موارد زیر در تنظیم درسها مد نظر قرار گرفته است:

- ۱- هدف اصلی تعلیم، ترجمه باشد نه آموزش صرف و نحو.
- ۲- آیاتی انتخاب شود که کمتر لغات الحاقی داشته باشد، مگر در موارد ضروری.
- ۳- اختصاص بخشی از کتاب به آموزش «نحو» به شکل ساده تا علاوه بر تنوع به شیرینی درسها افزوده گردد.
- ۴- تدوین متن به صورت سؤالهای تستی که امر آموزش و تدریس را ساده نماید.
- ۵- در نشانی آیات شماره اول مربوط به سوره و شماره دوم مربوط به آیه مورد نظر می باشد: سوره، آیه
۱۴ / ۲

آموزش مفاهیم قرآن

در این کتاب در هر درس پس از بخش آموزش ترجمه قرآن، بخش کوتاهی تحت عنوان «مفاهیم قرآن» آمده است که درباره یکی از مفاهیم قرآنی - که مرتبط با آیه اول از گزیده آیات است - بحث می کند تا فراگیران، افزون بر آشنایی با ترجمه قرآن، از مفاهیم والای این کتاب الهی نیز بهره مند شوند و به بحث تفسیر آیات راغب گردند.

پژوهشکده تحقیقات اسلامی

❁ درس اول ❁

بخش اول: آموزش ترجمه

گزیده آیات

هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعاً	(بقره ۲/۲۹)
إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ	(ملک ۶۷/۲۶)
هَئِن لِّبَاسٌ لَّكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ هَئِن	(بقره ۲/۱۸۶)
يَا مُوسَى إِنِّي أَنَا اللَّهُ	(قصص ۲۸/۳۰)
مَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا	(شعراء ۲۶/۱۵۴)
نَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ	(بقره ۲/۱۲۸)

جدول آمار

تعداد	عناوین
۷۷۸۰۷	* کل کلمات قرآن مجید:
۱۰	کلمات اصلی در این درس:
۱۰	کلمات الحاقی در این درس:
۱۳۵۰	کلمات اصلی با تکرار:
۵۷۶۷	کلمات الحاقی با تکرار:
۷۱۱۷	مجموع کلمات اصلی و الحاقی (آموزش داده شده):
۷۰۶۹۰	* باقیمانده:

کلمات اصلی

لغت	معنا	تعداد	لغت	معنا	تعداد	لغت	معنا	تعداد
هُوَ	او (مرد)	۴۷۸	هُنَّ	آنان (جمع زنان)	۷	أَنَا	من (گوینده)	۶۷
هُمَا	آندو (مرد)	۱	أَنْتَ	تو (مرد)	۸۱	نَحْنُ	ما (گوینده)	۸۵
هُمْ	آنان (جمع مردان)	۴۳۸	أَنْتُمَا	شما (۲ مرد یا ۲ زن)	۱			
هِيَ	او (زن)	۶۳	أَنْتُمْ	شما (مردان)	۱۲۹			

ضمایر منفصل

کلمه در عربی به سه دسته تقسیم می‌شود: اسم، فعل و حرف.

اسم، کلمه‌ای است که بر معنای مستقلی دلالت کند، بدون این که زمانی را برساند.
فعل، کلمه‌ای است که بر معنای مستقلی در یکی از زمانهای (گذشته، حال، آینده) دلالت کند.

حرف کلمه‌ای است که معنای مستقلی ندارد و در کنار اسم و فعل دارای معنا می‌شود.
اسم، خود به اسم ظاهر و ضمیر تقسیم می‌شود. ضمیر آن است که جانشین اسم ظاهر شده و از تکرار آن جلوگیری می‌کند.

در عربی از ضمائر بطور گسترده استفاده می‌شود و تعداد ضمائر در زبان عربی بیش از ضمائر در زبان فارسی است.

ضمایر بر دو قسم است: منفصل و متصل.

ضمیر منفصل (جدا): ضمیری است که متصل به کلمه دیگری نیست.

ضمیر متصل (پیوسته): ضمیری است که متصل به کلمه دیگری (اسم، فعل، حرف) است.

ضمائر منفصل (جدا) عبارتند از:

هُوَ: او (مرد)	هِيَ: او (زن)
هُمَا*: آن دو (مردان)	هُمَا*: آن دو (زنان)
هُمْ*: آنان (مردان)	هُنَّ*: آنان (زنان)

غایب

* - ضمیرهایی که با ستاره * مشخص شده‌اند، چنانچه خواهید دید شکل متصل و منفصل آنها یکسان است.

أَنْتَ : تو (مرد)	أَنْتِ : تو (زن)
أَنْتُمَا : شما (دو مرد)	أَنْتُمَا : شما (دو زن)
أَنْتُمْ : شما (مردان)	أَنْتُنَّ : شما (زنان)

مخاطب

متکلم (گوینده) أَنَا : من نَحْنُ : ما
ضمیرهای منفصل در فارسی عبارتند از: من، تو، او، ما، شما، ایشان.

مقایسه ضمیرها در فارسی و عربی

ضمیر فارسی	ضمیر عربی	
من	أَنَا	(متکلم)
تو	أَنْتَ (مرد) أَنْتِ (زن)	(مخاطب)
او	هُوَ (مرد) هِيَ (زن)	(غایب)
ما	نَحْنُ	(متکلم)
شما	أَنْتُمَا (دو مرد - دو زن) أَنْتُمْ (مردان) أَنْتُنَّ (زنان)	(مخاطب)
ایشان (آنان)	هُمَا (دو مرد - دو زن) هُمْ (مردان) هُنَّ (زنان)	(غایب)

همانطور که مشاهده می‌کنید، در مقابل دو ضمیر فارسی (شما، آنان) هشت ضمیر عربی وجود دارد. مجموع ضمایر در عربی چهارده تابوده و در فارسی تنها شش تاست.

تمرین کلاس

تمرین الف: ترجمه صحیح را علامت بزنید.

۱- هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعاً (۲ / ۲۹)

- ☐ الف - او همانا خلق کرد شما را و آنچه در زمین است.
- ☐ ب - او کسی است که برای شما خلق کرد همه آنچه در زمین است.
- ☐ ج - او کسی است که برای شما جمیع آنچه در زمین است می آفریند.
- ☐ د - او کسی است که برای شما همه آنچه در زمین است را بیافرید.

۲- هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ (۱۱ / ۷)

- ☐ الف - او کسی است که آسمانها و زمین را آفرید.
- ☐ ب - او کسی است که آسمانها را همراه زمین خلق کرد.
- ☐ ج - او کسی است که هر آنچه در زمین و آسمان است آفرید.
- ☐ د - ایشان کسی است که هر چه در زمین و آسمان است را آفرید.

۳- اللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ (۲۴ / ۱۹) جزء ۱۸

- ☐ الف - خداوند می داند و شما (مردان) نمی دانید.
- ☐ ب - خداوند می داند همه چیز را و شما (زنان) نمی دانید.
- ☐ ج - خداوند می داند و لکن شما (دو زن) نمی دانید.
- ☐ د - خداوند می فهمد همه چیز را و شما (دو مرد) نمی فهمید.

۴- هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ (۴۰ / ۶۷)

- ☐ الف - آنها کسانی هستند که آفریدند. ☐ ب - ایشان آفریدند شما را.
- ☐ ج - او کسی است که شما را آفرید. ☐ د - همانا او انسان را آفرید.

تمرین ب: جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید:

۵- هُوَ اللَّهُ فِي السَّمَوَاتِ وَفِي الْأَرْضِ (۶ / ۳)

..... خدا در و زمین است.

- ☐ الف - آنان، آسمان ☐ ب - همانا آنها، آسمانها
- ☐ ج - او، آسمانها ☐ د - ایشان، آسمانها

۶- هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ (۵۷ / ۳)

..... اول و آخر است و ظاهر و باطن است.

- الف - ایشان □ ب - او □ ج - آن دو □ د - آنها □

۷- يَا مُوسَى إِنِّي أَنَا اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ (۲۸ / ۳۰)

ای موسی بدرستی که خدا، پروردگار جهانیان هستم.

- الف - من □ ب - ما □ ج - ایشان □ د - آنان □

۸- قَالَ هَلْ أَنْتُمْ مُطَّلِعُونَ (۳۷ / ۵۴)

گفت آیا مطلع (آگاه) هستید؟

- الف - تو و آن مرد □ ب - من و او □ ج - تو □ د - شما (مردان) □

۹- نَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ (۲ / ۱۲۸)

..... او را عبادت کننده

- الف - ما، هستیم □ ب - شما، هستید □ ج - آنان، هستند □ د - آنان، می باشند □

تمرین ج: آیه مناسب با ترجمه زیر را علامت بزنید.

۱۰- همانا علم (زمان قیامت) فقط نزد خداست و من همانا بیم‌دهنده‌ای آشکار هستم.

- الف - إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ (۶۷ / ۲۶) □
 ب - قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ (۲۹ / ۵۰) □
 ج - قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِنْ عِلْمٍ (۶ / ۱۴۸) □
 د - وَإِنَّهُ لَعِلْمٌ لِلسَّاعَةِ فَلَا تَمْتَرُنَّ بِهَا (۴۳ / ۶۱) □

۱۱- او کسی است که در آسمان، خداست و در زمین هم خداست.

- الف - هُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ إِلَهُ وَفِي الْأَرْضِ إِلَهُ (۴۳ / ۸۴) □
 ب - هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ (۱۱ / ۷) □
 ج - لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ (۲ / ۲۲۵) □
 د - هُوَ اللَّهُ فِي السَّمَوَاتِ وَفِي الْأَرْضِ (۶ / ۳) □

۱۲- شما (مردان) لباس برای زنانتان هستید.

- الف - أَنْتُمْ هَآءِ وَارِدُونَ (۹۸ / ۲۱)
- ب - أَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ (۱۸۶ / ۲)
- ج - فَاعْلَمُوا أَنَّمَا أَنْزَلَ بِعِلْمِ اللَّهِ وَ أَنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ (۱۴ / ۱۱)
- د - يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ (۱۵ / ۳۵)

۱۳- آیا شما داناترید یا خداوند.

- الف - هَلْ أَنْتُمْ مُطَّلِعُونَ (۵۴ / ۳۷)
- ب - رَبِّي يَعْلَمُ الْقَوْلَ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ (۴ / ۲۱)
- ج - قَالَ الْخَوَارِثُونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ (۱۴ / ۶۱)
- د - ءَأَنْتُمْ أَعْلَمُ أَمِ اللَّهُ (۱۴۰ / ۲)

۱۴- حواریون (اصحاب حضرت عیسی) گفتند ما یاوران خداییم.

- الف - إِذْ قَالَ الْخَوَارِثُونَ يَا عِيسَى بْنُ مَرْيَمَ هَلْ يَسْتَطِيعُ رَبُّكَ (۱۱۱ / ۵)
- ب - قَالَ الْخَوَارِثُونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ (۱۴ / ۶۱)
- ج - قَالَ عِيسَى بْنُ مَرْيَمَ لِلْخَوَارِثِينَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ (۱۴ / ۶۱)
- د - قَالَ الْخَوَارِثُونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ آمَنَّا بِاللَّهِ (۵۲ / ۳)

کلمات الحاقی

معنی	لغت	معنی	لغت	معنی	لغت
آفریده شما را	مُأ	آنچه - آنانکه	خَلَقَكُمْ	زمین	الْأَرْضُ
پیش - نزد	مُبِين	روشن - آشکار	عِنْدَ	داناتر	أَعْلَمَ
در	مِثْلُنَا	مانند ما	فِي	همانا	إِنَّ
گفت	مِنْ	از	قَالَ	همانا فقط	إِنَّمَا
بگو	مُأ (نافیه)	نه، نیست	قُلْ	انسان	بَشَرٌ
آسمان (آسمانها)	يَعْلَمُ	می داند	السَّمَاءِ (السَّمَوَاتِ)	نمی دانید	لَا تَعْلَمُونَ
معبود	يَقْبَلُ	قبول می کند	إِلَهَ	همه - همگی	جَمِيعاً

بخش دوم: آموزش مفاهیم

آفرینش هدفدار

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ. (انبیاء: ۱۶)

و آسمان و زمین و آنچه را بین آن دو است، به بازی نیافریدیم.

نکته‌ها

۱. **هدف آفرینش:** قرآن کریم در آیات بسیاری، با لحنی هشدارآمیز یادآور شده که جهان و انسان بدون هدف خلق نشده است.^۱ آفرینش، هدفی دارد که آن با برپایی قیامت تحقق می‌یابد. از این رو مردم نمی‌توانند در دنیا به بازی سرگرم شده و بالهو و لعب، حیات خویش را به پایان ببرند.

بطور معمول لهو و لعب (بازی بدون هدف) از کسی سر می‌زند که بخواهد حاجت یا کمبودی از او برطرف شود. اما خداوند حکیم که نه حاجتی دارد و نه کمبودی، بیهوده دست به آفرینش هستی نزده است.^۲

۲. **غفلت‌زدایی آیه:** آیه اعلام خطر است به کسانی که به سبب غفلت، عمر عزیز خود را به هدر می‌دهند.

خداوند در سوره مؤمنون نیز با لحنی تهدیدآمیز می‌فرماید:

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ.

آیا گمان کردید که شما را بیهوده آفریدیم و به سوی ما باز نمی‌گردید؟

۳. **مسئولیت‌آفرینی:** اعتقاد به هدفدار بودن انسان در هستی، برای انسان تعهدزا و مسئولیت‌آفرین است، و این اعتقاد موجب امید، نشاط، تلاش و پویندگی در مسیر

۱. مؤمنون، آیه ۱۱۵؛ انعام، آیه ۷۳؛ جاثیه، آیه ۲۲؛ ملک، آیه ۱۲؛ آل عمران، آیه ۹۱؛ ذاریات، آیه ۵۶.

۲. با استفاده از ترجمه المیزان، ج ۱۴، ص ۳۶۴، انتشارات جامعه مدرسین.

تکامل انسان می‌گردد. در پهنه هستی همه چیز برای انسان خلق شده است اما انسان برای خدا،^۱ زیرا او به این دلیل به جهان پا گذاشته است، تا خدا را بشناسد و عبادت کند.

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ. (ذاریات: ۵۶)

و من جن و انس را نیافریدم، مگر اینکه (مرا) پرستش کنند.
بنابراین، با این دید به هستی، نه تنها دنیا به بازی آفریده نشده و ناپسند و مورد سرزنش نیست، بلکه جهان به منزله عبادتگاه و جایگاه رشد و تکامل انسان خواهد بود.

۱. مؤمنون، آیه ۱۱۵.

بخش سوم: تمرین منزل

تمرین الف: معنای صحیح ضمایر کدامند؟

۱- «هُوَ» و «هُمْ»:

- الف: او، شما □ ب: من، او □ ج: او، تو □ د: او، آنان □

۲- «هِيَ»، «هِنَّ»:

- الف: آنان، آنان □ ب: او، آنان □ ج: آنان، او □ د: الف و ب □

۳- «أَنْتَ»، «أَنْتُمْ»:

- الف: شما، آنان □ ب: شما، شما □ ج: تو، شما □ د: شما، تو □

۴- «أَنَا»، «نَحْنُ»:

- الف: من و ما □ ب: ما و شما □ ج: من و شما □ د: شما، ایشان □

۵- أَنْتُمْ، أَنْتُنَّ:

- الف: شما، ما □ ب: ما و شما □ ج: من، شما □ د: شما، شما □

تمرین ب: ترجمه صحیح را علامت بزنید.

۶- هُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ^۱ (۴۲ / ۲۵)

- الف: او کسی است که توبه را می‌پذیرد. □
ب: او کسی است که از بندگان اسلام را می‌پذیرد. □
ج: او کسی است که از بندگان توبه را می‌پذیرد. □
د: تو کسی هستی که از بندگان توبه را می‌پذیری. □

۱- عباده: بندگان

۷- هُنَّ لِبَاسٍ لَّكُمْ^۱ (۲ / ۱۸۷)

- ☐ الف: آنان (مردان) لباس برای شما (زنان) هستند.
- ☐ ب: آنان (زنان) لباس برای شما (مردان) هستند.
- ☐ ج: آنان (مردان) لباس شما را دارا هستند.
- ☐ د: آنان (زنان) لباس شما را نباید بپوشند.

۸- لِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَ مَا بَيْنَهُمَا^۲ (۵ / ۱۷)

- ☐ الف: برای خداوند بهتر است فرمانروایی بر آسمانها و زمین
- ☐ ب: برای خداوند است ملک (فرمانروایی) آسمانها و زمین و آنچه بین آن دو است.
- ☐ ج: برای اوست آسمانها و زمین و آنچه بین آنان است.
- ☐ د: برای خداوند است ملک (فرمانروایی) آسمانها و زمین و آنچه بین آنها است.

۹- وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ (۶ / ۷۳)

- ☐ الف: او همان کسی است که آسمانها و زمین را آفرید.
- ☐ ب: او همان کسی است که آسمانها و زمین را خلق کرد.
- ☐ ج: همانا ایشان کسی است که انسانها را ندا داد.
- ☐ د: و او کسی است که آسمانها و زمین را به حق آفرید.

۱۰- وَهُمْ عَنْ دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ^۳ (۴۶ / ۵)

- ☐ الف: و آنان (بتان) از دعایشان بی خبرند.
- ☐ ب: و او (بت) از دعایشان بی خبر است.
- ☐ ج: اینان (بتان) از دعایشان بی خبرند.
- ☐ د: و ایشان (بتان) از دعایشان بی خبرند.

۱- لکم: برایتان

۲- ضمیر «هما» وقتی به کلمه‌ای می‌چسبد ضمیر متصل است و از نظر معنی با منفصل آن فرقی نمی‌کند.

۳- قسمتی از آیه ۵ سوره احقاف است که می‌فرماید: کیست گمراه‌تر از آن که جز خدا را بپرستد و (بتان) حاجتهای او را تا قیامت اجابت نکنند (و هم عن دعائهم غافلون).

تمرین ج: جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

۱۱- اللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ (۱۹ / ۲۴)

خداوند می‌داند و نمی‌دانید.

الف: شما (زن) □ ب: شما (مردان) □ ج: شما (دو مرد) □ د: شما (دو زن) □

۱۲- قَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا (۲۴ / ۴۵)

(کافران) گفتند مگر زندگانی دنیای ما.

الف: نیست آن □ ب: نیست، آنها □ ج: نیستید، شما □ د: نیستید، شما (زن) □

۱۳- وَهُمْ عَلَى صَلَوَتِهِمْ يُحَافِظُونَ (۹۲ / ۶)

و بر نمازشان مواظبت می‌کنند.

الف: آنان (مرد یا زن) □ ب: آنان (مردان) □ ج: آنان (زن) □ د: شما (مردان) □

۱۴- قَالَ هِيَ عَصَايَ (۱۸ / ۲۰)

گفت عصای من است.

الف: آن (مرد) □ ب: آن □ ج: آنان □ د: او (زن) □

۱۵- قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ (۵۰ / ۲۹)

بگو همانا آیات (الهی) نزد خداست و همانا بیم دهنده‌ای آشکار

الف: من، هستم □ ب: ما، هستیم □ ج: شما، هستید □ د: آنان، هستند □

تمرین د: کدام یک از آیه‌های زیر با ترجمه داده شده مطابقت دارد؟

۱۶- او کسی است که آسمانها و زمین را آفرید.

الف: هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعاً (۲ / ۹) □

ب: وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ (۱۱ / ۷) □

ج: هُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ إِلَهٌُ وَفِي الْأَرْضِ إِلَهٌُ (۴۳ / ۸۴) □

د: قَالَ رَبِّي يَعْلَمُ الْقَوْلَ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ (۲۱ / ۴) □

۱- هرگاه ضمیر «هی» و «هو» به «شیء» برگردد معنای «آن» می‌دهد.

۱۷- بگو همانا آیات الهی فقط نزد خداست و من فقط بیم‌دهنده‌ای آشکار هستم.

- ☐ الف: قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ (۵۰ / ۲۹)
- ☐ ب: قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ (۵۰ / ۲۹)
- ☐ ج: قُلْ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ (۲۶ / ۶۷)
- ☐ د: قُلْ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ (۲۶ / ۶۷)

۱۸- ای موسی همانا من خدایم.

- ☐ الف: يَا مُوسَى إِنَّهُ أَنَا اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ (۹ / ۲۷)
- ☐ ب: يَا مُوسَى إِنَّهُ أَنَا اللَّهُ الْعَزِيزُ (۹ / ۲۷)
- ☐ ج: يَا مُوسَى إِنِّي أَنَا اللَّهُ (۳۰ / ۲۸)
- ☐ د: يَا مُوسَى إِنِّي أَنَا اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ (۳۰ / ۲۸)

۱۹- و تو (مرد)، نیستی مگر بشری مثل ما.

- ☐ الف: قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ (۶ / ۴۱)
- ☐ ب: مَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا (۱۵۴ / ۲۶)
- ☐ ج: قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ (۶ / ۴۱)
- ☐ د: قَالُوا أَبْعَثَ اللَّهُ بَشَرًا رَسُولًا (۹۴ / ۱۷)

۲۰- ما از رگ گردن به او نزدیک‌تریم.

- ☐ الف: نَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْكُمْ (۸۵ / ۵۶)
- ☐ ب: نَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ^۱ (۱۶ / ۵۰)
- ☐ ج: وَإِنْ تَعْفُوا أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى (۲۳۷ / ۲)
- ☐ د: أَيُّهُمْ أَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعًا (۱۱ / ۴)

❁ درس دوم ❁

بخش اول: آموزش ترجمه

گزیده آیات

سَلَامٌ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ... إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ	(صافات ۳۷ / ۱۰۹، ۱۱۱)
قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعاً	(اعراف ۷ / ۱۵۸)
إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ	(تغابن ۶۴ / ۱۵)
فَقُلْ لِيْ عَمَلِيْ وَلَكُمْ عَمَلُكُمْ	(يونس ۱۰ / ۴۱)
قَالَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي فَغَفَرَ لَهُ	(قصص ۲۸ / ۱۶)
يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ	(فاطر ۳۵ / ۳)

جدول آمار

عناوین	تعداد
* کل کلمات قرآن مجید:	۷۷۸۰۷
کلمات اصلی در این درس:	بسیار زیاد
کلمات الحاقی در این درس:	۱۵
کلمات اصلی با تکرار:	—
کلمات الحاقی با تکرار:	۲۹۶۱
مجموع کلمات اصلی و الحاقی:	—
کلمات آموزش داده شده :	۱۰۰۷۸
* باقیمانده:	۶۷۷۲۹

کلمات اصلی

لغت	معنا	تعداد	لغت	معنا	تعداد	لغت	معنا	تعداد
هـ -	ش	۳۳۳۶	هَنْ	شان	۱۹۸	کِ	ت	۱۵
هَما	شان	۲۴۳	کَی	ت	۱۱۶۰	کُنَّ	تان	۱۲
هَهم	شان	۳۳۶۵	کُما	تان	۲۲۴۴	ی	م	۸۵۳
ها	ش	۱۱۷۴	کُم	تان	۵۶	نا	مان	۱۱۵۸

ضمایر متصل

همانطور که از اسم این ضمایر پیداست، هیچ گاه به صورت جدا استعمال نمی شوند. ضمایر متصل (پیوسته) در فارسی عبارتند از: آم، آت، آش، مان، تان، شان (کتابیم، کتابت، کتابش، کتابمان، کتابتان، کتابشان)^۱

ضمائر منفصل مفعولی (منصوب):^۲ این گونه ضمایر با اضافه شدن «ایّا» به ضمایر متصل درست می شوند: ایّا + ه = ایّاه (او را).

ایّاه، ایّاهما، ایّاهم، ایّاهّا، ایّاهُنّ، ایّاک، ایّاکُما، ایّاکُم، ایّاکی، ایّاکُما، ایّاکُنّ، ایّائی، ایّانّا.

در قرآن کریم تنها ضمایر منفصل مفعولی زیر بکار رفته اند:

ایّاک: ترا — ۲ بار	ایّاه: او را — ۸ بار
ایّاکُم: شما را — ۶ بار	ایّاهُم: ایشان را — ۱ بار
ایّائی: مرا — ۵ بار	ایّانّا: ما را — ۲ بار

۱ - همانطور که در جدول بالا مشاهده می شود شکل ضمایر هُم، هُما، هُنّ در متصل و منفصل یکی است و تفاوت آنها تنها در اتصال و انفصال می باشد.

۲ - منصوب بودن یعنی علامت نصب (ـَ الف و ...) را داشته باشد. دلیل منصوب بودن این است که مفعول اعراب نصب را می گیرد. توضیح بیشتر در این رابطه در درسهای بعد خواهد آمد.

تمرین کلاس

تمرین الف: ترجمه صحیح را علامت بزنید.

۱- فَقُلْ لِيْ عَمَلِيْ وَلَكُمْ عَمَلُكُمْ (۴۱ / ۱۰)

- ☐ الف: بگو مرا عملی است و شما را نیز عملتان.
- ☐ ب: بگو برای من عمل است و برای شما عملی.
- ☐ ج: بگو برای من عملم و برای شما عملتان است.
- ☐ د: بگو مرا عمل است و شما نیز عمل صالح دارید.

۲- إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ (۱۵ / ۶۴)

- ☐ الف: بدانید که اموالتان و فرزندانان (مایه) آزمایش هستند.
- ☐ ب: بدانید که اموال و اولاد آنان (مایه) آزمایش هستند.
- ☐ ج: همانا که اموال و فرزندان آن دو نفر (مایه) آزمایش هستند.
- ☐ د: همانا اولاد و مال تو فتنه هستند.

۳- قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعاً (۱۵۸ / ۷)

- ☐ الف: بگو ای گروه مردم، من رسول خدا بسوی او هستم.
- ☐ ب: بگو ای گروه مردم، من رسول خداوند بسوی شمایم.
- ☐ ج: بگو ای گروه مردم، من فرستاده حق تعالی هستم.
- ☐ د: بگو ای گروه مردم، همانا من فرستاده خداوند بسوی همه شمایم.

۴- إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ (۱۱۱ / ۳۷)

- ☐ الف: به درستی که او عابد و از مؤمنین بود.
- ☐ ب: به درستی که او عابد و مؤمن بود.
- ☐ ج: همانا او از بندگان مؤمن ما بود.
- ☐ د: همانا او از بندگان با ایمان است.

۵- وَقَالَ مُوسَىٰ يَا فِرْعَوْنُ إِنِّي رَسُولٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ (۷ / ۱۰۴)

- الف: موسی گفت: ای فرعون به درستی که من فرستاده خدایم. ☐
- ب: موسی گفت: ای فرعون همانا من رسول خدایم. ☐
- ج: موسی به فرعون گفت: همانا من فرستاده (از جانب) خداوندم. ☐
- د: موسی گفت: ای فرعون همانا من فرستاده‌ای از (جانب) پروردگار عالمیانم. ☐

تمرین ب: با توجه به ترجمه و آیه داده شده جاهای خالی را پر نمایید.

۶- يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ (۳۵ / ۳)

ای گروه مردم به یاد آورید.

- الف: نعمت خدا را بر خودتان ☐ ب: نعمت خدا را بر خودشان ☐
- ج: نعمت حق تعالی بر خود ☐ د: ب و ج صحیح است. ☐

۷- وَهَدَيْنَاهُمَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ (۳۷ / ۱۱۸)

..... به راه مستقیم هدایت کردیم.

- الف: آنان را و او را ☐ ب: آن دو را ☐
- ج: آنها را و ایشان را ☐ د: هر سه مورد صحیح است. ☐

۸- يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ اذْكُرْ نِعْمَتِي عَلَيْكَ (۵ / ۱۱۰)

ای عیسی پسر مریم نعمت به یاد آور.

- الف: مرا بر خودت ☐ ب: مرا بر ایشان ☐ ج: مرا بر او ☐ د: مرا بر آنها ☐

۹- قَالَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي (۲۸ / ۱۶)

گفت: پروردگارا همانا به نفس ظلم کردم.

- الف: من، او ☐ ب: من، شما ☐ ج: من، خودم ☐ د: من، ایشان ☐

۱۰- إِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ عَنِ آيَاتِنَا لَغَافِلُونَ (۱۰ / ۹۲)

همانا بسیاری از مردم از نشانه‌های بی‌خبرند.

- الف: آنان ☐ ب: ایشان ☐ ج: او ☐ د: ما ☐

تمرین ج: با توجه به ترجمه، آیه مناسب آن را پیدا کنید.

۱۱- همانا من بر شما از عذاب روز عظیم (قیامت) می ترسم.

- ☐ الف: إِنِّي أَخَافُ أَنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ (۱۰ / ۱۵)
- ☐ ب: إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ أَلِيمٍ (۱۱ / ۲۶)
- ☐ ج: إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ (۵ / ۲۸)
- ☐ د: إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ (۲۶ / ۱۳۵)

۱۲- برایشان عذابی در زندگانی دنیاست.

- ☐ الف: لَهُمْ عَذَابٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا (۱۳ / ۳۴)
- ☐ ب: إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ (۱۴ / ۲۲)
- ☐ ج: وَإِنَّ عَذَابِي هُوَ الْعَذَابُ الْأَلِيمُ (۱۵ / ۵۰)
- ☐ د: وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَدُّ وَأَبْقَى (۲۰ / ۱۲۷)

۱۳- جز این نیست که اموالتان و فرزندانان (مایه) آزمایش (شما) هستند و نزد

خداوند پاداشی بزرگ است.

- ☐ الف: وَمَا أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ بِالَّذِي تُقَرَّبُكُمْ عِنْدَنَا زُلْفَى (۳۴ / ۳۷)
- ☐ ب: إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ (۶۴ / ۱۵)
- ☐ ج: لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ... (۶۳ / ۹)
- ☐ د: قَالُوا نَحْنُ أَكْثَرُ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا (۳۴ / ۳۵)

۱۴- پس بر آنان (کافران) خشمی از طرف خداوند است و برای ایشان عذابی

بزرگ است.

- ☐ الف: إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ (۳ / ۴)
- ☐ ب: لَهُمْ عَذَابٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا (۱۳ / ۳۴)
- ☐ ج: فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللَّهِ وَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ (۶ / ۱۰۶)
- ☐ د: وَإِنَّ عَذَابِي هُوَ الْعَذَابُ الْأَلِيمُ (۱۵ / ۵۰)

۱۵ - گفت: پروردگارا همانا من به خودم ظلم کردم مرا بیامرز، پس خداوند او را آمرزید.

- الف: قَالَتْ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي وَ أَسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمَانَ (۲۷ / ۴۴) □
- ب: قَالَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي فَغَفَرَ لَهُ (۲۸ / ۱۶) □
- ج: يَا قَوْمِ إِنَّكُمْ ظَلَمْتُمْ أَنْفُسَكُمْ بِاتِّخَاذِكُمُ الْعِجْلَ (۲ / ۵۴) □
- د: قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا (۷ / ۲۳) □

کلمات الحاقی

لغت	معنی	تعداد	لغت	معنی	تعداد	لغت	معنی	تعداد
إِزَاهِيم	-	۶۹	أَوْلَادُكُمْ	فرزندانتان	۲۳	(إِنْ) عَصَيْتُ	(اگر) نافرمانی کنم	*
الدُّنْيَا	-	۱۱۵	الْحَيَاةِ	زندگی - زندگانی	۷۴	عَفَرَ	آمرزید	*
أَذْكُرُ	یادآور	*	رَبِّ	پروردگار	۹۷۱	فِتْنَةً	آزمایش - بلا	۳۴
أَدْخُلُوا	داخل شوید	*	رَسُولٍ	فرستاده	۲۳۶	فِرْعَوْنَ	-	۷۴
أَذْكُرُوا	یادآورید	*	سَلَامٍ	درود، سلام	۹۳	مُوسَى	-	۱۳۶
أَخَافُ	می ترسم	*	عِبَاد	بندگان	۹۳	مُؤْمِنِينَ	ایمان آوردگان	۲۲۹
إِعْفِرْ	بیامرز	*	عَذَابٍ	شکسجه -	۳۲۲	يَوْمٍ	روز	۴۳۳
أَمْوَالُكُمْ	دارائیهای	۶۱	الْعَالَمِينَ	جهانیان	۹۱	شما		

بخش دوم: آموزش مفاهیم

هدایتگران الهی

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا. (اعراف: ۱۵۸)

بگو ای مردم من پیامبر خدا به سوی همه شما هستم.

نکته‌ها

۱. **عقل، هدایتگر درونی:** عقل، موهبت الهی و مشعل فروزانی است که در وجود انسان تعبیه شده و انسان با توجه به نداهای روشنگرانه آن می‌تواند راه را از چاه تشخیص دهد. در فرهنگ قرآنی نیز به عقل اهمیت فراوانی داده شده است. همه آیاتی که انسان را به تعقل فرامی‌خواند^۱ و یا به سرزنش کسانی می‌پردازد که تعقل نمی‌کنند،^۲ بیانگر همین مطلب است که در پرتو تعقل و تفکر، هدایت نصیب انسان می‌شود و از گمراهی نجات خواهد یافت. حسرت گمراهان در روز قیامت نیز به همین جهت است که چرا از چراغ عقلشان بهره نگرفته و زندگی در تاریکی را بر نور ترجیح داده‌اند. آنان در اعتراف خود می‌گویند:

وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ. (ملک: ۱۰)

و می‌گویند: اگر ما گوش شنوا داشتیم یا تعقل می‌کردیم، در میان دوزخیان نبودیم.

۲. **حجت ظاهری و حجت باطنی:** در روایات نیز به هدایتگری عقل تصریح شده و در راستای هدایت پیامبران قرار گرفته است. امام موسی کاظم علیه السلام می‌فرماید:

إِنَّ لِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حُجَّتَيْنِ، حُجَّةً ظَاهِرَةً وَ حُجَّةً بَاطِنَةً، فَأَمَّا الظَّاهِرَةُ فَالرُّسُلُ وَالْأَنْبِيَاءُ وَالْأَئِمَّةُ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ، وَأَمَّا الْبَاطِنَةُ فَالْعُقُولُ.^۳

خداوند دو حجت بر مردم دارد، حجتی ظاهری و حجتی باطنی، حجت ظاهری همان رسولان و پیامبران و امامان علیهم‌السلام می‌باشند و حجت باطنی، عقل‌های مردم است.

۳. **تلازم میان دو حجت:** هر چند در هدایت بشر عنصر عقل لازم است و بدون وجود آن، هدایت‌های پیامبران نیز کارساز نخواهد بود زیرا عقل، انسان را به پیروی از

۱. بقره: آیات ۷۳ و ۲۴۳؛ یوسف، آیه ۱۲؛ رعد، آیه ۴.

۲. انعام، آیه ۳۲؛ انبیاء، آیه ۶۷؛ یس، آیه ۶۲.

۳. بحارالانوار، ج ۶، ص ۱۳۷.

هدایت‌های آنان فرامی‌خواند، اما رهنمودهای عقل به تنهایی برای انسان کافی نیست و نیاز به هدایت‌های پیامبران را برطرف نخواهد کرد.

۴. پیامبران هدایتگران برونی: پیامبران مشعلدار هدایت بشر به سوی صراط مستقیم عبودیت و بندگی بوده‌اند. آنان پس از آنکه خود مورد تفضل الهی قرار گرفته و هدایت شده‌اند، به مقام هدایتگری بشر برگزیده شده‌اند:

رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا.^۱

پیامبرانی که بشارت دهنده و بیم دهنده بودند، تا بعد از پیامبران حجتی برای مردم بر خدا باقی نماند و خداوند، توانا و حکیم است.

۵. خطوط مشترک دعوت پیامبران: همه پیامبران برای اجرای برنامه‌های

هدایتگرانه خویش به بینات، کتاب و میزان مجهز شده‌اند:

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ.^۲

ما رسولان خود را با دلایل روشن فرستادیم و با آنها کتاب (آسمانی) و میزان نازل کردیم. چون خطوط کلی دعوت و هدایت پیامبران یکی است، مؤمنان موظف به ایمان و پذیرش همه آنها می‌باشند و به همین دلیل معتقدند: «لَا تُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ».^۳ و از این رو پذیرش گروهی از پیامبران و تکذیب گروهی دیگر کفر و گمراهی است؛ زیرا لازمه پذیرش رسالت یک پیامبر، پذیرش همه پیامبران دیگر و لازمه ترک پذیرش دعوت یک پیامبر، نفی دعوت همه پیامبران دیگر است.

البته این مطلب که همه پیامبران در امر هدایتگری مشترک بوده و اصول دعوت و هدایت آنان یکی بوده است با این سخن منافات ندارد که بگوییم بین شرایع آنان اختلاف وجود داشته؛ زیرا شریعت هر پیامبر شامل دستوراتی است که مردم با اجرای آنها به سوی خداوند تقرب می‌جویند و این شرایع با توجه به سطح فهم و اختلاف استعداد مردم به حسب مرور زمان متغیر بوده و به همین جهت شریعت هر پیامبر از شریعت سابق وسیع‌تر و جامع‌تر بوده است.

۱. نساء، آیه ۱۶۵.

۲. حدید، آیه ۲۵.

۳. بقره، آیه ۱۳۶.

بخش سوم: تمرین منزل

تمرین الف: معنی صحیح لغات زیر را علامت بزنید.

۱- «حَسَابُهُ، حَسَابُهُمَا» یعنی:

☐ الف: حساب او، حساب شما	☐ ب: حساب او، حساب آنان
☐ ج: حساب او، حساب او	☐ د: حسابش، حسابشان

۲- «كِتَابُهُ، كِتَابُكُمْ» یعنی:

☐ الف: کتابش، کتابتان	☐ ب: کتابش و کتابم
☐ ج: کتابم، کتابتان	☐ د: کتابت، کتابتان.

۳- «رَبُّكُمْ، رَبُّهَا» یعنی:

☐ الف: پروردگارتان، پروردگارشان	☐ ب: پروردگارت، پروردگارشان
☐ ج: پروردگارتان، پروردگارش	☐ د: پروردگارتان، پروردگارشان

۴- «إِيَّايَ، إِيَّانَا» یعنی:

☐ الف: مرا، او را	☐ ب: ما را، او را
☐ ج: مرا، ما را	☐ د: فقط ما را، فقط او را

۵- «أَوْلَادُهُنَّ، أَوْلَادُهُمْ» یعنی:

☐ الف: فرزندان، فرزندان	☐ ب: فرزندان، فرزندان
☐ ج: فرزندان ما، فرزندان شما	☐ د: فرزندان شما، فرزندان ما

تمرین ب: ترجمه درست را علامت بزنید.

۶- **وَأَعْلَمُوا أَنَّمَا آمَوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَأَنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ (۸ / ۲۸)**

- ☐ الف: به درستی که اموالتان و فرزندانان آزمایش (شما) هستند.
- ☐ ب: همانا اموالتان و فرزندانان (مایه) آزمایش (شما) هستند و نزد خداوند اجر و پاداش بزرگ است.
- ☐ ج: بدانید جز این نیست که، اموالتان و فرزندانان (مایه) آزمایش شما هستند، اینکه نزد خداوند اجر و پاداش بزرگ است.
- ☐ د: بدانید که اموالتان و فرزندانان مایه آزمایش شما هستند و خداوند بهر کار خیر پاداش می‌دهد.

۷- **لَهُمْ عَذَابٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا (۱۳ / ۳۴)**

- ☐ الف: برایشان عذابی دردناک می‌باشد.
- ☐ ب: برایشان عذابی دردناک در آخرت می‌باشد.
- ☐ ج: برای آنان عذابی است پر از رنج و درد.
- ☐ د: برایشان عذابی در زندگانی دنیا است.

۸- **إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابٌ يَوْمٍ عَظِيمٍ (۶ / ۱۵)**

- ☐ الف: همانا او از عذاب جهنم نمی‌ترسد اگر عصیانی مرتکب نشود.
- ☐ ب: همانا من اگر نافرمانی (امر) پروردگارم را بکنم از عذاب روز عظیم (قیامت) می‌ترسم.
- ☐ ج: ای پروردگار، همانا آنان اگر عصیان کنند از عذاب روز عظیم تو می‌ترسند.
- ☐ د: ب و ج صحیح است.

۹- **يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ (۳۵ / ۳)**

- ☐ الف: ای مردم، نعمت شناس شوید که خدا بر آنان ارزانی داشت.
- ☐ ب: ای مردم، نعمتهای خداوند را بشمارید.
- ☐ ج: ای مردم، نعمت خداوند بر خودتان را یاد آورید.
- ☐ د: هر کس نعمت خداوند بر خودش را یاد آورد.

تمرین ج: جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

۱۰- قَالَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي (۲۸ / ۱۶)

ترجمه: گفت: پروردگارا، همانا به نفس خود

☐ الف: او، ظلم کرد	☐ ب: آنان، ظلم کردند
☐ ج: من، ظلم کردم	☐ د: من، ظلم کرده بودم

۱۱- يَا عِيسَى بْنُ مَرْيَمَ ادْكُرْ نِعْمَتِي عَلَيْكَ (۵ / ۱۱۰)

ای عیسی، پسر مریم بیاد آور

☐ الف: نعمتم را بر خودت	☐ ب: نعمت را بر من
☐ ج: نعمت او را بر تو	☐ د: نعمت خدا را بر او

۱۲- فَقُلْ لِيْ عَمَلِيْ وَ لَكُمْ عَمَلُكُمْ (۱۰ / ۴۱)

پس بگو برای من و برای شما است.

☐ الف: عمل اوست، عمل شما	☐ ب: عمل توست، عمل شما
☐ ج: عملم، عملتان	☐ د: عمل شما، عمل او

۱۳- هُنَّ لِبَاسٌ لَّكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَّهُنَّ (۲ / ۱۸۷)

آنان (زنان) لباس برای ، و شما لباس برای می‌باشید.

☐ الف: شما ، او	☐ ب: شما ، آنان
☐ ج: ما ، آنان	☐ د: او ، شما

تمرین د: کدام یک از آیه‌ها با ترجمه مطابق است؟

۱۴- همانا اموالتان و فرزندانان مایهٔ آزمایش (شما) هستند.

☐ الف: إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ (۶۴ / ۱۵)
☐ ب: إِنَّا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لِلظَّالِمِينَ (۳۷ / ۶۳)
☐ ج: كُلُّ مَا رَدُّوا إِلَى الْفِتْنَةِ أُرْكِسُوا فِيهَا (۴ / ۹۱)
☐ د: وَاعْلَمُوا أَنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ (۸ / ۲۸)

۱۵- ای قوم بیاد آورید نعمت خدا را.

- الف: يَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ (۹۳ / ۱۱)
- ب: يَا قَوْمِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ (۲۰ / ۵)
- ج: يَا قَوْمِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ (۲۰ / ۵)
- د: يَا قَوْمِ إِنَّمَا هَٰذِهِ الدُّنْيَا مَتَاعٌ (۳۹ / ۴۰)

۱۶- برای آنان عذابی در زندگی دنیاست.

- الف: إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ (۲۲ / ۱۴)
- ب: إِنَّ عَذَابِي هُوَ الْعَذَابُ الْأَلِيمُ (۵۰ / ۱۵)
- ج: وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَدُّ وَأَثَمٌ (۱۲ / ۲۰)
- د: لَهُمْ عَذَابٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا (۳۴ / ۱۳)

۱۷- پس برآنان (کافران) خشمی از خداوند است و برایشان عذابی بزرگ است.

- الف: فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللَّهِ وَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ (۱۰۶ / ۱۶)
- ب: إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ (۴ / ۳)
- ج: لَهُمْ عَذَابٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا (۳۴ / ۱۳)
- د: إِنَّ عَذَابِي هُوَ الْعَذَابُ الْأَلِيمُ (۵۰ / ۱۵)

۱۸- همانا بسیاری از مردم از نشانه‌های ما غافلند.

- الف: إِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ بَعْدَ ذَٰلِكَ فِي الْأَرْضِ لَمُسْرِفُونَ (۳۲ / ۵)
- ب: إِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ عَنْ آيَاتِنَا لَغَافِلُونَ (۹۲ / ۱۰)
- ج: إِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ لَكَافِرُونَ (۸ / ۳۰)
- د: إِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ لَفَاسِقُونَ (۴۹ / ۵)

بخش اول: آموزش ترجمه

گزیده آیات

- تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ وَقُرْآنٍ مُبِينٍ (حجر ۱۵ / ۱)
 ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ (بقره ۲ / ۲)
 هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعاً (بقره ۲ / ۲۹)
 وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ (حدید ۵۷ / ۱۹)
 مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ (فرقان ۲۵ / ۷۰)

جدول آمار

تعداد	عناوین
۷۷۸۰۷	* کل کلمات قرآن مجید:
۱۱	کلمات اصلی در این درس:
۱۲	کلمات الحاقی در این درس:
۱۷۴۷	کلمات اصلی با تکرار:
۴۲۶۰	کلمات الحاقی با تکرار:
۶۰۰۷	مجموع کلمات اصلی و الحاقی:
۱۶۰۸۵	کلمات آموزش داده شده :
۶۱۷۲۲	* باقیمانده:

کلمات اصلی

لغت	معنا	تعداد	لغت	معنا	تعداد	لغت	معنا	تعداد
الَّذِي	کسی که، که	۳۰۴	مَنْ	کسی که کسانی که	۸۷۲	تِلْكَ	آن (زن)	۴۱
الَّذِينَ	کسانی که، آنها که (مرد)	۱۰۷۳	هَذَا	این (مرد)	۲۲۱	هَؤُلَاءِ	اینان	۴۶
الَّتِي	کسی که، آنکه (زن)	۶۸	هَذِهِ	این (زن)	۴۳	أُولَئِكَ	آنان، آنها	۲۰۶
مَا	چیز	۸۱۲	ذَلِكَ	آن (مرد)	۴۷۵		چیزهایی که	

اسم اشاره و موصولات

اسم اشاره: کلماتی نظیر هذا، هذه، ذلک ... در عربی و واژه‌هایی چون «این» و «آن» در فارسی «اسم اشاره» نامیده می‌شوند.

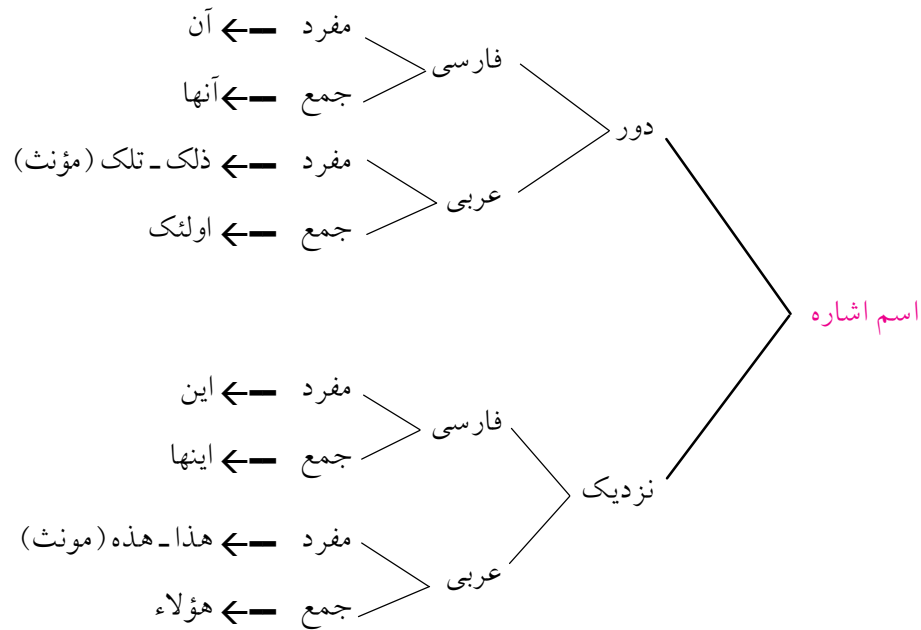
مثال: هَذَا كِتَابٌ، هَذِهِ الْقَرْيَةُ، ذَلِكَ فَضْلٌ و... این کتاب احمد است. آن قلم محمد است.

موصول: کلماتی نظیر «الَّذِي»، «الَّذِينَ»، «الَّتِي»، ... در عربی «موصول» است و جمله‌ای برای تکمیل و یا توضیح آن می‌آید که به آن «صله» گویند.
 بطور مثال اگر به جای جمله «ضَرَبْتُ الَّذِي ضَرَبَنِي» بگوییم «ضَرَبْتُ الَّذِي ... (کسی را زدم...)» جمله کامل نبوده و دارای ابهام است؛ لیکن کلمه «ضَرَبَنِي» (مرا زد) آن را برای شنونده مشخص و تکمیل می‌کند.

در فارسی می‌گوییم: «این کتابی است که دیروز خریدم»، یا «تلاشگران و انقلابیون، آن کسانی که در راه پیروزی انقلاب اسلامی ایران، از جان و مال مایه گذاشتند، باید مورد احترام باشند.»

موصول مشترک^۱ «مَنْ» برای صاحبان عقل و «مَا» برای حیوانات و اشیاء به کار می‌روند.

۱ - نامگذاری به «مشترک» در مقابل موصول «خاص» (الَّذِي، الذان، الذین) است و به جهت یکسان بودن آن برای مفرد، جمع، مذکر و مؤنث می‌باشد.

تمرین کلاس

تمرین الف: ترجمه صحیح را علامت بزنید.

۱- یَا رَبِّ إِنَّ هَؤُلَاءِ قَوْمٌ لَا يُؤْمِنُونَ (۴۳ / ۸۸)

- ☐ الف: پروردگارا همانا اینان قومی هستند که ایمان نمی آورند.
- ☐ ب: خداوندا به درستی که آنان ایمان نمی آورند.
- ☐ ج: خدایا آنان همان قومی هستند که ایمان نیاوردند.
- ☐ د: خداوندا آنها همان قومی هستند که مؤمن نبودند.

۲- فَدَعَا رَبَّهُ أَنَّ هَؤُلَاءِ قَوْمٌ مُّجْرِمُونَ (۴۴ / ۲۲)

- ☐ الف: پس ها کرد پروردگارش را که اینان مجرمند.
- ☐ ب: پس خواند پروردگارش را که آنان قومی گنه کارند.
- ☐ ج: پس خداوندش او را خواند که همانا آنها قومی گنه کارند.
- ☐ د: پس پروردگارش را خواند که همانا اینان قومی گناهکارند.

۳- هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ (۵۱ / ۳)

- ☐ الف: این راه مستقیم است.
- ☐ ب: این راه بسیار مهمی است.
- ☐ ج: این راه مستقیم پروردگار عالمیان است.
- ☐ د: ب و ج صحیح است.

۴- وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ (۶۳ / ۳۹)

- ☐ الف: کسانی که کافر شدند به نشانه‌های الهی، اینان به یقین بد مردمی هستند.
- ☐ ب: کسانی که به نشانه‌های خداوند کافر شدند، آنان به یقین زیانکارند.
- ☐ ج: کسانی که به نشانه‌های حق تعالی ناسپاسی کردند به یقین فاسقند.
- ☐ د: هر کس به آیات الهی کافر بشود به تحقیق که زیانکار است.

۵- ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ (۲ / ۲)

- ☐ الف: آن کتاب، شکی در آن نیست.
- ☐ ب: در آن کتاب شکایتی نیست.
- ☐ ج: در آن کتاب شکایت و شکی نیست.
- ☐ د: آن کتاب شکی درش راه ندارد که همان قرآن است.

تمرین ب: جاهای خالی را با گزینه صحیح پر کنید.

۶- إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ (۴ / ۳)

همانا بر نشانه‌های خداوند کافر شدند عذاب شدید است.

☐ الف: آنان، بر ایشان	☐ ب: کسانی که، به او
☐ ج: آنان که، بر آنان (زنان)	☐ د: آنان که، برایشان

۱- «هم» در اینجا ضمیر فصل است که بین دو اسم (معرفه) می‌آید تا با صفت و موصوف اشتباه نشوند ضمناً «هم» نقش تاکیدی نیز دارد.

۷- إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ (۱۳ / ۳)

همانا در حتما نشانه‌هایی برای گروهی که تفکر می‌کنند هست.

☐ الف: آنها	☐ ب: آن (مذکر)
☐ ج: ایشان (مؤنث)	☐ د: آن (مؤنث)

۸- مَنْ تَابَ وَ آمَنَ وَ عَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ (۲۵ / ۷۰)

.... توبه کند و ایمان بیاورد و عمل صالح انجام دهد پس خداوند بدیهایشان را به نیکی‌ها تبدیل می‌کند.

☐ الف: ایشان	☐ ب: آنان
☐ ج: کسی که	☐ د: او اگر

۹- إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ (۱۰ / ۳)

همانا پروردگارتان خداست که آسمانها و زمین را

☐ الف: کسانی، آفرید	☐ ب: کسی، آفرید
☐ ج: افرادی، آفرید	☐ د: فردی، می‌آفریند

۱۰- قُلْنَا ادْخُلُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ (۲ / ۵۸)

گفتیم به شهر (قریه) داخل شوید.

☐ الف: این	☐ ب: آن	☐ ج: آنان	☐ د: ایشان

تمرین ج: ترجمه زیر با کدام آیه مطابق است:

۱۱- و کسانی که آنان به نشانه‌های پروردگارشان ایمان می‌آورند.

☐ الف: إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ (۱۶ / ۷۹)
☐ ب: إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْتِلُونَ (۱۳ / ۴)
☐ ج: وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ (۲۳ / ۵۸)
☐ د: الف و ب صحیح است.

۱۲- و کسانی که به باطل ایمان آوردند و به خداوند کافر شدند آنان (حتماً) زیانکارند.

- الف: وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ (۳۹ / ۶۳)
- ب: وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ (۲۹ / ۵۲)
- ج: أُولَئِكَ الَّذِينَ هُمْ سُوءُ الْعَذَابِ وَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْأَخْسَرُونَ (۲۷ / ۵)
- د: وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ (۵۷ / ۱۹)

۱۳- آن آیات کتاب، و قرآن بیانگر است.

- الف: ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ (۲ / ۲)
- ب: إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ الْكِتَابَ لِلنَّاسِ (۳۹ / ۴۱)
- ج: وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ (۶ / ۱۵۵)
- د: تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ وَقُرْآنٍ مُبِينٍ (۱ / ۱۵)

۱۴- او کسی است که برای شما تمام آنچه در زمین است را بیافرید.

- الف: هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ (۷ / ۱۸۹)
- ب: هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعاً (۲ / ۲۹)
- ج: رَبُّكُمْ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ (۲ / ۲۱)
- د: وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ (۲۳ / ۵۸)

۱۵- کسانی که کافر شدند و آیات (نشانه‌های) ما را تکذیب کردند. آنان همنشین‌های جهنم هستند.

- الف: إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ (۳۹ / ۴۰)
- ب: وَ أَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ (۵۷ / ۲۵)
- ج: وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ (۵۷ / ۱۹)
- د: وَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَاكَ اللَّهُ... (۴ / ۱۰۵)

کلمات الحاقی

لغت	معنا	تعداد	لغت	معنا	تعداد	لغت	معنا	تعداد
أَدْخُلُوا	داخل شوید	*	دَعَا	خواند دعا کرد	*	الْكِتَابِ	—	۲۵۵
أَصْحَابِ	یاران هم نشینان	۷۸	سَيِّئَاتِ (سَيِّئَه)	بديها (بدی)	۵۰	كَفَرُوا	کافر شدند	*
أَنْزَلْنَا	فرو فرستادیم	*	شَدِيدٍ	—	*	مُجْرِمُونَ (ین)	گناه کاران	۵۰
أَنَّ	که - اینکه	۲۴۸	الصِّرَاطِ	راه	*	مُسْتَقِيمٍ مُسْتَقِيمًا	—	۳۷
حَسَنَاتِ حسن - حسنه	نیکی ها (نیکی)	۶۶	قُرْآن	—	۷۰	النَّاسِ	مردم	۲۴۱
الْحَقِّ	—	۲۵۶	قَرْيَةٍ	شهر	۳۸	يَتَفَكَّرُونَ	تفکر می کنند	*
خَاسِرُونَ	زیانکاران	*	قَوْمٍ	—	۳۵۸	لَا يُؤْمِنُونَ	ایمان نمی آورند	*

بخش دوم: آموزش مفاهیم

رسالت قرآن

تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ وَقُرْآنٍ مُبِينٍ. (حجر: ۱)

این است آیات کتاب [آسمانی] و قرآن روشنگر.

نکته‌ها

۱. **لزوم هدایت از طرف خدا:** در فرهنگ قرآن مجید، هدف نهایی از خلقت انسان، تقرب به خداوند متعال است و این مقصد جز در پرتو هدایت، حاصل نخواهد شد. خداوند متعال به همین جهت پیامبران و کتب آسمانی را فرستاده و در هر برهه از زمان با توجه به رشد فکری و عقلانی مردم به تشریع اوامر و احکام پرداخته است؛ تا اینکه کامل‌ترین برنامه هدایت الهی در قالب دین اسلام به مردم ارائه شده و کتاب آسمانی قرآن متکفل بیان این هدایت گردیده است.

۲. **هدایت به سوی نور:** قرآن که به حق «کتاب هدایت» نام گرفته، قادر است بشر را از ظلمات جهل و فساد رهانیده و به سوی نور و کمال انسانیت که همانا آراستگی به اخلاق الهی است، رهنمون شود. قرآن، خود درباره این هدف والایش می‌فرماید:

كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ.^۱

(این) کتابی است که بر تو نازل کردیم تا مردم را به فرمان پروردگارشان، از تاریکی‌ها (ی) شرک و ظلم و جهل) به سوی روشنایی و ایمان و عدل و آگاهی، درآوری، به سوی راه خداوند عزیز و حمید.

۳. **جامعیت در هدایت:** قرآن کتابی است که در هدایت‌گری‌اش هیچ‌گونه نقصان و کاستی وجود ندارد و بیان‌کننده همه چیز معرفی شده است (تَبَيَّنَا لِكُلِّ شَيْءٍ^۲) و هیچ سخن باطل و گمراه‌کننده‌ای نیز امکان ورود به ساحت مقدس آن را نداشته و نخواهد داشت

۱. ابراهیم، آیه ۱.

۲. نحل، آیه ۸۹.

«لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ».^۱ (از پیش روی آن و از پشت سرش باطل به سویش نمی‌آید).

۴. هدایت در بُعد فکری: قرآن مجید در هدایت بُعد فکری و اعتقادی انسان به دو مرحله توجه داشته است: مرحله زدودن افکار غلط و انحرافی و مرحله جایگزین ساختن اعتقادات و افکار صحیح.

۵. هدایت در بُعد تربیتی: انسان دارای دو بُعد مادی و معنوی است، در بُعد مادی خویش خواستار رفع حوائج مادی و ارضای غرایز نفسانی و در بُعد معنوی اش خواستار ترقی و تکامل روحی و متصف شدن به کرامتها و فضائل انسانی و رهایی از اخلاق رذیله چون خودمحوری، قدرت‌طلبی، شهوترانی، حسادت، بخل و ده‌ها صفت نفسانی مذموم دیگر است. خداوند متعال به صراحت از این بُعد رسالت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله که تجلی آن در قرآن است سخن رانده است:

هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ...^۲

او کسی است که در میان جمعیت درس نخوانده رسولی از خودشان برانگیخت که آیاتش را بر آنها می‌خواند و آنها را تزکیه می‌کند....

این همان رسالتی است که پیامبر اکرم (ص) برای خود ذکر کرده و فرموده است:

بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ.^۳

من (به پیامبری) برانگیخته شدم تا مکارم اخلاق را به کمال برسانم.

۶. هدایت در بُعد اجتماعی: قرآن کریم که صادق‌ترین مدعی در زمینه شناخت و هدایت افراد بشر است هرگز جامعه را به حال خود رها ساخته و رسالت خود در این زمینه را فراموش نکرده است. آیات فراوانی از این کتاب الهی به بیان سنت‌های اجتماعی در جامعه بشری اشاره نموده و در آیات بسیاری نیز راهکارهایی را مطرح کرده که با اجرای آنها به دست مؤمنان جامعه‌ای محقق خواهد شد که در پرتو آن افراد به هدف خلقتشان که همانا عبودیت و تکامل است برسند.

۱. فصلت، آیه ۴۲.

۲. جمعه، آیه ۲.

۳. سفینه البحار، ج ۱، ص ۴۱۰، انتشارات کتابخانه سنایی.

بخش سوم: تمرین منزل

تمرین الف: معنای صحیح کلمات زیر را علامت بزنید.

۱- «هُؤُلَاءِ وَاُولَئِكَ»:

☐ الف: آنان، ایشان	☐ ب: اینان، او
☐ ج: اینان، آنان	☐ د: ایشان، آنان

۲- «مَا وَمَنْ»:

☐ الف: چیزی که، کسی که	☐ ب: چیزهایی که، کسانی که
☐ ج: چیزی که، کسانی که	☐ د: هر سه مورد صحیح است.

۳- «هَذَا وَذَلِكَ»:

☐ الف: این، آن	☐ ب: آنها، اینان
☐ ج: اینان، آن	☐ د: این، آنها

۴- «الَّذِي وَالَّذِينَ»:

☐ الف: کسانی که، او را	☐ ب: کسی که، کسانی که
☐ ج: آن، کسانی که	☐ د: کسانی که، آنها را

۵- «الَّتِي وَتِلْكَ»:

☐ الف: آنانکه، آن	☐ ب: کسی که، آن
☐ ج: کسی که، او	☐ د: کسانی که، آن

تمرین ب: ترجمه صحیح را علامت بزنید.

۶- وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ (۵۲ / ۲۹)

- ☐ الف: کسانی که به شیطان ایمان آوردند و به خدا کافر شدند آنان خود زیانکارانند.
- ☐ ب: کسانی که به باطل ایمان آوردند و خداوند را ناشکری کردند، زیانکارند.
- ☐ ج: و کسانی که به باطل ایمان آوردند و به خداوند کافر شدند آنان (حتماً) زیانکارانند.
- ☐ د: و کسانی که مؤمن نشدند و به خداوند کافر شدند آنان زیانکارانند.

۷- مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ^۱ (۷۰ / ۲۵)

- ☐ الف: کسی که توبه کند و ایمان بیاورد، و عمل صالح انجام دهد پس حتماً خداوند بدیهایشان را به نیکیها تبدیل می‌کند.
- ☐ ب: کسانی که توبه کار شدند و ایمان نیز آورده‌اند و عمل صالح انجام دهند پس خداوند خوبی‌ها به آنان دهد.
- ☐ ج: او که توبه‌گر شد و ایمان آورد پس خداوند بدیهای او را به نیکیها تبدیل کند.
- ☐ د: هر کس که مسلمان شود و توبه کار گردد و ایمان آورد و عمل صالح انجام دهد پس خداوند بدیهایشان را به نیکی تبدیل کند.

۸- فَجَعَلَهُ^۲ مِنَ الصَّالِحِينَ (۵۰ / ۶۸)

- ☐ الف: او را صالح قرار دادند.
- ☐ ب: او را از مردمان نیک نوشت.
- ☐ ج: پس او را از نیکوکاران قرار داد.
- ☐ د: پس او را از صالحین و متقیان نوشت.

۱- يُبَدِّلُ: تبدیل می‌کند؛ سیئات: بدی‌ها

۲- جَعَلَ: قرار داد

۹- يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ (۴ / ۱)

- الف: ای مردم بترسید از خدایتان، او شما را از نفس واحد خلق کرد.
- ب: ای مردم بترسید از خدایتان، آنکه شما را از یک فرد آفرید.
- ج: ای مردم نمی ترسید از پروردگارتان، کسی که شما را از یک تن می آفریند.
- د: ای مردم باید بترسید از پروردگارتان، کسی که شما را از نفس واحد خلق می نماید.

۱۰- وَالَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِهَا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ (۷ / ۱۵۳)

- الف: کسانی که کارهای بد انجام دادند سپس از آنها (کارها) توبه کردند همانا پروردگارت پس از آن (توبه) آمرزنده و مهربان است.
- ب: هر کس از شما کار بدی انجام دهد از روی جهالت، سپس توبه کند و صلاح کند خداوند از آن به بعد آمرزنده است.
- ج: هر کس از کارهای زشت خود توبه کند از آن به بعد خداوند آمرزنده و مهربان است.
- د: هر کس توبه کار شود از کارهای بد خویش، خداوند آمرزنده و مهربان است.

تمرین ج: کدام گزینه، ترجمه را کامل می کند؟

۱۱- آیه: وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا (۳۵ / ۱۱)

و خداوند از خاک سپس از نطفه و سپس زوجها (زن و مرد)

- الف: آفرید، قرار داد □ ب: آفریده است شما را، قرار داد □
- ج: می آفریند، قرار داد □ د: آفرید شما را، قرار داد شما را □

۱۲- إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَ مَا تَوْا وَ هُمْ كَفَّارٌ أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللَّهِ (۲ / ۱۶۱)

همانا و مردند در حالی که کافر بودند لعنت خدا بر آنان است.

- الف: کسانی که کافرند □ ب: کافران □
- ج: کسانی که کافر شدند □ د: کسیکه کافر بود □

۱۳- اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِیْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ (۱ / ۶)

ستایش مخصوص خداوند است آسمانها و زمین را آفرید.

- الف: او که □ ب: برای آنهایی که □ ج: آن زمان که □ د: آنکه □

۱۴- فَدَعَا رَبَّهُ اَنْ هُوَ لَآ قَوْمٌ مُّجْرِمُوْنَ (۴۴ / ۲۱)

پس خواند پروردگارش را که همانا قومی مجرمند.

- الف: آنان □ ب: اینان □ ج: آنها □ د: همان مردان □

۱۵- خَلَقَ اللّٰهُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ اِنَّ فِیْ ذٰلِكَ لَاٰیَةً لِّلْمُؤْمِنِیْنَ (۴۴ / ۲۹)

خداوند آسمانها و زمین را به حق آفرید نشانه‌ای برای مؤمنین است.

- الف: همانا در آنها □ ب: همانا در اینها □
ج: همانا در آن □ د: به درستی که در این □

تمرین د: با توجه به معنی داده شده کدام آیه با ترجمه مطابق است؟

۱۶- خداوند کسی است که برای شما، چهارپایان را قرار داد.

- الف: اَللّٰهُ الَّذِیْ جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ (۴۰ / ۴۴) □
ب: اَللّٰهُ الَّذِیْ جَعَلَ لَكُمُ الْاَنْعَامَ (۴۰ / ۷۹) □
ج: اَللّٰهُ الَّذِیْ جَعَلَ لَكُمُ الْاَیْلَ (۴۰ / ۶۱) □
د: وَ جَعَلُوا لِلّٰهِ شُرَكَاءَ (۱۳ / ۳۳) □

۱۷- ستایش مخصوص خداوند است، کسی که آسمانها و زمین را خلق نمود.

- الف: خَلَقَ اللّٰهُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ اِنَّ فِیْ ذٰلِكَ لَاٰیَةً لِّلْمُؤْمِنِیْنَ (۲۹ / ۳۱) □
ب: اِنَّ رَبَّكُمُ اللّٰهُ الَّذِیْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ (۱۰ / ۳) □
ج: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِیْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ (۶ / ۱) □
د: هُوَ الَّذِیْ خَلَقَ الْاَیْلَ وَ النَّهَارَ (۲۱ / ۳۳) □

۱۸ - پروردگارا، همانا اینان قومی هستند که ایمان نمی آورند.

- الف: يَا رَبِّ إِنَّ هَؤُلَاءِ قَوْمٌ لَا يُؤْمِنُونَ (۴۳ / ۸۸)
- ب: فَدَعَا رَبَّهُ إِنَّ هَؤُلَاءِ قَوْمٌ مُّجْرِمُونَ (۴۴ / ۲۱)
- ج: إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ (۱۶ / ۷۹)
- د: وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ (۲۳ / ۵۸)

۱۹ - و کسانی که کافر شدند به آیات (نشانه‌های) خداوند، آنان به یقین زیانکارند.

- الف: وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ (۲۹ / ۵۲)
- ب: أُولَئِكَ الَّذِينَ هُمْ سُوءُ الْعَذَابِ وَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْآخَسِرُونَ (۲۷ / ۵)
- ج: وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ (۳۹ / ۶۳)
- د: وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ (۵۷ / ۱۹)

۲۰ - همانا الله پروردگار شما است کسی که آسمانها و زمین را آفرید.

- الف: إِنَّ رَبَّكُمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ (۱۰ / ۳)
- ب: خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ (۲۹ / ۳۱)
- ج: اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ (۵ / ۱۸)
- د: اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ (۳۰ / ۴۰)

❁ درس چهارم ❁

بخش اول: آموزش ترجمه

گزیده آیات

- مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ. (بقره ۲ / ۶۲)
- الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَجَعَلَ الظُّلُمَاتِ وَالنُّورَ. (انعام ۶ / ۱)
- ضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَبِّئُ خَلْقَهُ. (یس ۳۶ / ۷۸)
- وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ. (انبیاء ۲۱ / ۳۳)
- فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ. (فتح ۴۸ / ۱۸)
- اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ. (روم ۳۰ / ۴۰)
- وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَانُ وَلَكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا. (بقره ۲ / ۱۰۲)

جدول آمار

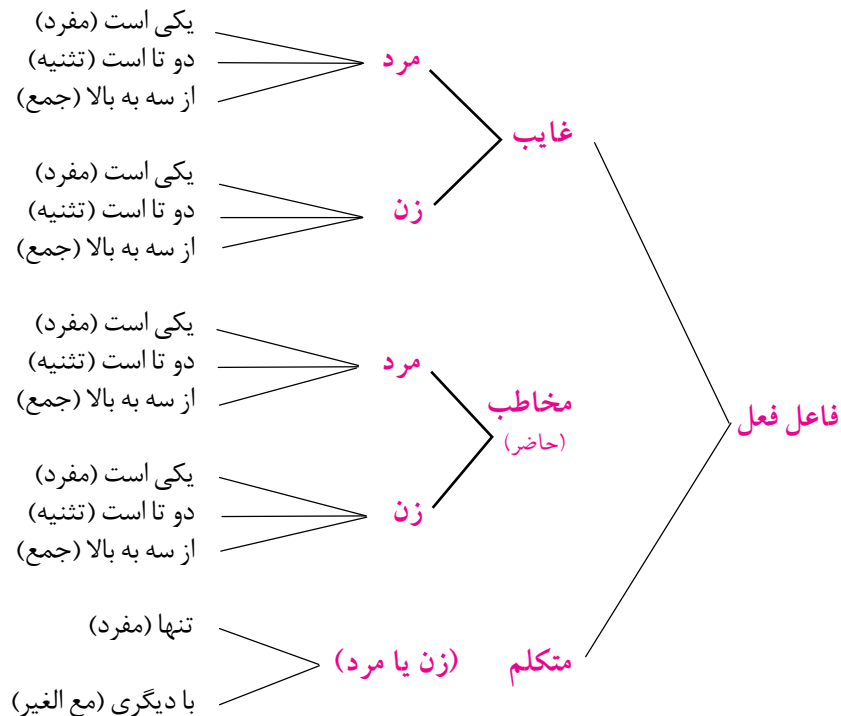
تعداد	عناوین
۷۷۸۰۷	* کل کلمات قرآن مجید:
۹	کلمات اصلی در این درس:
۱۲	کلمات الحاقی در این درس:
۷۹۶	کلمات اصلی با تکرار:
۷۳۸	کلمات الحاقی با تکرار:
۱۵۳۴	مجموع کلمات اصلی و الحاقی:
۱۸۰۸۸	کلمات آموزش داده شده :
۶۰۱۸۸	* باقیمانده:

کلمات اصلی

تعداد	معنا	لغت	ریشه اصلی	تعداد	معنا	لغت	ریشه اصلی
۱۶	زد	ضَرَبَ	ض ر ب	۳۴	بازگشت، توبه کرد	ثَابَ	ت و ب
۱۸	دانست	عَلِمَ	ع ل م	۳۰	ترک کرد، رهانمود	تَرَكَ	ت ر ک
۹۸	انجام داد	عَمِلَ	ع م ل	۲۱۰	قرار داد	جَعَلَ	ج ع ل
۲۱۹	کافر شد، ناسپاسی کرد	كَفَرَ	ک ف ر	۱۳۴	آفرید	خَلَقَ	خ ل ق
				۳۷	روزی داد	رَزَقَ	ر ز ق

ماضی (۱)

ماضی فعلی است که در گذشته انجام گرفته است. مثال: ذَهَبَ الْحَسَنُ إِلَى الْمَدْرَسَةِ: حسن به مدرسه رفت.

فعل در عربی به اعتبار اینکه فاعلش ممکن است (مفرد، تثنیه، جمع) و یا (مذکر، مونث) و یا (غایب، مخاطب، متکلم) باشد، چهارده صیغه (ساختار) پیدا می‌کند که در نمودار موارد آن مشخص است.

نقش صیغه غایب فعل ماضی عبارتند از:

- ۱- جعل ————— ← جَعَلَ (قرار داد) ← یک مرد
- ۲- جعل + ۱ ————— ← جَعَلَا (قرار دادند) ← دو مرد
- ۳- جعل + ۱ و ۱ ————— ← جَعَلُوا (قرار دادند) مردان
- ۴- جعلت^۱ ————— ← جَعَلْتُ (قرار داد) ← یک زن
- ۵- جعلت + ۱ ————— ← جَعَلْنَا (قرار دادند) ← دو زن
- ۶- جعل + نَ ————— ← جَعَلْنَ (قرار دادند) ← زنان

تمرین کلاس

تمرین الف: ترجمه صحیح را علامت بزنید.

۱- اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَنْعَامَ (۷۹/۴۰)

- ☐ الف: خداوند است که برای شما چهارپایان را قرار داد.
- ☐ ب: خداوند برای شما چهارپایان را قرار داد.
- ☐ ج: خداوند کسی است که برای شما چهارپایان را قرار داد.
- ☐ د: ب و ج صحیح است.

۲- فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ (۱۸ / ۴۸)

- ☐ الف: پس خواهد دانست چه می‌گذرد
- ☐ ب: پس (خداوند) دانست، آنچه را در دلهایشان است.
- ☐ ج: پس (خداوند) دانست که در قلبهائشان چه می‌گذرد.
- ☐ د: پس دانستند که در قلبهائشان چه می‌گذرد.

۱- جَعَلَ مفرد مذکر است و با اضافه نمودن «تاء» تانیث (جَعَلْتُ) مفرد مونث می‌شود.

۳- اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَ جَعَلَ الظُّلُمٰتِ وَالنُّوْرَ (۱/۶)

- الف: ستایش برای خداست، کسی که آسمانها و زمین را خلق کرده است. ☐
- ب: ستایش برای خداوند است کسی که آسمانها و زمین را خلق نمود و تاریکی‌ها و نور را قرار داد. ☐
- ج: بزرگی مخصوص خداوند است آنکه آسمانها و زمین و ظلمات و نور را آفرید. ☐
- د: هر سه صحیح است. ☐

۴- وَ هُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ (۳۳/۲۱)

- الف: خدا کسی است که شب و روز را آفریده است. ☐
- ب: ما کسی هستیم که روزها و شب و خورشید و ماه را آفریدیم. ☐
- ج: و او کسی است که شب و روز و خورشید و ماه را آفرید. ☐
- د: من همان کسی هستم که روز و شب را و خورشید و ماه را خلق کردم. ☐

۵- وَ مِنْ اٰیٰتِهٖ اَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا (۲۱/۳۰)

- الف: از نشانه‌های او اینکه برای شما از خودتان همسرانی قرار داد. ☐
- ب: از نشانه‌های او اینکه برای شما از خودتان همسرانی آفرید. ☐
- ج: از نشانه‌های او اینکه برای شما از خودتان همسرانی ایجاد نمود. ☐
- د: از نشانه‌های او اینکه همسرانی برایتان قرار داد. ☐

تمرین ب: جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

۶- مَنْ عَمِلْ ضَالِحًا فَلِنَفْسِهٖ (۴۶/۴۱)

ترجمه: هر کس شایسته پس برای خودش است.

الف: انجام خواهد داد. ☐	ب: عمل کرده است. ☐
ج: عمل کند. ☐	د: عمل می‌کند. ☐

۷- اَللّٰهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ (۴۰/۳۰)

خداوند کسی است که شما را و سپس به شما

☐ الف: خلق کردند، آفریدند.	☐ ب: آفریدند، روزی کردند.
☐ ج: خلق کرد، روزانه مقرر کرد.	☐ د: آفرید، روزی داد.

۸- مَا كَفَرَ سُلَيْمَانُ وَلٰكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا (۱۰۲/۲)

و سلیمان و لیکن شیطانها

☐ الف: کافر شده بود، کافر شدند.	☐ ب: کافر نشد، کافر شدند.
☐ ج: کافر نشده بود، کافر شدند.	☐ د: کافر شد، کافر شدند.

۹- ضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَ نَسِيَ خَلْقَهُ (۷۸/۳۶)

ترجمه: برای ما مثالی و آفرینش خود را

☐ الف: کرد، مثال زد.	☐ ب: مثال زد، ایجاد کرد.
☐ ج: زد، فراموش کرد.	☐ د: زدند، فراموش کرد.

۱۰- وَ مِنْ آيَاتِهِ اَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا (۲۱/۳۰)

ترجمه: از نشانه‌های او اینکه برای شما از همسرانی

☐ الف: خودشان، آفرید.	☐ ج: خودتان، آفریده شد.
☐ ج: خودتان، آفریدید.	☐ د: خودتان، خلق نمود.

تمرین ج: ترجمه زیر مربوط به کدام آیه است.

۱۱- و برای خداوند شریکانی از جن قرار دادند.

☐ الف: وَ جَعَلُوا لِلّٰهِ اَنْدَادًا (۳/۱۴)
☐ ب: وَ جَعَلُوا لِلّٰهِ شُرَكَاءَ (۳۳/۱۳)
☐ ج: وَ جَعَلُوا لِلّٰهِ شُرَكَاءَ الْجِنَّ (۱۰۰/۶)
☐ د: وَ جَعَلُوا الْمَلَائِكَةَ الَّذِينَ هُمْ عِبَادُ الرَّحْمٰنِ اِنَاثًا (۱۹/۴۳)

۱۲- و برای شما از خودتان همسرانی و برای چهارپایان نیز جفتهایی قرار داد.

- الف: وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا (۲۱/۳۰)
- ب: وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَمِنَ الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا (۱۱/۴۲)
- ج: سُبْحَانَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا (۳۶/۳۶)
- د: هیچکدام.

۱۳- هر کس به خداوند در روز قیامت ایمان آورد و عمل صالح انجام دهد پس برای آنان است اجرشان نزد پروردگارشان.

- الف: وَالَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِهَا وَآمَنُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ (۱۵۳/۷)
- ب: إِنَّهُ مَنْ عَمِلَ مِنْكُمْ سُوءًا بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَصْلَحَ فَإِنَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ (۵۴/۶)
- ج: مَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُ جَزَاءُ الْحُسْنَى (۸۸/۱۸)
- د: مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ. (۶۲/۲)

۱۴- کسانی که کارهای بد (زشت) انجام دادند بعد از آن توبه کردند و ایمان آوردند. همانا پروردگارت بعد از آن (توبه) آمرزنده و مهربان است.

- الف: مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيٰوةً طَيِّبَةً (۹۷/۱۶)
- ب: وَالَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِهَا وَآمَنُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ (۱۵۳/۷)
- ج: مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ (۷۰/۲۵)
- د: مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا (۴۶/۴۱)

۱۵- برای ما مثالی زد و خلقت خود را فراموش کرد.

- الف: ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلًا فِيهِ شُرَكَاءُ مُتَشَاكِسُونَ (۲۹/۳۹) □
- ب: ضَرَبَ لَكُمْ مَثَلًا مِنْ أَنْفُسِكُمْ (۲۸/۳۰) □
- ج: وَ ضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَ نَبِيٍّ خَلَقَهُ (۷۸/۳۶) □
- د: ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا عَبْدًا مُتْلُوكًا لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ (۷۵/۱۶) □

کلمات الحاقی

لغت	معنی	تعداد	لغت	معنی	تعداد	لغت	معنی	تعداد
آمَنَ	ایمان آورد	*	سَلِيمَان	—	۱۷	اللَّيْل	شب	۸۸
أَجْرُهُمْ	جزایشان	*	شُرَكَاءُ	شریکان	۳۸	نَبِيٍّ	فراموش کرد	*
أَرْوَاجًا	همسرانی	۵۲	الشَّيَاطِينِ	شیطانها	۸	نَفْسٍ - نَفْسًا	خود - فرد	*
الْأَنْعَامِ	چهارپایان	۳۲	الظُّلُمَاتِ	تاریکی‌ها (ج ظلمت)	۲۳	النُّور	-	۴۳
أَنْفُسَكُمْ	خودتان	۱۴۷	الْقَمَرِ	ماه	۲۷	النَّهَارِ	روز	۵۷
تَابُوا	توبه کردند	*	لَكِنْ (لَكِنَّ)	—	۱۲۶			

بخش دوم: آموزش مفاهیم

اوصاف برجسته مؤمنان

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ أَلَّا عَلَىٰ أَرْوَاحِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ فَمَنْ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ أُولَٰئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ. (مؤمنون: آیات ۱-۱۱)

همانا مؤمنان رستگار شدند؛ آنها که در نمازشان خاشعند و آنها که از لغو روگردانند و آنها که زکات می‌دهند و آنها که حافظان عورت خویشند؛ مگر از همسران یا کنیزان خود که در این صورت ملامت نمی‌شوند. پس هر کس راهی جز آن بجوید، تجاوزگر است و آنان که امانتها و پیمانشان را پاس می‌دارند و آنها که بر نمازهای خود مواظبت می‌کنند، تنها آنانند که وارثانند و بهشت را به ارث می‌برند و در آن جاویدانند.

نکته‌ها

۱. پیوستگی ایمان با عمل: «ایمان» به معنای اعتراف و تصدیق به چیزی و پابندی به لوازم آن است، مانند ایمان به خدا، انبیا و معاد که تا حدودی با پیروی عملی همراه باشد، نه آنکه هیچ پیروی نداشته باشد. پس اعتقاد، به تنهایی کافی نیست، مگر آنکه به لوازم آنچه بدان معتقد شده‌ایم، پایبند باشیم؛ از این رو اغلب در قرآن کریم، ایمان و عمل صالح در کنار هم ذکر شده‌اند.

گفتنی است که میزان التزام به لوازم ایمان، بستگی به قوت ایمان و ریشه‌دار بودن آن در قلب انسان دارد. هر چه ایمان در قلب و روح انسان بیشتر رسوخ کرده باشد، او را بیشتر به عمل مناسب با آن برمی‌انگیزد. از این رو، ایمان زبانی و سطحی به تنهایی منشأ عمل صالح نمی‌شود.

۲. تجلیات ایمان حقیقی: جلوه‌های بارز ایمان از نظر آیات شریفه بالا از این قرارند:

الف. خشوع در نماز: خشوع تأثیر خاصی است که به نمازگزار در برابر خداوند متعال دست می‌دهد، چنان‌که تمام توجه او معطوف خداگشته و از توجه به غیر او بریده می‌شود.

بنابراین خشوع، حالتی درونی است؛ ولی چون اثر آن، خضوع و تسلیم اعضا و جوارح است، بدین جهت به اعضا و جوارح نیز نسبت داده شده است. برای مثال، رسول خدا(ص) درباره شخصی که در نماز با ریش خود بازی می‌کرد، فرمود: «اگر دلش خاشع بود، جوارحش نیز خاشع می‌شد.»^۱

ب. روگردانی از لغو: لغو یعنی کار بیهوده که غرض عقلایی در آن نباشد و فایده‌ای برای دنیا یا آخرت نداشته باشد. مؤمنان نه تنها به اندیشه‌های باطل، سخنان بی‌اساس و کارهای بیهوده دست نمی‌زنند، بلکه به تعبیر قرآن از آن «مُعرض» و روگردانند. امام علی(ع) فرمود:

كُلُّ قَوْلٍ لَيْسَ فِيهِ لِلَّهِ ذِكْرٌ فَهُوَ لَغْوٌ.^۲

هر کلامی که در آن ذکر خدا نباشد، لغو است.

ج. انفاق مالی: زکات در این آیه به معنی انفاق مالی است؛ نه زکات واجبی که حکم آن در مدینه نازل شد. زکات دادن و از مال خود به فقرا بخشیدن، لازمه ایمان است؛ زیرا انفاق انسان را از صفاتی مذمومی چون بخل و تنها به فکر خود بودن و مَنیت، نجات بخشیده و به قرب الهی می‌رساند، علاوه بر آن از جنبه اجتماعی نیز می‌توان گفت انفاق سبب می‌شود که طبقات مختلف مردم در بهره‌مندی از مزایای زندگی در سطوحی نزدیک به هم قرار گرفته و بدین وسیله جامعه به سعادت واقعی برسد.^۳

د. عفاف و پاکدامنی: عَفَّت از ویژگیهای برجسته و ارزشمند مؤمنان است که قرآن کریم بارها بدان تأکید کرده است. در اینجا نیز می‌گوید: کسانی که جز از طریق همسران و کنیزان حلال خود غریزه جنسی خویش را تأمین کنند، تجاوزگرند.

ه. امانتداری و وفا: مؤمنان، راست‌گفتار و درست‌کردارند، چون پیمانی ببندند بر آن استوار می‌مانند و چون امانتی از ناحیه خدا یا مردم نزد ایشان باشد، در حفظ و رعایت آن سهل‌انگاری روا نمی‌دارند.

و. محافظت از نمازها: مراد از محافظت نمازها آن است که مؤمنان می‌کوشند تا نمازهایشان فوت نشود و همیشه مراقب ادای نماز در اوقات مخصوص آن هستند.

۱. مجمع البیان، ج ۷ و ۸، ص ۹۹.

۲. میزان الحکمة، ج ۸، ص ۵۱۲.

۳. با استفاده از ترجمه میزان، ج ۱۵، ص ۱۰.

بخش سوم: تمرین منزل

تمرین الف: ترجمه کلمات زیر را پیدا کنید.

۱- «كَفَرُوا»

☐ الف: کافر شدند، کافر شدند	☐ ب: کافر شد، کافر شدند
☐ ج: کافر شده است، کافر شده اند	☐ د: کافر بوده اند، کافر بودند

۲- «عَمِلُوا، عَمِلَتْ»

☐ الف: انجام دادند، انجام داد	☐ ب: انجام دادند، انجام دادند
☐ ج: انجام داد، انجام دادند	☐ د: الف و ب هر دو صحیح است.

۳- «عَلِمُوا، عَلِمَتْ» یعنی:

☐ الف: دانستند ، دانست	☐ ب: دانستند، دانستید
☐ ج: دانستند ، دانستند	☐ د: می دانستند، می دانستند

۴- «جَعَلُوا، جَعَلَتْ»:

☐ الف: قرار دادید، قرار دادید ، قرار دادند	☐ ب: قرار دادند، قرار دادند ، قرار دادند
☐ ج: قرار دادند، قرار دادند ، قرار داد	☐ د: قرار دادند، قرار دادند، قرار دادید

۵- «خَلَقْتُ، خَلَقَتْ»:

☐ الف: آفریدند، آفریدند	☐ ب: آفرید، آفریدید
☐ ج: آفریدند، آفریدند	☐ د: آفرید، آفریدند

تمرین ب: ترجمه صحیح هر آیه را علامت بزنید.

۶- اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ (۴۰ / ۶۱)

- ☐ الف: اوست که برای شما شب را قرار داد.
- ☐ ب: خداوند کسی است که شب و روز را به وجود آورد.
- ☐ ج: خداوند کسی است که برای شما شب را خلق کرد.
- ☐ د: خداوند کسی است که برای شما شب را قرار داد.

۷- وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ^۱ بَشَرًا (۲۵ / ۵۴)

- ☐ الف: و او کسی است که از آب، بشر را خلق نمود.
- ☐ ب: و او کسی است که از آب، بشر را قرار داد.
- ☐ ج: و او کسی است که از آب انسان را استوار نمود.
- ☐ د: و او کسی است که از خاک، انسان (بشر) را خلق خواهد نمود.

۸- وَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ (۲ / ۸۲)

- ☐ الف: کسانی که ایمان آوردند و عمل‌های نیکو انجام دادند، آنان همنشین‌های بهشتند.
- ☐ ب: و بشارت ده، ایمان آورندگان را که عمل نیک انجام دادند، آنان یاوران بهشتند.
- ☐ ج: و کسانی که ایمان آوردند و عمل نیک انجام می‌دهند را بشارت ده.
- ☐ د: و کسانی که ایمان آوردند و عمل صالح انجام دهند بشارت ده و همنشین بهشت کن.

۹- أُولَٰئِكَ حَبِطَتْ^۲ أَعْمَالُهُمْ وَفِي النَّارِ هُمْ خَالِدُونَ (۹ / ۱۷)

- ☐ الف: آنان (کفار) اعمالشان نابود شد و در آتش جهنم جاودانند.
- ☐ ب: اعمالشان (کفار) خراب شده و در آتش جهنمند.
- ☐ ج: اعمال آنان (کفار) نابود خواهد شد و در آتش جهنم بسر می‌برند.
- ☐ د: اعمال آنان (کفار) نابود می‌شود و در آتش جهنم بسر می‌برند.

۱- ماء: آب

۲- حَبِطَ: نابود شد

۱۰ - وَ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ (۱۰۰/۶)

- الف: برای خداوند شریکانی قرار دادند از جن و انس.
- ب: برای خدا شریکانی قرار دادند.
- ج: الف و ب صحیح است.
- د: برای حق تعالی شریک قرار داد.

تمرین ج: کدام یک از آیات با ترجمه مطابق است؟

۱۱ - همانا در رفت و آمد شب و روز و (در) آنچه خداوند در آسمانها و زمین آفرید

نشانه‌هائی هست.

- الف: إِنَّ فِي اخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ (۶/۱۰)
- ب: وَ بَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ (۲/۸۲)
- ج: هُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ (۲۱/۲۳)
- د: وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا (۳۰/۳۴)

۱۲ - بگو خداوند به مقداری که درنگ کردند (اقامت کردند) داناستر است و برای

اوست (اسرار) غیب آسمانها و زمین.

- الف: فَلَيْتَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا حَمْسِينَ عَامًا (۲۹/۱۴)
- ب: قَالَ فَايِلُ مِنْهُمْ كَمْ لَبِثْتُمْ فَاَلَوْا لَبِثْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ (۱۸/۱۸)
- ج: فَاَلَوْا رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا لَبِثْتُمْ (۱۸/۱۸)
- د: قُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا لَبِثُوا لَهُ غَيْبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ (۱۸/۲۶)

۱۳ - همانا، کسانی که کافر شدند و مردند در حالیکه از کافران بودند، بر آنان لعنت خداوند است.

- الف: وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ (۵۵ / ۲۴)
- ب: إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارًا أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللَّهِ (۱۶۱ / ۲)
- ج: لَقَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ (۷ / ۶)
- د: إِنَّ فِي اخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْتَقُونَ (۶ / ۱۰)

۱۴ - خداوند شما را از خاک خلق کرد سپس از نطفه (آفرید)، سپس شما را زوجهای (همسران) قرار داد.

- الف: هُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا (۵۴ / ۲۵)
- ب: وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا (۳۴ / ۳۰)
- ج: وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ (۲۳ / ۲۱)
- د: وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا (۱۱ / ۳۵)

۱۵ - از نشانه‌های او (خداوند) اینکه از خودتان همسرانی برایتان خلق نمود.

- الف: وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا (۳۴ / ۳۰)
- ب: سُبْحَانَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا (۳۶ / ۳۶)
- ج: جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا (۱۱ / ۴۲)
- د: وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا (۱۱ / ۳۵)

تمرین د: از آیه‌های زیر کدامیک مطابق با ترجمه می‌باشد؟

۱۶ - و (خدا) آنان را در تاریکی‌ها رها نمود.

- الف: وَلَقَدْ تَرَكْنَاهَا آيَةً فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ (۱۵ / ۵۴)
- ب: وَتَرَكَهُمْ فِي ظُلُمَاتٍ (۱۷ / ۲)
- ج: أَتَتَرَكُونَ فِيهَا هِيتًا أَمِينًا (۱۴۶ / ۲۶)
- د: وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ (۱۰۸ / ۳۷)

۱۷- برای شما مثالی از خودتان زد.

- ☐ الف: وَ ضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَ نَسِيَ خَلْقَهُ (۷۸ / ۳۶)
- ☐ ب: وَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلًا فِيهِ شُرَكَاءُ مُتَشَاكِسُونَ (۲۹ / ۳۹)
- ☐ ج: ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا عَبْدًا مَمْلُوكًا لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ (۷۵ / ۱۶)
- ☐ د: ضَرَبَ لَكُمْ مَثَلًا مِنْ أَنْفُسِكُمْ (۲۸ / ۳۰)

۱۸- کسی که عمل شایسته‌ای انجام دهد پس برای خودش است.

- ☐ الف: مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْثَى وَ هُوَ مُؤْمِنٌ (۹۷ / ۱۶)
- ☐ ب: مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَ مَنْ أَسَاءَ فَعَلَهَا (۴۶ / ۴۱)
- ☐ ج: مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ (۴۶ / ۴۱)
- ☐ د: مَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا (۱۱۰ / ۱۸)

۱۹- خدا کسی است که برای شما شب را قرار داد.

- ☐ الف: وَ هُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا (۵۴ / ۲۵)
- ☐ ب: اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الَّيْلَ (۶۱ / ۴۰)
- ☐ ج: وَ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا (۱۱ / ۴۲)
- ☐ د: لَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَهُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً (۸ / ۴۲)

۲۰- هر کس که به خدا و روز قیامت ایمان آورد و عمل صالح انجام دهد پس ترسی

بر آنان نیست.

- ☐ الف: مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَ عَمِلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ (۶۹ / ۵)
- ☐ ب: مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَ عَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ (۶۲ / ۲)
- ☐ ج: مَنْ ثَابَ وَ آمَنَ وَ عَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ (۷۰ / ۲۵)
- ☐ د: مَنْ ثَابَ وَ عَمِلَ صَالِحًا فَلَهُ جَزَاءٌ الْحُسْنَى (۸۸ / ۱۸)

❖ درس پنجم ❖

بخش اول: آموزش ترجمه

گزیده آیات

- أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالدِّينِ (ماعتون ۱۰۷ / ۱)
- أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا (مریم ۷۷ / ۱۹)
- قَالَ آتَاخِیرُ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ (ص ۳۸ / ۷۶)
- إِنَّمَا أَنتَ فَعَلْتَ هَذَا بِإِلَهَيْنَا يَا إِبْرَاهِيمَ (انبیاء ۲۱ / ۶۲)
- وَإِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً قَالُوا وَجَدْنَا عَلَيْهَا آبَاءَنَا (اعراف ۷ / ۲۸)
- وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ (هود ۱۱ / ۱۰۱)

جدول آمار

عناوین	تعداد
* کل کلمات قرآن مجید:	۷۷۸۰۷
کلمات اصلی در این درس:	۶
کلمات الحاقی در این درس:	۱۰
کلمات اصلی با تکرار:	۲۲۰
کلمات الحاقی با تکرار:	۲۴۹
مجموع کلمات اصلی و الحاقی:	۴۶۹
کلمات آموزش داده شده:	۱۹۱۴۲
* باقیمانده:	۵۹۷۱۹

کلمات اصلی

تعداد	معنا	لغت	ریشه اصلی	تعداد	معنا	لغت	ریشه اصلی
۲۴	انجام داد	فَعَلَ	ف ع ل	۶۲	گرفت، مجازات کرد	أَخَذَ	ا خ ذ
۱۵	کشت	قَتَلَ	ق ت ل	۳	گمان کرد، خیال کرد	حَسِبَ	ح س ب
۳۷	یافت	وَجَدَ	و ج د	۷۹	دید	رَأَى	ر ا ی

ماضی (۲)

شش صیغه مخاطب فعل ماضی با افزودن (تَ، ثَمَا، تُمَ، تِ، ثَمَا، تُنْ) به اولین صیغه ماضی ساخته می شود. به طور مثال اگر به «فَعَلَ» این ضمایر را اضافه کنیم قالبهای جدید (مخاطب) آن چنین می شود:

۷- فَعَلَ + تَ --- فَعَلْتَ: تو (مرد) انجام دادی.

۸- فَعَلَ + تُمَا --- فَعَلْتُمَا: شما (دو نفر)^۱ انجام دادید.

۹- فَعَلَ + تُمْ --- فَعَلْتُمْ: شما (مردان) انجام دادید.

۱۰- فَعَلَ + تِ --- فَعَلْتِ: تو (زن) انجام دادی.

۱۱- فَعَلَ + تُمَا --- فَعَلْتُمَا: شما (دو نفر) انجام دادید.

۱۲- فَعَلَ + تُنْ --- فَعَلْتُنَّ: شما (زنان) انجام دادید.

دو صیغه دیگر که مربوط به متکلم است عبارتند از:

۱۳- فَعَلَ + تُ --- فَعَلْتُ: من انجام دادم.

۱۴- فَعَلَ + نَا --- فَعَلْنَا: ما انجام دادیم.

۱- به این ضمایر اصطلاحاً ضمایر متصل فاعلی گویند.

۲- ضمیر تننیه مؤنث و مذکر یکسان است.

تمرین کلاس

تمرین الف: ترجمه صحیح را علامت بزنید.

۱- أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا (۱۱۵/۲۳)

- ☐ الف: آیا گمان کردید که شما را بیهوده آفریدیم.
- ☐ ب: آیا گمان کردند که آنان را بیهوده آفریدند.
- ☐ ج: آیا گمان می‌کنید که شما را بیهوده می‌آفرینیم.
- ☐ د: آیا گمان کردند که آنان را بیهوده آفریدیم.

۲- فَوَجَدَا عَبْدًا مِنْ عِبَادِنَا (۶۵/۱۸)

- ☐ الف: پس یافتیم بنده‌ای از بندگان خدا را.
- ☐ ب: پس یافتید بنده‌ای از بندگان ما را.
- ☐ ج: آیا کسی را که یافتی بنده‌ای از بندگان ما بود؟
- ☐ د: پس یافتند بنده‌ای از بندگان ما را.

۳- قَالَ رَبِّ إِنِّي قَتَلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا (۳۳/۲۸)

- ☐ الف: گفت پروردگارا همانا من از آنان کشته‌ام.
- ☐ ب: گفتند پروردگارا همانا ما از آنان افرادی را کشتیم.
- ☐ ج: گفتند (زنان) پروردگارا همانا ما از آنان فردی را کشتیم.
- ☐ د: گفت پروردگارا همانا من از آنان فردی را کشتم.

۴- وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ (۷۸/۳۶)

- ☐ الف: برای ما مثالی زد و او را فراموش کرد.
- ☐ ب: برای ما مثالی از خودتان زدید و فراموشش کردید.
- ☐ ج: و برای ما از آن مثالی می‌زند و خودش را فراموش می‌کند.
- ☐ د: و برای ما مثالی زد و خلقتش را فراموش کرد.

۵- ءَأَنْتَ فَعَلْتَ هَذَا بِالْهَيْتِنَا يَا إِبْرَاهِيمَ (۶۲ / ۲۱)

- الف: ای ابراهیم آیا تو با خدایان ما چنین کردی؟ ☐
- ب: ای ابراهیم آیا تو خدایان ما را شکستی؟ ☐
- ج: ای ابراهیم آیا او به خدایان ما چنین اهانتی کرد؟ ☐
- د: ای ابراهیم آیا او به خدایان ما اهانت می‌کرد؟ ☐

تمرین ب: ترجمه‌های زیر را کامل کنید.

۶- قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ (۷۶/۳۸)

گفت من بهتر از او هستم از آتش و از خاک.

- الف: خلق شده‌ام، خلق کردی ☐ ب: خلق کرده‌ای، خلق کردی ☐
- ج: خلق کردی مرا، خلق کردی او را ☐ د: خلق می‌کنی مرا، خلق می‌کنی او را ☐

۷- وَ مَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ (۱۰۱/۱۱)

(ما) به آنان اما آنها

- الف: ظلم نکردیم، ظلم می‌کردند ☐ ب: ظلم نکردیم، به خودشان ظلم کردند ☐
- ج: ظلم کردیم، به خود ظلم نکردند ☐ د: ظلم نکردیم، ظلم می‌کنند. ☐

۸- كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا (۳۷/۳)

هر وقت (که) زکریا بر او در محراب نزد او روزی (مخصوص)

- الف: داخل شده بود، یافته بودم ☐ ب: داخل شد، یافت. ☐
- ج: داخل رفته بود، یافته بودی ☐ د: داخل شد، می‌یابد. ☐

۹- وَإِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً قَالُوا وَجَدْنَا عَلَيْهَا آبَاءَنَا (۲۸/۷)

و هرگاه عمل زشتی گویند بر آن (کار زشت) پدرانمان را

- الف: انجام داده‌اند، یافتند ☐ ب: انجام خواهند داد، می‌یابند. ☐
- ج: انجام می‌دهند، یافته‌اند ☐ د: انجام دهند، یافتیم. ☐

۱- هرگاه «اذا» بر فعل ماضی وارد شود معنا را به مضارع تبدیل می‌کند: جَاءَ: آمد، إذا جاء: هنگامی که بیاید.

۱۰- آَرَائْتَ الَّذِي يَكْذِبُ بِالْدِّينِ^۱ (۱/۱۰۷)

آیا کسی را که دین (خدا را) دروغ می‌پندارد.

- الف: می‌بینی □ ب: خواهی دید □ ج: نخواهی دید □ د: ندیدی □

تمرین ج: ترجمه با کدام یک از آیه‌ها مطابق است؟

۱۱- گفتند چه کسی این کار را با خدایان ما انجام داده است، همانا او از ستمکاران است.

- الف: كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَ مَا ظَلَمَهُمُ اللَّهُ (۳۳/۱۶) □
 ب: قَالُوا مَنْ فَعَلَ هَذَا بِآِهَتِنَا إِنَّهُ مِنَ الظَّالِمِينَ (۵۹/۲۱) □
 ج: قَالُوا ءَأَنْتَ فَعَلْتَ هَذَا بِآِهَتِنَا يَا إِبْرَاهِيمُ (۶۲/۲۱) □
 د: كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَهَلْ عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ (۳۵/۱۶) □

۱۲- پروردگارا این جهان را باطل نیافریدی.

- الف: مَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ (۵۶/۵۱) □
 ب: قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى (۵۰/۲۰) □
 ج: رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا (۱۹۱/۳) □
 د: رَبَّنَا لَا تُرِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَ هَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً (۸/۳) □

۱۳- آیا دیدی کسی را که به آیات ما کافر شد؟

- الف: ءَأَنْتَ فَعَلْتَ هَذَا بِآِهَتِنَا (۶۲/۲۱) □
 ب: أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا (۷۷/۱۹) □
 ج: أَفَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ (۴۳/۲۵) □
 د: أَفَرَأَيْتَ الَّذِي تَوَلَّى (۳۳/۵۳) □

۱- حرف استفهام (آ، هَلْ) مانند حرف شرط (إِذَا، لَوْ، إِنْ و...) می‌تواند معنای فعل ماضی را به مضارع تبدیل کند؛ رَأَيْتَ: دیدی، إِذَا رَأَيْتَ: هرگاه ببینی (فعل ماضی + حرف شرط یا استفهام ے مضارع).
 گاهی در فارسی نیز چنین قاعده‌ای به ذهن متبادر می‌شود. به این دو جمله توجه کنید: هرگاه کتاب خواندی، هرگاه کتاب بخوانی (می‌خوانی).

۱۴ - پروردگارت را بیادآور، آنگاه که فراموش کردی (می‌کنی).

- الف: وَادْكُزْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً (۲۰۵/۷) □
- ب: وَادْكُزْ رَبَّكَ إِذَا نَسِيتَ (۲۴/۱۸) □
- ج: اُدْكُزْ نِعْمَتِي عَلَيْكَ وَعَلَىٰ وَالِدَتِكَ (۱۱۰/۵) □
- د: وَادْكُزْ عَبْدَنَا أَيُّوبَ (۴۱/۳۸) □

۱۵ - هر وقت (که) زکریا بر او در محراب داخل شد نزد او روزی (مخصوص) یافت.

- الف: كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا (۳۷/۳) □
- ب: يَا زَكَرِيَّا إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ اسْمُهُ يَحْيَىٰ (۷/۱۹) □
- ج: وَ زَكَرِيَّا إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا (۸۹/۲۱) □
- د: وَ أَنْبَتْنَا نَبَاتًا حَسَنًا وَ كَفَّلَهَا زَكَرِيَّا (۳۷/۳) □

کلمات الحاقی

لغت	معنی	تعداد	لغت	معنی	تعداد	لغت	معنی	تعداد
أَبَاءَنَا	پدران ما	۶۴	زَكَرِيَّا	—	۷	كُلَّمَا - كُلُّ مَا	هر وقت	۱۷
الْهَتْنَا (الِيه)	خدایان ما	۳۴	طِين	خاک	۱۲	مَا (نافیه)	برای منفی کردن	*
بَاطِلًا	باطل	۲۶	عَبْتًا	بیهوده	۱	الْمِحْرَاب	محراب	۴
دَخَلَ	وارد شد	*	عَبْد	بنده	۲۹	هَلْ - أ	آیا	*
رِزْقًا	طعام	۵۵	فَ	پس	*			

بخش دوم: آموزش مفاهیم

علم و ایمان، ملاک برتری

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فِي الْمَجَالِسِ فَافْسَحُوا يَفْسَحِ اللَّهُ لَكُمْ
وَإِذَا قِيلَ انشُرُوا فَانْشُرُوا يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ
وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ.^۱

ای اهل ایمان هرگاه به شما گفته شد در مجالس، جا باز کنید، جا باز کنید (و به تازه واردها جا دهید) تا خدا برای شما (در بهشت) جای باز کند و هرگاه گفتند از جای خود برخیزید، برخیزید که خدا مقام اهل ایمان و دانشمندان را چندین درجه رفیع می‌گرداند و خدا به هر چه انجام دهید، آگاه است.

نکته‌ها

۱. **عوامل برتری:** مقام انسان در نزد خدا به دو عامل بستگی دارد؛ یکی ایمان و دیگری علم، در مقایسه بین این دو، مؤمنان عالم به مراتب از مؤمنان بی‌علم بالاترند: در حدیثی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌خوانیم:

فَضْلُ الْعَالِمِ عَلَى الشَّهِيدِ دَرَجَةٌ وَ فَضْلُ الشَّهِيدِ عَلَى الْعَابِدِ دَرَجَةٌ وَ فَضْلُ النَّبِيِّ عَلَى
الْعَالِمِ دَرَجَةٌ وَ فَضْلُ الْقُرْآنِ عَلَى سَائِرِ الْكَلَامِ كَفَضْلِ اللَّهِ عَلَى سَائِرِ خَلْقِهِ وَ فَضْلُ الْعَالِمِ
عَلَى سَائِرِ النَّاسِ كَفَضْلِي عَلَى أَذْنَاهُمْ.^۲

عالم یک درجه از شهید بالاتر است و شهید یک درجه از عابد بالاتر است و برتری پیامبر بر عالم نیز یک درجه است و برتری قرآن بر سایر کلامها مانند برتری خدا بر خلقش می‌باشد و برتری عالم بر بقیه مردم، مانند فضل من بر نزدیکترین مردم به مقام من (یعنی علما) است.

۱. مجادله، آیه ۱۱.

۲. مجمع البیان، ج ۹ - ۱۰، ص ۲۵۳.

۲. لزوم احترام مؤمنان عالم: بنابر این وقتی ملاک فضیلت در نزد خدا، ایمان و علم است و وقتی مؤمن در نزد خدا درجه دارد و مؤمن عالم، درجات و مراتب، بر ما افراد با ایمان نیز تکریم مؤمن و بخصوص مؤمن عالم لازم است و باید اگر در مجلس ما وارد شدند برای آنان جا باز کرده و یا جای خود را به آنان بدهیم. نقل شده که روزی امام هادی علیه السلام در مجلس عمومی نشسته بود و گروهی از علویان و هاشمیان در محضر آن حضرت بودند. در صدر مجلس تکیه گاهی بود که امام کنار آن نشسته بود. در این اثنا یکی از فقهای شیعه که روز قبل یکی از علمای ناصبی را در بحث شکست داده بود، وارد مجلس شد و در پایین مجلس نشست ولی امام علیه السلام او را به صدر مجلس دعوت کرد و بر آن تکیه گاه نشان داد و تمام توجه خود را به او معطوف داشت. این اکرام و بزرگداشت از طرف امام نسبت به یک فرد غیر علوی و غیر هاشمی، آن هم در حضور هاشمیان و علویان بر آنان گران آمد و یکی از آنان به عنوان اعتراض عرض کرد: ای پسر رسول خدا، چرا چنین فرد عامی را بر سادات بنی هاشم برتری می دهی؟ امام علیه السلام آنان را از اعتراض و مخالفت با عملی که مطابق دستور قرآن است برحذر داشت و با تلاوت آیه مزبور، فرمود:

فَلَمْ يَرْضَ لِلْعَالِمِ الْمُؤْمِنِ إِلَّا أَنْ يُرْفَعَ عَلَى الْمُؤْمِنِ غَيْرِ الْعَالِمِ كَمَا لَمْ يَرْضَ لِلْمُؤْمِنِ إِلَّا أَنْ يُرْفَعَ عَلَى مَنْ لَيْسَ بِمُؤْمِنٍ.^۱

خداوند نپسندید برای مؤمن عالم مگر آن که بر مؤمن غیر عالم برتری داده شود همچنان که نپسندید برای مؤمن، مگر آن که بر غیر مؤمن برتری داده شود.

بخش سوم: تمرین منزل

تمرین الف: ترجمه صحیح کلمات زیر را معین کنید.

۱- «قَتَلْنَا، فَعَلْتُهَا»

☐ الف: کشتیم، آن را انجام دادم	☐ ب: آن دو کشتند، انجام دادند
☐ ج: آنان کشتند، آن را انجام دادیم	☐ د: کشتید، آن را انجام دادید.

۲- «وَجَدْنَاهُ، ضَرَبْنَا»

☐ الف: تو (مرد) او را پیدا کردی، ما او را زدیم.	☐
☐ ب: تو (زن) او را یافتی، زدیم.	☐
☐ ج: شما (دو نفر) او را پیدا کردید، زدند.	☐
☐ د: او را یافتیم، زدیم.	☐

۳- «قَتَلَ، فَعَلُوا»

☐ الف: کشتیم، انجام داد	☐ ب: کشت، انجام دادند
☐ ج: کشتی (تو زن)، انجام دادید	☐ د: کشتید، انجام دادید

۴- «خَلَقْنَاكُمْ، خَلَقَهُنَّ»

☐ الف: آنها را خلق کردیم، خلق کرد آنان را.	☐
☐ ب: شما را خلق کردیم، زنان را خلق کردیم.	☐
☐ ج: شما را خلق کردیم، آنان (زنان) را خلق کرد.	☐
☐ د: شما را خلق کرد، آنان (مردان) را خلق کرد.	☐

۵- «ظَلَمْتُ، ظَلَمُونَا»

☐ الف: ستم کردم، ستم کردند	☐ ب: ستم کردند، ستم کردند به ما
☐ ج: ستم کردم، ستم کردند به ما	☐ د: ستم کردند، ستم کرد به ما

تمرین ب: ترجمه صحیح آیات زیر را علامت بزنید.

۶- قَالَ هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ وَ أَخِيهِ (۸۹/۱۲)

- ☐ الف: گفت: آیا می‌دانید به برادر یوسف چه می‌کنید؟
- ☐ ب: گفت: آیا دانسته است که به یوسف و برادرش چه می‌کند؟
- ☐ ج: گفت: آیا دانستید به یوسف و برادرش چه کردید؟
- ☐ د: گفت: آیا دانست (او زن) که به یوسف و برادرش چه کرد؟

۷- كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ^۱ (۳۵/۱۶)

- ☐ الف: کسانی که قبل از کافران بودند سرانجام بدی داشتند.
- ☐ ب: کسانی که قبل از آنان بودند چنین کردند.
- ☐ ج: کسی که قبل از آنان بود نیز چنین کرد.
- ☐ د: کسی که قبل از مسلمانان بود چنین کرد.

۸- رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا ^۲ (۱۹۱/۳)

- ☐ الف: پروردگارا، این را باطل خلق کردی.
- ☐ ب: پروردگارا، این را باطل خلق نکردی.
- ☐ ج: پروردگارا، اینها را باطل خلق نکردند.
- ☐ د: پروردگارا، آنان این را باطل خلق نکردند.

۹- وَجَدْتُهُمْ وَ قَوْمَهَا يَسْجُدُونَ ^۲ لِلشَّمْسِ (۲۴/۲۷)

- ☐ الف: یافتم او (زن) را (که) برای خورشید سجده می‌کنند.
- ☐ ب: یافتم آنها را که برای خورشید سجده می‌کردند.
- ☐ ج: آنان و قومشان را یافتم که برای ماه و خورشید سجده می‌کردند.
- ☐ د: یافتم او را و قوم او را که برای خورشید سجده می‌کردند.

۱- هرگاه فاعل، اسم ظاهر باشد (یعنی ضمیر نباشد)، فعل مفرد می‌آید. مانند فَعَلَ الَّذِينَ... یا ذَهَبَ الْمُشْرِكُونَ.

۲- یسجدون: سجده می‌کنند، هرگاه قبل از فعل مضارع فعل ماضی (که در ارتباط با یکدیگر باشند) به کار رود معنای ماضی استمراری می‌دهد. (ماضی استمراری فعلی است که در گذشته برای مدتی استمرار داشته است مانند: می‌رفتم، می‌رفتی و....)

۱۰- كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ فَآخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ (۵۲/۸)

- الف: به نشانه‌های الهی کافر می‌شوند پس خداوند به گناهانشان آنان را عذاب کرد. ☐
- ب: به نشانه‌های الهی کافر می‌شود پس خداوند به گناهانش او را عذاب کرد. ☐
- ج: به نشانه‌های خداوند کافر شدند پس خداوند به گناهانشان آنان را عذاب کرد. ☐
- د: به نشانه‌های حق تعالی کافر شد پس خداوند او را مجازات نمود. ☐

تمرین ج: کدام گزینه، ترجمه را کامل می‌کند؟

۱۱- وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً^۲ أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ (۱۳۵/۳)

کسانی که هرگاه عمل زشتی انجام می‌دهند یا به خودشان ، خدا را..... .

- الف: ستم کرد، یاد کند ☐ ب: ستم کردند، یاد کنند ☐
- ج: ستم کردند، یاد کنند ☐ د: ستم می‌کنند (جمع زنان)، یاد می‌کنند (جمع زنان) ☐

۱۲- فَإِنْ كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمْ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْنَ^۳. (۱۲/۴)

پس اگر برای زنان فرزندی باشد، برای شما ربع (¼) از میراثی است (که)

- الف: واگذاشتند (جمع مردان) ☐ ب: واگذاشتید (شما مردان) ☐
- ج: واگذاشتند (زنان) ☐ د: واگذاشت (یک مرد) ☐

۱۳- فَوَجَدَا عَبْدًا مِنْ عِبَادِنَا (۶۵/۱۸)

پس بنده‌ای از بندگان ما را.

- الف: یافتید (شما مردان) ☐ ب: یافتند (زنان) ☐ ج: یافت (مرد) ☐ د: یافتند (آن دو مرد) ☐

۱۴- مَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ^۴ (۵۶/۵۱)

جن و انسان را مگر برای اینکه مرا عبادت کنند.

- الف: آفریدم ☐ ب: نیافرید (مرد) ☐ ج: نیافریدند (مردان) ☐ د: نیافریدم ☐

۱- اخذهم الله بذنوبهم : خداوند به سبب گناهانشان عذابشان کرد. (اخذ : گرفت)

۲- فاحشه: عمل زشت.

۳- تَرَكَ: (از میراث) واگذاشت.

۴- يَعْبُدُونِ در اصل يَعْبُدُونِی مرا عبادت کنند بود، که «یاء» يعبدونی حذف شده و کسره به جای آن آمده است.

۱۵- وَاذْكُرْ رَبَّكَ إِذَا نَسِيتَ (۲۴/۱۸)

پروردگارت را یادآور هرگاه که

☐ الف: فراموش کردند	☐ ب: فراموش کرد
☐ ج: فراموش می‌کنی	☐ د: فراموش می‌کند

تمرین د: ترجمه با کدامیک از آیات مطابق است؟

۱۶- ای داوود، ما تو را جانشین (خلیفه) در زمین قرار دادیم.

☐ الف: ثُمَّ جَعَلْنَاكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ (۱۴/۱۰)
☐ ب: وَ جَعَلْنَاهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ (۱۵/۲۹)
☐ ج: يَا دَاوُودُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ (۲۶/۳۸)
☐ د: وَ جَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً (۲۰/۲۵)

۱۷- آسمان و زمین و آنچه بین آن دو است را باطل خلق نکردیم.

☐ الف: مَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ (۸۵/۱۵)
☐ ب: وَ مَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا (۲۷/۳۸)
☐ ج: لَقَدْ خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ (۳۸/۵۰)
☐ د: مَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِأَغْنٍ (۳۸/۴۴)

۱۸- آیا به کسی که تو را از خاک و سپس از نطفه آفرید، سپس تو را مرد کاملی قرار

داد کافر شدی؟

☐ الف: هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ طِينٍ ثُمَّ قَضَىٰ أَجَلًا (۲/۶)
☐ ب: وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْشُرُونَ (۲۰/۳۰)
☐ ج: وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا (۱۱/۳۵)
☐ د: أَكْفَرْتُ بِالَّذِي خَلَقَكَ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ سَوَّيَكَ رَجُلًا (۳۷/۱۸)

❁ درس ششم ❁

بخش اول: آموزش ترجمه

گزیده آیات

- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَنصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ (محمد ۴۷ / ۷)
- لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ قَالُوا سَعْنًا وَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ (انفال ۸ / ۲۱)
- وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَعْفِرُ لِمَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ (فتح ۴۸ / ۱۴)
- هُم مَّا يَشَاوُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ (شورى ۴۲ / ۲۲)
- يَوْمَ يَسْمَعُونَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ذَلِكَ يَوْمُ الْخُرُوجِ (ق ۵۰ / ۴۲)
- يَوْمَ يَجْمَعُكُمْ لِيَوْمِ الْجَمْعِ ذَلِكَ يَوْمُ التَّغَابُنِ (تغابن ۶۴ / ۹)

جدول آمار

عناوین	تعداد
* کل کلمات قرآن مجید:	۷۷۸۰۷
کلمات اصلی در این درس:	۵
کلمات الحاقی در این درس:	۲۳
کلمات اصلی با تکرار:	۲۵۳
کلمات الحاقی با تکرار:	۸۰۱
مجموع کلمات اصلی و الحاقی:	۱۰۵۴
کلمات آموزش داده شده:	۱۹۱۴۲
* باقیمانده:	۵۸۶۶۵

کلمات اصلی

ریشه اصلی	لغت	معنا	تعداد	ریشه اصلی	لغت	معنا	تعداد
س م ع	يَسْمَعُ	می شنود	۱۸	غ ف ر	يَغْفِرُ	می آمرزد	۲۴
ش ی ا	يَشَاءُ	می خواهد	۱۶۲	ن ص ر	يَنْصُرُ	یاری می کند	۲۸
ع ق ل	يَعْقِلُ	تعقل می کند	۲۱				

فعل مضارع (۱)

فعل مضارع فعلی است که بر زمان حال و آینده دلالت می کند. به مثالهای زیر توجه کنید:

یـ + علم _____ يَعْلَمُ (آن مرد) می داند.

یـ + علم + اَن _____ يَعْلَمَانِ (آن دو مرد) می دانند.

یـ + علم + وُن _____ يَعْلَمُونَ (آن مردان) می دانند.

تـ + علم _____ تَعْلَمُ (آن زن) می داند.

تـ + علم + اَنِ _____ تَعْلَمَانِ (آن زنان) می دانند.

یـ + علم + نَ _____ يَعْلَمْنَ (آن زنان) می دانند.

چنانچه در ساخت های مختلف فعل مضارع دیده می شود، فعل مضارع از اضافه نمودن حروفی خاص به اول و آخر ریشه فعل (مصدر) تشکیل می شود. و در فارسی معادل با فعل مضارع اخباری (مانند می روم، می روی و ...) و مضارع التزامی (مانند بروم، بروی و ...) می باشد.^۱

هرگاه حرف "لا" بر سر فعل مضارع بیاید آن را منفی، و اگر "هَل" در اول فعل مضارع بیاید آن را سؤالی (استفهامی) می کند. مثال:
لا يعلمون: نمی دانند، هَلْ يعلمون: آیا می دانند؟

۱ - هرگاه بر فعل مضارع حروف اَن، حَتَّى، لِـ بیاید معنای مضارع التزامی می دهد. مانند اَنْ يَضْرِبَ (اینکه بزند) لِيَضْرِبَ (اینکه بزند) حَتَّى تَخْرُجَ (تا اینکه خارج بشود). برخی اوقات «ب» در مضارع التزامی حذف می شود. مانند: به جای شاید بروم، می گوئیم: شاید رود.

تمرین کلاس

تمرین الف: ترجمه صحیح آیات را علامت بزنید.

۱- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَنصُرُوا اللَّهَ يَنصُرْكُمْ (۷/۴۷)

- ☐ الف: ای کسانی که ایمان آوردید اگر مومن باشید شما را یاری می‌کند.
- ☐ ب: ای کسانی که ایمان آوردید اگر هر کس خدا را یاری کند خدا او را یاری می‌کند.
- ☐ ج: ای کسانی که ایمان آوردید اگر (شما) خدا را یاری بکنید خداوند شما را یاری می‌کند.
- ☐ د: ای کسانی که ایمان آوردید اگر خداوند شما را یاری کند پیروزید.

۲- لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ قَالُوا سَمِعْنَا وَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ (۲۱/۸)

- ☐ الف: شما (مؤمنان) مانند کسانی که گفتند: شنیدیم و (در حالیکه) نشنیدند نباشید.
- ☐ ب: شما (مؤمنان) مانند کسانی که گفتند: شنیدیم، نباشید؛ لکن نشنیدند.
- ☐ ج: شما (مؤمنان) مانند کسانی باشید که شنیدند و اطاعت کردند.
- ☐ د: شما (مؤمنان) مانند کسانی که گفتند: شنیدیم، (در حالیکه) نمی‌شنوند نباشید.

۳- فَاللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ (۱۱۳/۲)

- ☐ الف: خداوند بین شما حاکم است.
- ☐ ب: خداوند در روز قیامت بین شما حاکم است.
- ☐ ج: پس خداوند در روز قیامت بین شما حاکم خواهد بود.
- ☐ د: پس خداوند روز قیامت بین شما حکم می‌کند.

۴- وَلِلَّهِ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَغْفِرُ لِمَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ (۱۴/۴۸)

- الف: ملک آسمانها و زمین برای خداست، او هر کس را بخواهد می‌آمرزد و هر کس را بخواهد عذاب می‌کند.
- ☐ ب: ملک آسمانها و زمین برای خداست او هر که را خواست آمرزد.
- ☐ ج: ملک آسمانها و زمین برای خداست و خداوند همه را به جز کافران می‌آمرزد.
- ☐ د: ملک آسمانها و زمین و هر آنچه در آنهاست مال خداوند است و آنان همه را می‌آمرزد.

۵- لَّهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ (۲۲/۴۲)

- الف: برای آنان هر چه خواستند نزد پروردگارشان هست و این فضل بزرگ است. ☐
- ب: برای اینان هر چه می‌خواهند وجود دارد و این واقعاً برتری بزرگی است. ☐
- ج: برای شما هر چه بخواهید وجود دارد و این واقعاً فضل بزرگی است. ☐
- د: برای آنان هر چه بخواهند نزد پروردگارشان هست این (واقعاً) فضل بزرگ است. ☐

تمرین ب: جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

۶- قَالَ كَذَلِكَ اللَّهُ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ (۴۷/۳)

گفت: خداوند این گونه هر چه را بخواهد

الف: می‌آفرید	☐	ب: می‌آفریند	☐
ج: آفرید	☐	د: آفریدند	☐

۷- إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ (۱۱۶/۴)

همانا خداوند شرک ورزیدن به او را غیر آن را برای هر کس که ،

الف: نمی‌آمرزد، بخواهد، می‌آمرزد	☐	ب: نمی‌آمرزد، می‌آمرزد	☐
ج: نمی‌آمرزد، بخواهد، می‌دهد	☐	د: نمی‌آمرزد، نمی‌آمرزد	☐

۸- قَالَ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ (۴۲/۱۹)

به پدرش گفت: ای پدرم برای چه عبادت میکنی و نمی‌بیند.

الف: چیزی را، نمی‌شنوند	☐	ب: چیزی را که عبادت نمی‌شود	☐
ج: چیزی را، نمی‌شنوید	☐	د: چیزی را (که) نمی‌شنود	☐

۹- يَوْمَ يَسْمَعُونَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ذَلِكَ يَوْمُ الْخُرُوجِ (۴۲/۵۰)

روزی (که) ندای آسمانی را به حق، آن روز روز خروج است (از قبرها)

الف: بشنوید (می‌شنوید)	☐	ب: شنیده شود (شنیده می‌شود)	☐
ج: بشنوند (می‌شنوند)	☐	د: شنیده خواهد شد	☐

۱۰ - يَوْمَ يَجْمَعُكُمْ لِيَوْمِ الْجَمْعِ ذَلِكَ يَوْمُ التَّغَابُنِ (۹/۶۴)

روزی که شما را برای روز جمع ، آن (روز غبن و) روز پشیمانی است.

☐ الف: گرد آوردند	☐ ب: گرد آورد
☐ ج: گرد می آورند	☐ د: گرد خواهند آورد

تمرین ج: آیات مناسب ترجمه‌های زیر را علامت بزنید.

۱۱ - بدرستی که در آن برای گروهی (قومی) که عقل خود را بکار می‌اندازند حتماً

نشانه‌هایی هست.

☐ الف: كَذَلِكَ نَفْصَلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ (۲۸/۳۰)
☐ ب: وَلَقَدْ تَرَكْنَا مِنْهَا آيَةً بَيِّنَةً لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ (۵۳/۲۹)
☐ ج: إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ (۴/۱۳)
☐ د: إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ (۶۷/۱۶)

۱۲ - گفت: خداوند اینگونه هرچه را بخواهد می‌آفریند.

☐ الف: يَخْلُقُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ (۴۵/۲۴)
☐ ب: قَالَ كَذَلِكَ اللَّهُ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ (۴۷/۳)
☐ ج: يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (۱۷/۵)
☐ د: هیچکدام

۱۳ - روزی که صدای صیحه (آواز اسرافیل) را به حق می‌شنوند و آن، روز خارج

شدن (از قبرها) است.

☐ الف: لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا إِلَّا سَلَامًا (۶۲/۱۹)
☐ ب: يَسْمَعُونَ كَلَامَ اللَّهِ ثُمَّ يُحَرِّفُونَهُ مِنْ بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ (۷۵/۲)
☐ ج: وَاسْتَمِعْ يَوْمَ يُنَادِ الْمُنَادِ مِنْ مَّكَانٍ قَرِيبٍ (۴۱/۵۰)
☐ د: يَوْمَ يَسْمَعُونَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ذَلِكَ يَوْمُ الْخُرُوجِ (۴۲/۵۰)

۱۴ - (یادآور) داوود و سلیمان را هنگامی که در (مورد) مزرعه‌ای قضاوت و حکم می‌کردند.

- الف: وَ دَاوُدَ وَ سُلَيْمَانَ إِذْ يَحْكُمَانِ فِي الْحَرْثِ (۷۸/۲۱)
- ب: وَ وَرِثَ سُلَيْمَانَ دَاوُدَ وَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ عَلَّمْنَا مَنَظِقَ الطَّيْرِ (۱۶/۲۷)
- ج: وَهَبْنَا لِدَاوُدَ سُلَيْمَانَ نِعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ (۳۰/۳۸)
- د: وَ لَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ وَ سُلَيْمَانَ عِلْمًا (۱۵/۲۷)

۱۵ - حتماً خداوند یاری کند هر کس راکه یاری او (دین او) را کند.

- الف: إِنْ يَنْصُرْكُمُ اللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ (۱۶۰/۳)
- ب: إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ (۷/۴۷)
- ج: وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ (۴۰/۲۲)
- د: وَيَنْصُرُونَ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ (۸/۵۹)

کلمات الحاقی:

لغت	معنا	تعداد	لغت	معنا	تعداد	لغت	معنا	تعداد
آمَنُوا	ایمان آوردند	*	الْفَضْل	برتری	۸۴	يَحْكُمَانِ	حکم می‌کنند	*
أَبَتْ	پدر	۸	الْكَبِيرِ	بگویی	۴۴	يَجْمَعُ	جمع می‌کند	*
أَيُّهَا ^۱	منادی	۱۵۰	كَذَلِكَ	هم چنین	*	يَخْلُقُ	می‌آفریند	*
بَيْنَكُمْ	بین شما	۲۲۶	لَا تَكُونُوا	نباشید	*	يُعَذِّبُ	عذاب می‌کند	*
الْحَرْث	مزرعه	۱۳	نَحْلُ	زنبور عسل	۱	(يَوْمَ) التَّغَابُنِ	روز پشیمانی	۱
الْخُرُوج	خارج شدن	۵	مَا دُونَ ^۲	آنچه - غیر	۱۴۳	(يَوْمَ) الْجَمْعِ	روز جمع آوری	۱
السُّوء	بدی	*	مُلْكُ	پادشاهی	۴۲	(يَوْمَ) الْقِيَامَةِ	روز قیامت	۷۰
صَيِّحَةً	فریاد	۱۳	يَحْكُمُ	حکم می‌کند	*			

۱ - أَيُّهَا قبل از اسم مذکر می‌آید و به معنی (أَيُّ: حرف ندا) می‌باشد مانند: أَيُّهَا النَّاسُ (ای مردم).

۲ - «مادون» در قرآن تنها دو بار آمده است و آمار کلمه «دون» (به معنی غیر) در محاسبه لحاظ گردیده است.

بخش دوم: آموزش مفاهیم

استقامت و پایداری

فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَ مِنْ تَابٍ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ^۱

پس همان‌گونه که فرمان یافتی استقامت کن! همچنین کسانی که با تو به‌سوی خدا آمده‌اند (باید استقامت کنند) و طغیان نکنید که خداوند به آنچه انجام می‌دهید بیناست.

نکته‌ها

۱. **فرمان به استقامت:** استقامت و پایداری در دینداری و اجرای احکام خدا که از نشانه‌های ایمان است از امر «فَاسْتَقِمْ» استفاده می‌شود.

۲. **لزوم اخلاص:** استقامت باید از سر اخلاص و برای جلب رضای خدا باشد. این مطلب از عبارت «كَمَا أُمِرْتَ» استفاده می‌شود. می‌فرماید آن چنان که قبل از این مأمور شده‌ای استقامت و پایداری ورز. آیه‌ای که قبل از این در مورد استقامت نازل شده عبارت است از:

وَأَنْ أَقِمَّ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ^۲

مخلصانه روی به سوی دین توحید کن و از مشرکان مباش.

۳. **دعوت مسلمانان به استقامت:** نکته دیگر، پیروان را به استقامت واداشتن است، زیرا علاوه بر این که پیامبر را به استقامت امر کرده، فرموده: «وَمِنْ تَابٍ مَعَكَ» و مؤمنان را نیز به استقامت وادار.

امروز نیز وظیفه مسلمانان به‌خصوص رهبران جامعه اسلامی، عمل به دستورات فوق است و بدون عمل به آنها، پیروزی بر خیل دشمنانی که از هر سو مسلمانان را احاطه کرده‌اند، ممکن نیست.

۱. هود، آیه ۱۱۲.

۲. یونس، آیه ۱۰۵.

لحن شدید آیه بر کسی پوشیده نیست و پیداست که هیچ اثری از لطف و مهر در آن وجود ندارد. در آیات قبل از این نیز، داستان تکان‌دهنده اُمّیهایی آمده است که به کیفر اعمالشان مؤاخذه شدند. نام بردن از خصوص پیامبر هم در عین این که تجلیل از اوست، ولی تشدید خطاب در حق وی نیز می‌باشد و گویا پیامبر با توجه به همین لحن و خطاب شدید فرموده است: سوره هود مرا پیر کرد.^۱

نقل کرده‌اند وقتی این آیه نازل شد پیامبر فرمود: «شَرُّوا شَرُّوا، یعنی آستینها را بالا زنید و مهبای استقامت شوید.» (۱)

امام خمینی قدس سره در مورد نگرانی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله از استقامت یارانش می‌فرماید:

«پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله نگران بود راجع به این که آیا ملتش استقامت می‌کنند یا نه؟ تا آن حد که در روایت است که فرموده «شَيَّبَنِي سُورَةُ هُودٍ» برای این آیه‌ای که آمده است که «فَاسْتَقِمْ كَمَا أَمَرْتُ وَ مَنْ تَابَ مَعَكَ». در عین حالی که این آیه در سوره دیگری هم (سوره شوری) آمده لکن آن ذیل را ندارد، سوره هود که این ذیل را دارد فرموده است. این به نظر می‌رسد که نگران بوده است از این که مبادا ملتش، امتش مبادا خدای نخواستہ استقامت نکنند.» (۲)

بخش سوم: تمرین منزل

الف: ترجمه صحیح را علامت بزنید.

۱- وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ (۲۱۲/۲)

- ☐ الف: خداوند هر کس را بدون حساب روزی داد.
- ☐ ب: و خداوند هر کس را بخواهد بدون حساب روزی می‌دهد.
- ☐ ج: خداوند همه را روزی داده بود.
- ☐ د: خداوند روزی هر شخص را می‌دهد بشرط آنکه خودش بخواهد.

۲- لَكِنْ يَدْخُلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ (۸/۴۲)

- ☐ الف: لیکن هر که را بخواهد در رحمتش (رحمت خدا) داخل می‌شود.
- ☐ ب: هر کس را بخواهند در رحمت خود وارد می‌کنند.
- ☐ ج: هر کس را خدا خواست در رحمت خویش داخل کرد.
- ☐ د: اما هر که را (خدا) بخواهد در رحمتش داخل می‌کند.

۳- إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ (۶۷/۱۰)

- ☐ الف: بدرستی که در آن نشانه‌هایی است برای قومی که تعقل کنند.
- ☐ ب: همانا در آن نشانه‌هایی است برای گروهی که می‌شنوند.
- ☐ ج: همانا در آن نشانه‌هایی است از آیات الهی برای هر قومی.
- ☐ د: الف و ب هر دو صحیح است.

۴- لَأُحِجَّ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ اللَّهُ يَجْمَعُ بَيْنَنَا (۱۵/۴۲)

- ☐ الف: خداوند با دلیل روشنی بین ما و شما (برای حکم به حق) جمع کرد.
- ☐ ب: بین ما و شما محاجه‌ای^۱ نیست و خداوند (برای حکم به حق) بین ما جمع می‌کند.
- ☐ ج: الف و ب هر دو صحیح است.
- ☐ د: بین ما و شما حجتی نیست و تجمع ما در پیشگاه خدا خواهد بود.

۱ - یدخل: داخل می‌کند. (فعل مضارع از باب افعال است که توضیح کامل آن در درسهای آینده می‌آید).

۲ - منظور مجادله و بحث همراه با خصومت شخصی است.

۵- إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ بِجَهَالَةٍ (۱۷/۴)

- ☐ الف: همانا (پذیرش) توبه بر خداوند تنها مختص کسانی است که جاهلند.
- ☐ ب: همانا (پذیرش) توبه بر خداوند تنها شامل عاملان به نادانی می‌باشد.
- ☐ ج: همانا (پذیرش) توبه بر خداوند تنها برای کسانی است که کار بد را از روی جهالت انجام می‌دهند.
- ☐ د: همانا (پذیرش) توبه برای کسانی است که عمل آنها بد است و نادان هستند.

۶- وَرَحْمَةً رَبِّكَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ (۳۲/۴۳)

- ☐ الف: رحمت پروردگارت برای آنان بهتر است.
- ☐ ب: رحمت پروردگارت از آنچه جمع می‌کند بهتر است.
- ☐ ج: رحمت پروردگارت بهتر است از آنچه گرد می‌آورند.
- ☐ د: بعضی از آنها (مردم) را بر بعض دیگر برتری دادیم و رحمت حق تعالی بهتر است.

۷- يَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي (۸۶/۱۷)

- ☐ الف: از تو از روح می‌پرسد بگو از مخلوقات پروردگار من است.
- ☐ ب: از تو درباره روح می‌پرسند بگو روح از امر پروردگار من است.
- ☐ ج: از تو درباره روح پرسیدند بگو روح از امر پروردگار من است.
- ☐ د: از تو از روح پرسیدند، بگو روح آفریده پروردگار من است.

۸- تَعْرِفُهُمْ بِسِيمَاهُمْ لَا يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِخْفَاءً^۱ (۲۷۳/۲)

- ☐ الف: تو آنان را از چهره‌هایشان تشخیص می‌دهی، (که) از مردم به طرار درخواست نمی‌کنند.
- ☐ ب: شما، آنان (فقراء مؤمنین) را از چهره‌هایشان تشخیص می‌دهید که از روی عزت نفس از مردم درخواست نکنند.
- ☐ ج: آنان را (فقراء مؤمنین) را از چهره‌هایشان تشخیص بدهید که از روی عزت نفس از مردم چیزی درخواست نکنند.
- ☐ د: الف و ج هر دو صحیح است.

۱- الحاف: به اصرار درخواست کردن.

۹- إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ (۶۷/۱۶)

- الف: همانا در آنها آیاتی برای کسی که تعقل می‌کند هست.
- ب: همانا در آن نشانه‌ای برای قومی که تعقل می‌کنند هست.
- ج: در آنجا نشانه‌هایی برای اقوامی که تعقل دارند هست.
- د: در آن نشانه‌ای برای کسی که عقل را بکار می‌اندازد هست.

تمرین ب: جاهای خالی را با کلمات مناسب پر نمایید.

۱۰- وَ دَاوُدَ وَ سُلَيْمَانَ إِذْ يَحْكُمَانِ فِي الْحَرْثِ^۱ (۷۸/۲۱)

(یاد آور) داوود و سلیمان را هنگامی که در (مورد) کشتزاری

- الف: حکم کرد و حکم شد
- ب: حکم کردند
- ج: حکم می‌کنند
- د: حکم می‌کردند

۱۱- وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ (۴۰/۲۲)

و حتماً خداوند هر کس را که (دین) او را یاری بکند،

- الف: کمک خواهد کرد
- ب: یاری کردند
- ج: یاری خواهند نمود
- د: یاری می‌کنند

۱۲- لَأَحْجَۃٌ بَيْنَنَا وَ بَيْنَكُمُ اللَّهُ يَجْمَعُ بَيْنَنَا (۱۵/۴۲)

بین ما و شما محاجه‌ای نیست خداوند (برای حکم به حق) بین ما

- الف: جمع کردند
- ب: جمع خواهد نمود
- ج: جمع می‌کنند
- د: جمع می‌کند

۱۳- إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ (۶۵/۱۶)

همانا در آن نشانه‌ای است برای قومی که

- الف: می‌شنیدند
- ب: شنیدند
- ج: می‌شنوند
- د: خواهند شنید

۱۴- وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ (۲۱۲/۲)

و خداوند هر که را بخواهد بدون حساب

- الف: روزی می‌دهند
- ب: روزی می‌دهد
- ج: روزی خواهند داد
- د: روزی داده‌اند

۱ - حکایت زمان گذشته قبل از فعل مضارع نیز معنا را به ماضی استمراری تبدیل می‌کند.

تمرین ج: کدام آیه با ترجمه مطابق است ؟

۱۵- شما (مؤمنان) مانند کسانی که گفتند شنیدیم (درحالیکه) نمی شنوند نباشید.

- ☐ الف: هُمْ أَغْنَىٰ لَا يُبْصِرُونَ بِهَا وَهُمْ أَذَانٌ لَا يَسْمَعُونَ بِهَا (۱۷۶/۷)
- ☐ ب: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ (۷/۴۷)
- ☐ ج: وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ قَالُوا سَمِعْنَا وَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ (۲۱/۸)
- ☐ د: فَإِذَا جَاءَ الْخَوْفُ رَأَيْتَهُمْ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ (۱۹/۳۳)

۱۶- برای آنان هر چه بخواهند نزد پروردگارشان هست این (واقعاً) فضل بزرگ است.

- ☐ الف: هُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ (۲۲/۴۲)
- ☐ ب: هُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذَلِكَ جَزَاءُ الْحَسَنِينَ (۳۴/۳۹)
- ☐ ج: هُمْ مَا يَشَاءُونَ فِيهَا وَلَدَيْنَا مَزِيدٌ (۳۵/۵۰)
- ☐ د: هُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ (۲۲/۴۲)

۱۷- هر چه بخواهد خلق می کند و خداوند بر هر چیزی تواناست.

- ☐ الف: يَخْلُقُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ (۴۵/۲۴)
- ☐ ب: قَالَ كَذَلِكَ اللَّهُ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ (۴۷/۳)
- ☐ ج: يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (۱۷/۵)
- ☐ د: إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ (۶۷/۱۶)

۱۸- تو آنان را از چهره هایشان تشخیص می دهی (که) از مردم به اصرار درخواست

نمی کنند.

- ☐ الف: وَلَوْ نَشَاءُ لَرَأَيْنَاهُمْ فَلَعَرَفْتَهُمْ بِسْمَاهُمْ (۳۰/۴۷)
- ☐ ب: تَعْرِفُهُمْ بِسْمَاهُمْ لَا يُسْأَلُونَ النَّاسَ إِخْفَاءً (۲۷۳/۲)
- ☐ ج: الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ (۱۴۶/۲)
- ☐ د: يَعْرِفُونَ نِعْمَةَ اللَّهِ ثُمَّ يُنْكِرُونَهَا وَأَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ (۸۳/۱۶)

❁ درس هفتم ❁

بخش اول: آموزش ترجمه

گزیده آیات

- أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ..... (بقره ۲ / ۴۴)
- أَقْبِلْنَا طِلَّ يُؤْمِنُونَ وَ بِنِعْمَةِ اللَّهِ يَكْفُرُونَ..... (نحل ۱۶ / ۷۲)
- قُلْ إِنْ اللَّهُ لَا يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ..... (اعراف ۷ / ۲۸)
- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَ قُولُوا قَوْلًا سَدِيداً يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَ يُغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ...
- (احزاب ۳۳ / ۷۰ و ۷۱)
- وَ هُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَ يَغْفِرُ عَنِ السَّيِّئَاتِ وَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ .. (شوری ۴۲ / ۲۵)

جدول آمار

عناوین	تعداد
* کل کلمات قرآن مجید:	۷۷۸۰۷
کلمات اصلی در این درس:	۶
کلمات الحاقی در این درس:	۱۴
کلمات اصلی با تکرار:	۱۹۲
کلمات الحاقی با تکرار:	۲۵۷
مجموع کلمات اصلی و الحاقی:	۴۴۹
کلمات آموزش داده شده:	۱۹۶۷۱
* باقیمانده:	۵۸۲۱۶

کلمات اصلی

تعداد	معنا	لغت	ریشه اصلی	تعداد	معنا	لغت	ریشه اصلی
۲۵	شکر می‌کند	يَشْكُرُ	ش ک ر	۴۲	می‌خوری	تَأْكُلُ	ا ک ل
۴۳	عبادت می‌کنید	تَعْبُدُونَ	ع ب د	۲۴	امر می‌کند	يَأْمُرُ	ا م ر
۲۸	می‌نگرید	تَنْظُرُونَ	ن ظ ر	۳۰	خارج می‌شود	يَخْرُجُ	خ ر ج

فعل مضارع (۲)

فعل مضارع از صیغه ۷-۱۲ (شش صیغه مخاطب) با حرف «تاء» آغاز می‌شود.

۷- ت + علم ————— تَعْلَمُ تو (یک مرد) می‌دانی.

۸- ت + علم + اَنِ تَعْلَمَانِ شما (دو نفر) می‌دانید.

۹- ت + علم + وُنْ تَعْلَمُونَ شما (مردان) می‌دانید.

۱۰- ت + علم + يَنِ تَعْلَمِينَ تو (یک زن) می‌دانی.

۱۱- ت + علم + اَنِ تَعْلَمَانِ شما (دو نفر) می‌دانید.

۱۲- ت + علم + نَ تَعْلَمْنَ شما (زنان) می‌دانید.

دو صیغه متکلم (گوینده) نیز بدین شرح است:

۱۳- ا + علم — اَعْلَمُ (گوینده مفرد) می‌دانم.

۱۴- ن + علم — نَعْلَمُ (گوینده جمع) می‌دانیم.

فعل مضارع مرفوع است و علامت رفع آن «ضمه» یا «نون» عوض از رفع (ضمّه)، در

آخر فعل می‌باشد.

تمرین کلاس

تمرین الف: ترجمه صحیح آیات زیر کدام است؟

۱- اتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَ تَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ (۴۴/۲)

- ☐ الف: آیا مردم را به نیکی امر می‌کنید و خودتان را فراموش می‌کنید؟
- ☐ ب: آیا نیکی مردم را فراموش می‌کنند و آنان را به خودتان می‌خوانید؟
- ☐ ج: آیا مردم را به نیکی امر می‌کنید و آنان را فراموش می‌کنید؟
- ☐ د: آیا خوبیهای خودتان و مردم را فراموش می‌کنید؟

۲- قُلْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ (۲۸/۷)

- ☐ الف: بگو همانا خداوند امر به فحشاء (زشتی) نکرد.
- ☐ ب: بگو همانا خداوند آنان را امر به زشتی نکرده است.
- ☐ ج: بگو همانا خداوند امر به زشتی نمی‌کند.
- ☐ د: بگوئید خداوند آنان را زشت رو نمی‌کند.

۳- إِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا (۱۷/۲۹)

- ☐ الف: همانا چیزهایی که شما غیر از خدا پرستش کردید رزق و روزی برای شما ندارد.
- ☐ ب: همانا چیزهایی که شما از غیر حق تعالی عبادت می‌کنید روزی برای شما ندارند.
- ☐ ج: همانا چیزهایی که شما از غیر خدا پرستید، رزق و روزی برای شما مالک نیستند.
- ☐ د: همانا چیزهایی که شما از غیر خدا می‌پرستید، مالک رزق و روزی برای شما نیستند.

۴- قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ (۲/۱۰۹)

- ☐ الف: بگو ای کافران نمی‌پرستید آنچه ما می‌پرستیم.
- ☐ ب: بگو ای کافران عبادت نمی‌کنم آنچه کافران می‌پرستند.
- ☐ ج: بگو ای کافران نمی‌پرستم آنچه را شما می‌پرستید.
- ☐ د: بگو ای کافران همانا من می‌پرستم خدایی غیر از خدای شما.

۵ - قَالُوا نَعْبُدُ إِلَهَكَ وَالِلّٰهِ أَبَائُكَ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ (۱۳۳/۲)

- الف: گفتند: خدای تو و خدای پدرانت، ابراهیم و اسماعیل و اسحاق، را عبادت می‌کنیم. ☐
- ب: گفتند: معبود تو و معبود ابراهیم و اسماعیل و اسحاق را می‌پرستیدیم. ☐
- ج: گفتند: معبود تو و ابراهیم و اسماعیل را عبادت خواهیم کرد. ☐
- د: گفتند: آنان معبود تو و ابراهیم و اسماعیل و اسحاق را عبادت می‌کنند. ☐

تمرین ب: جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

۶ - وَإِنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً نُّسْقِيكُم مِّمَّا فِي بُطُونِهَا وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ (۲۱/۲۳)

الف: و همانا برای شما در چهارپایان عبرت است، از چیزهایی که در شکم‌های آنان است، شما را می‌نوشانیم و برایتان در آنها منافع زیاد است و از (گوشت) آنها

- الف: می‌خورند ☐ ب: می‌خوراند ☐ ج: می‌خورید ☐ د: می‌خورانید ☐

۷ - وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ (۲۵/۴۲)

و او کسی است که توبه را از بندگانش و گناهان را عفو می‌کند (می‌بخشد) و آنچه را انجام می‌دهید

- الف: قبول دارد، می‌داند ☐ ب: قبول می‌کند، می‌داند ☐
- ج: قبول دارد، می‌داند ☐ د: قبول می‌کند، می‌داند ☐

۸ - وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ وَهُمْ يَصْطَرِّحُونَ فِيهَا رَبَّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا (۳۵ / ۳۶ و ۳۷)

و کسانی که برایشان آتش جهنم است و آنان در آن فریاد می‌زنند: پروردگارا ما را خارج کن تا..... .

- الف: کافر هستند، انجام دهیم ☐ ب: کافر بودند، انجام خواهیم داد ☐
- ج: کافرند، انجام دادیم ☐ د: کافر شدند، عمل صالح انجام دهیم ☐

۹- مَا هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يَأْكُلُ مِمَّا تَأْكُلُونَ مِنْهُ وَيَشْرَبُ مِمَّا تَشْرَبُونَ (۳۳/۲۳)

این نیست مگر بشری مثل شما از آنچه شما از آن و می‌نوشد از آنچه شما از آن

- الف: می‌خورد، خوردید، می‌نوشید □
ب: می‌خورد، می‌خورید، می‌نوشید □
ج: می‌خورد، می‌خوردید، می‌نوشید □
د: می‌خورد، می‌خورید، نوشیدید □

۱۰- اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَنْعَامَ لِتَرْكَبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ (۷۹/۴۰)

خداوند کسی است که برای شما چهارپایان برای اینکه از آنها سواری بگیرید و از آنها

- الف: قرار داد، می‌خورید □
ب: قرار می‌دهد، خورده‌اید □
ج: قرار دارد، خوردید □
د: الف و ب صحیح است. □

تمرین ج: ترجمه زیر مربوط به کدام یک از آیات است.

۱۱- پس شمارا نجات دادیم و آل فرعون را غرق نمودیم و شما نظاره‌می‌کردید.

- الف: فَاحْذَرُوا الصَّاعِقَةَ وَ أَنْتُمْ تَنْظُرُونَ (۵۵/۲) □
ب: فَقَدْ رَأَيْتُمُوهُ وَ أَنْتُمْ تَنْظُرُونَ (۱۴۳/۳) □
ج: فَلَوْلَا إِذَا بَلَغَتِ الْحُلُقُومَ، وَأَنْتُمْ حَبِيذٍ تَنْظُرُونَ (۸۳/۵۶ و ۸۴) □
د: فَاتَّخِيبْنَاكُمْ وَ اغْرَقْنَا آلَ فِرْعَوْنَ وَ أَنْتُمْ تَنْظُرُونَ (۵۰/۲) □

۱۲- من از آیین پدرانم ابراهیم و اسحاق و یعقوب پیروی کردم و برای ما نیست

(سزاوار ما نیست) که به خداوند شرک بورزیم.

الف: وَإِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً قَالُوا وَجَدْنَا عَلَيْهَا آبَاءَنَا وَ اللَّهُ آمَرْنَا بِهَا قُلْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَأْمُرُ

- بِالْفَحْشَاءِ (۲۸/۷) □
ب: وَ إِذَا قِيلَ لَهُمْ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا (۱۷۰/۲) □
ج: وَ اتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانَ لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللَّهِ (۳۸/۱۲) □
د: قَالُوا نَعْبُدُ إِلَهَكَ وَ إِلَهَ آبَائِكَ إِبْرَاهِيمَ وَ إِسْمَاعِيلَ وَ إِسْحَاقَ إِلَهًا وَاحِدًا وَ نَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ (۱۳۳/۲) □

۱۳- گفتند: می‌خواهیم که از آن بخوریم و قلبهایمان مطمئن شود و بدانیم که به ما راست گفتی و بر آن از گواهان باشیم.

- الف: قَالُوا نُرِيدُ أَنْ نَأْكُلَ مِنْهَا وَتَطْمَئِنَّ قُلُوبُنَا وَنَعْلَمَ أَنْ قَدْ صَدَقْتُنَا وَنَكُونَ عَلَيْهَا مِنَ الشَّاهِدِينَ (۱۱۳/۵)
- ب: إِذْ قَالَ الْخَوَارِثُونَ يَا عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ هَلْ يَسْتَطِيعُ رَبُّكَ أَنْ يُنْزِلَ عَلَيْنَا مَائِدَةً (۱۱۲/۵)
- ج: اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَنْعَامَ لَتَرْكَبُوا مِنْهَا وَ مِنْهَا تَأْكُلُونَ (۷۹/۴۰)
- د: مَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ (۶/۴)

۱۴- ای کسانی که ایمان آوردید از خدا بترسید و گفتار صواب و به حق بگویید، خداوند اعمالتان را اصلاح می‌کند و گناهان شما را می‌آمرزد.

- الف: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا وَ يُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ (۲۹/۸)
- ب: لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا (۵۳/۳۹)
- ج: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَ قُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَ يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ (۳۳ / ۷۰ و ۷۱)
- د: وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَ الْأَرْضِ يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَ يُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ (۱۴/۴۸)

کلمات الحاقی

لغت	معنی	تعداد	لغت	معنی	تعداد	لغت	معنی	تعداد
آل	اهل بیت	۲۶	تَرْكَبُوا	سوار می‌شوید	*	نُرِيدُ	می‌خواهیم	*
اتَّبَعْتُ	پیروی کردم	*	التَّوْبَةُ	بازگشت - توبه	۸	تُشْفِيكُمْ	می‌نوشانیم شمارا	*
اتَّقُوا	تقواپیشه کنید	*	سَدِيدًا	صواب و به حق	۲	يَضْطَرُّحُونَ	فریادمی‌زنند	*
إِشْحَاق	—	۱۷	الشَّاهِدِينَ	گواهان	۱۶	يَقْبَلُ	قبول می‌کند	*
إِسْمَاعِيل	—	۱۲	عِزَّة	پند و عبرت	۶	يَعْفُوا	می‌بخشند	*
أَعْرَفْنَا	غرق نمودیم	*	فَحْشَاء	زشتی	۷	يَعْقُوبَ	—	۱۶
الْبَرِّ	نیکی	۸	قَوْلًا	سخنی	۹۲	يَمْلِكُونَ	صاحب می‌شوند مالک می‌شوند	*
بُطُونُهَا	شکم‌های آنان	۱۷	مِلَّةً	آیین	۱۵			
تَسْؤُنَ	فراموش می‌کنید	*	نَبَأًا	خبر	۱۵			

بخش دوم: آموزش مفاهیم

امر به معروف و نهی از منکر

وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ ۚ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ. (آل عمران: ۱۰۴)

باید از شما گروهی باشند که دعوت به نیکی و امر به خوبی و نهی از بدی کنند و آنان همان رستگارانند.

نکته‌ها

۱. رستگاری در گرو امر به معروف و نهی از منکر: با دقت در این آیه و آیه شریفه‌ای که «حزب الله» را رستگار معرفی نموده است: (إِلَّا أَنْ حِزْبُ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ)^۱ به این نتیجه می‌رسیم که «امر به معروف و نهی از منکر» از ویژگیهای برجسته «حزب الله» است و آنان که به انجام این وظیفه اقدام می‌کنند، از اعضای «حزب الله» شمرده می‌شوند. اما اینکه امر به معروف و نهی از منکر چگونه می‌تواند در فلاح و رستگاری یک جامعه اثر داشته باشد، نیازمند توضیح است:

«از تجربیات قطعی بشر این است که اندوخته‌های فکری انسان با گذشت زمان به دست فراموشی سپرده می‌شود مگر آنکه پیوسته یادآوری شود و در مرحله عمل تکرار گردد، و از همین جاست که پیوند «علم و عمل» مشخص می‌شود؛ علم، انسان را به عمل راهنمایی می‌کند و عمل شایسته، بر آگاهی و بینش انسان می‌افزاید. از این رو، در یک جامعه سالم، همه باید برای پاسداری از فرهنگ و مکتب خویش بکوشند، و نگهبانی از حریم مکتب به آن است که منحرفین از راه راست را، از سقوط به ورطه هلاکت باز دارند و با «امر به معروف و نهی از منکر» زمینه ساز «رفتار شایسته» و در نتیجه «تقویت کننده

۱. مجادله، آیه ۲۲.

افکار صحیح» باشند. پس بی‌اعتنایی به این وظیفه، پایه رفتار را سست و اندیشه‌های والا را در معرض فراموشی قرار می‌دهد.^۱

۲. امر به معروف و نهی از منکر ملاک امتیاز امت اسلامی: در آیه شریفه «كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ»^۲ (شما بهترین امتی بودید که برای مردم ظاهر شده است (چه اینکه) امر به معروف و نهی از منکر می‌کنید و به خدا ایمان دارید.) از امت اسلامی به عنوان «برترین امت» تمجید، و سرّ این فضیلت «امر به معروف و نهی از منکر» معرفی شده است. پس در صورتی جامعه اسلامی لیاقت این افتخار بزرگ را دارد که این ارزش والا در آن حاکمیت داشته باشد و مسلمانان با احساس وظیفه و مسئولیت، یکدیگر را دعوت به خوبی‌ها و نهی از بدی‌ها کنند. هرگاه این «سنت نیک» در میان آنان ضعیف شود، و نسبت به امر به معروف و نهی از منکر در سطح جامعه احساس وظیفه و تکلیفی در آحاد مردم وجود نداشته باشد، این فضیلت و برتری را از دست خواهند داد.

عنوان «خیر امة» یک لقب تشریفاتی نیست تا همه بدان افتخار و مباهات کنند، بلکه این عنوان، مدال ارزشمندی است برای «امرکنندگان به معروف و نهی کنندگان از منکر» پس آنان که در عصر نزول آیه و یا پس از آن، از انجام این وظیفه شانه خالی کرده‌اند، نصیبی از این افتخار ندارند.

۱. المیزان، ج ۳، ص ۳۷۲.

۲. آل عمران، آیه ۱۱۰.

بخش سوم: تمرین منزل

تمرین الف: ترجمه صحیح آیات زیر را علامت بزنید؟

۱- أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَ تَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ (۸۵/۲)

- ☐ الف: آیا به قسمتی از کتاب (خدا) ایمان آوردید و به بعض دیگر کافر می شوید؟
- ☐ ب: آیا به قسمتی از کتاب خدا ایمان می آورید و به بعض دیگر کافر می شوید؟
- ☐ ج: آیا به قسمتی از کتاب خداوند ایمان می آورند و به بعض دیگر کافر می شوند؟
- ☐ د: آیا به قسمتی از کتاب حق تعالی ایمان می آورد و به بعض دیگر کافر می شود؟

۲- اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَ يَقْدِرُ (۲۶/۱۳)

- ☐ الف: خداوند روزی هر کس را بخواهد گسترش می دهد.
- ☐ ب: خداوند روزی هر کس را خواهد می گستراند و معین می کند تا منحرف نشوند.
- ☐ ج: خداوند روزی همه را می گستراند اگر بخواهد.
- ☐ د: خداوند روزی هر کس را بخواهد می گستراند و یا باندازه (مقدّر) می دهد.

۳- وَإِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسَى لَنْ نَصْبِرَ عَلَى طَعَامٍ وَاحِدٍ (۶۱/۲)

- ☐ الف: هنگامی که گفتید ما بر یک غذا واحد صبر نداریم.
- ☐ ب: و هنگامی که گفتید ما یک غذا نمی خواهیم.
- ☐ ج: و هنگامی که گفتند ای موسی به یک غذا صبر نکردیم.
- ☐ د: هنگامی که گفتید ای موسی هرگز بر یک غذا صبر نمی کنیم.

۴- أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَ بِنِعْمَةِ اللَّهِ يَكْفُرُونَ (۷۲/۱۶)

- ☐ الف: آیا به نعمتهای خداوند کافر می شوند و به باطل ایمان می آورد؟
- ☐ ب: آیا به باطل ایمان می آورند و به نعمت خداوند کافر می شوند؟
- ☐ ج: آیا به حق و باطل کافرند و به نعمت خداوند مومن؟
- ☐ د: آیا حق تعالی آنان را به حق، کافر می داند و به نعمت خداوند کافر؟

۵ - قَالُوا إِنَّ اللَّهَ فَقِيرٌ وَنَحْنُ أَغْنِيَاءُ سَنَكْتُبُ مَا قَالُوا (۱۸۱/۳)

- ☐ الف: گفتند: خداوند فقیر است و ما ثروتمند و خداوند آنچه را گفتند می نویسد.
- ☐ ب: گفتند: خداوند فقیر است و ما ثروتمند و او آنچه را گفتند نوشت.
- ☐ ج: گفتند: خداوند فقیر است و ما ثروتمند و آنچه را گفتند می نویسیم.
- ☐ د: گفتند: خداوند فقیر است و ما ثروتمند و آنچه را می گویند خواهیم نوشت.

۶ - إِنَّ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئاً (۱۲۰/۳)

- ☐ الف: اگر صبر کنید و تقوا پیشه کنید کید (مکر) آنها به شما هیچ ضرری نمی زند.
- ☐ ب: اگر صابر بودند و متقی بشوید، مکر و نیرنگ آنها شما را متضرر نکند.
- ☐ ج: اگر تسلیم امر خدا باشید و مومنان متقی صابر باشند، به آنها ضرری نخواهد رسید.
- ☐ د: اگر امر خدا را اطاعت کنید نیرنگ و مکر دشمنان شما را ضرری نمی رساند.

۷ - وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانَ لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللَّهِ (۳۸/۱۲)

- ☐ الف: از دین پدرانم ابراهیم، اسحاق و یعقوب پیروی کردم.
- ☐ ب: از دین پدرانمان ابراهیم، اسحاق و یعقوب پیروی نمودیم.
- ☐ ج: من از آیین پدرانم ابراهیم و اسحاق و یعقوب پیروی کردم و بر من نیست که به خدا مشرک شوم.
- ☐ د: من از آیین پدرانم ابراهیم و اسحاق و یعقوب پیروی کردم و بر مانیت (سزاوار نیست) که به خدا شرک بورزیم.

۸ - فَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا كَتَبَتْ أَيْدِيهِمْ فَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ (۷۹/۲)

- ☐ الف - پس وای بر آنان از آنچه دستهایشان نوشتند و وای بر آنان از آنچه کسب کرد.
- ☐ ب: پس وای بر آنان از آنچه دستهایشان نوشت و وای بر آنان از آنچه کسب کردند.
- ☐ ج: پس وای بر آنان از آنچه ایجاد کردند و وای بر آنان از آنچه کسب می کنند.
- ☐ د: پس وای بر آنان از آنچه نوشتند پس وای بر آنان از آنچه عمل می کنند.

۹ - قَالِیَوْمَ لَا یَمْلِکُ بَعْضُکُمْ لِبَعْضٍ نَفْعاً وَلَا ضَرّاً (۴۲/۳۴)

- ☐ الف: پس آن روز (قیامت) شما نباید به یکدیگر سود و زیانی برسانید.
- ☐ ب: پس آن روز (قیامت) شما به آنان سود یا زیانی نمی رسانید.
- ☐ ج: پس آن روز (قیامت) شما به آنها سود یا زیانی نرساند.
- ☐ د: پس آن روز (قیامت) شما نسبت به یکدیگر مالک سود و زیانی نمی باشید.

۱۰ - فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ (۲۹/۶۷)

- الف: پس خواهید دانست که او چه کسی را در گمراهی آشکار قرار می‌دهد. ☐
- ب: پس دانستید چه کسی در گمراهی آشکار است. ☐
- ج: پس خواهید دانست (که) چه کسی در گمراهی آشکار است. ☐
- د: پس خواهد دانست که چه کسی گمراه است. ☐

تمرین ب: جاهای خالی را با کلمات مناسب پر نمایید.

۱۱ - فَإِذَا أَنْزَلْتُ سُورَةً مُحْكَمَةً وَذُكِرَ فِيهَا الْقِتَالُ رَأَيْتَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ (۲۰/۴۷)

هنگامی که سوره‌ای محکم (واضح و روشن) نازل می‌شود که در آن جنگ نمودن یاد شده باشد، کسانی را که در دل‌هایشان مرض است که به تو

الف: می‌دید، می‌بینی ☐	ب: دیدی، می‌نگرند ☐
ج: دیدید، می‌بینید ☐	د: دیدند، می‌بینید ☐

۱۲ - يُضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمِينَ وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ (۲۷/۱۴)

خداوند ستمکاران را گمراه می‌کند و خدا آنچه را (که) ،

الف: خواستند، انجام دادند ☐	ب: خواست، انجام داد ☐
ج: بخواهد، انجام می‌دهد ☐	د: خواهند خواست، انجام خواهند داد ☐

۱۳ - لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى (۱۳۲/۲۰)

از تو روزی و ما تو را و سرانجام کار مخصوص پرهیزکاری است.

الف: نمی‌خواهیم، روزی می‌دهیم ☐	ب: روزی نمی‌خواهم، روزی می‌دهم ☐
ج: نمی‌خواهید، روزی می‌دهید ☐	د: نمی‌خواهد، روزی می‌دهد ☐

۱۴ - لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ شَهِيدٌ عَلَىٰ مَا تَعْمَلُونَ (۹۸/۳)

برای چه به نشانه‌های خداوند و خداوند گواه است بر آنچه

الف: کافر می‌شوند، انجام می‌دهند ☐	ب: کافر می‌شویم، عمل می‌کنید ☐
ج: کافر می‌شود، انجام می‌دهد ☐	د: کافر می‌شوید، عمل می‌کنید ☐

تمرین ج: ترجمه با کدام یک از آیات مطابق است؟

۱۵- بگو: ای کافران نمی پرستم آنچه را شما می پرستید.

- ☐ الف: قَالُوا نَعْبُدُ إِلَهَكَ وَإِلَهَ آبَائِكَ (۱۳۳/۲)
- ☐ ب: قُلْ، يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ (۲ و ۱۰۹/۱)
- ☐ ج: إِنَّ الَّذِينَ يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا (۱۷/۲۹)
- ☐ د: مَا كَانَ لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللَّهِ (۳۸/۱۲)

۱۶- آیا مردم را به نیکی امر می کنید و خودتان را فراموش می نمایید؟

- ☐ الف: أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ (۴۴/۲)
- ☐ ب: فَيَكْشِفُ مَا تَدْعُونَ إِلَيْهِ إِنْ شَاءَ وَتَنْسَوْنَ مَا تُشْرِكُونَ (۴۱/۶)
- ☐ ج: فَذُوقُوا بِمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا (۱۴/۳۲)
- ☐ د: وَلَا تَسْأُوا الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ (۲۳۷/۲)

۱۷- هنگامی که گفتید: ای موسی هرگز بر یک غذا صبر نمی کنیم.

- ☐ الف: وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً أَتَصْبِرُونَ (۲۰/۲۵)
- ☐ ب: وَإِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسَى لَنْ نَصْبِرَ عَلَى طَعَامٍ وَاحِدٍ (۶۱/۲)
- ☐ ج: وَلَنْصَبِرَنَّ عَلَىٰ مَا أَدَيْتُمُونَا (۱۲/۱۴)
- ☐ د: وَاتَّبِعْ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ وَاصْبِرْ حَتَّىٰ يَحْكُمَ اللَّهُ (۱۰۹/۱۰)

۱۸- اگر صبر کنید و تقوا پیشه کنید کید (مکر) آنان به شما هیچ ضرری نمی زند.

- ☐ الف: بَلَىٰ إِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا وَيَأْتُوكُمْ مِنْ فُورِهِمْ (۱۲۵/۳)
- ☐ ب: وَإِنْ تَصْبِرُوا خَيْرٌ لَكُمْ (۲۵/۴)
- ☐ ج: إِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا (۱۲۰/۳)
- ☐ د: وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلَىٰ مَا لَمْ تُحِطْ بِهِ خُبْرًا (۶۸/۱۸)

❁ درس هشتم ❁

بخش اول: آموزش ترجمه

گزیده آیات

فَاذْهَبْ أَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلَا إِنَّا هَاهُنَا قَاعِدُونَ..... (مائده ۵ / ۲۴)

وَاذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ..... (آل عمران ۳ / ۱۰۳)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ..... (حج ۲۲ / ۷۷)

يَا قَوْمِ ادْخُلُوا الْأَرْضَ الْمُقَدَّسَةَ الَّتِي كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ..... (مائده ۵ / ۲۱)

يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً وَادْخُلِي فِي عِبَادِي..... (فجر ۸۹/۲۷ و ۲۸ و ۲۹)

جدول آمار

تعداد	عناوین
۷۷۸۰۷	* کل کلمات قرآن مجید:
۱۱	کلمات اصلی در این درس:
۱۷	کلمات الحاقی در این درس:
۳۸۲	کلمات اصلی با تکرار:
۳۳۱	کلمات الحاقی با تکرار:
۷۱۳	مجموع کلمات اصلی و الحاقی:
۲۰۴۳۴	کلمات آموزش داده شده:
۵۶۶۶۰	* باقیمانده:

کلمات اصلی

ریشه اصلی	لغت	معنا	تعداد	ریشه اصلی	لغت	معنا	تعداد
دخل	أَدْخُلْ	داخل شو	۲۴	سج د	أَسْجُدْ	سجده کن	۱۲
ذکر	أَذْكُرْ	یادآور	۴۹	ک ت ب	أُكْتُبْ	بنویس	۶
ذهب	اِذْهَبْ	برو	۱۲	ن ظ ر	اَنْظُرْ	نگاه کن	۴۸
رحم	ارْحَمْ	رحم کن	۵				

فعل امر

افعالی چون: برو، نرو، بگیر، بنویس؛ در فارسی صیغه‌های امری نامیده می‌شوند. به عبارت دیگر صیغه‌هایی که برای انجام کاری یا نهی از کاری به طور فرمان و خواهش در زمان حال و آینده دلالت کنند، امر نامیده می‌شوند. در عربی فعل امر و فعل نهی دو ساختار جداگانه دارند. شش صیغه فعل امر (حاضر) از شش صیغه دوم (مخاطب) فعل مضارع به ترتیب زیر ساخته می‌شود: الف: حرف مضارعه (تاء) را از اول آن برمی‌داریم. ب: اگر حرف بعد از «تاء» ساکن باشد، یک همزه در اول فعل می‌آوریم. حرکت همزه نیز همیشه مکسور است، مگر اینکه عین الفعل فعل مورد نظر (يَنْصُرُ) مضموم باشد که در این صورت همزه را مضموم می‌آوریم. ج: علامت رفع (ضمه و نون عوض از ضمه) را از آخر فعل حذف می‌کنیم. مثال:

فعل مضارع

فعل امر

تَنْظُرْ	_____	أَنْظُرْ: ببین تو (یک مرد)
تَنْظُرَانِ	_____	أَنْظُرَا: ببینید شما (دو مرد)
تَنْظُرُونَ	_____	أَنْظُرُوا: ببینید شما (مردان)
تَنْظُرِينَ	_____	أَنْظُرِي: ببین تو (یک زن)
تَنْظُرَانِ	_____	أَنْظُرَا: ببینید شما (دو زن)
تَنْظُرْنَ	_____	أَنْظُرْنَ ^۱ : ببینید شما (زنان)

۱- نون صیغه ششم به علت اینکه ضمیر است حذف نمی‌شود.

برای ساختن امر غایب (شش صیغه اول غایب و دو صیغه متکلم) به گونه زیر عمل می‌کنیم:

حرف لام (لِ) + فعل مضارع + مجزوم^۱ ساختن فعل = امر غایب؛ مثال:

لِيَضْرِبْ [آن مرد] باید بزند [لِيَضْرِبْ [آن زن] باید بزند]

لِيَضْرِبَا [آن دو مرد] باید بزنند [لِيَضْرِبَا [آن دو زن] باید بزنند]

لِيَضْرِبُوا [آن مردان] باید بزنند [لِيَضْرِبُنَّ [آن زنان] باید بزنند]

لَا ضَرْبَ [من] باید بزنم [لَا ضَرْبَ [ما] باید بزنیم]

استعمال صیغه‌های مغایب در قرآن کم است فقط به دو نمونه اکتفا می‌کنیم:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِيَسْتَأْذِنَكُمْ الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ (۵۸/۲۴)

وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَأْذِنُوا (۵۹/۲۴)

تمرین کلاس

تمرین الف: ترجمه مناسب را علامت بزنید.

۱- وَادْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ (۲۳۱/۲)

- ☐ الف: بیاد آورید نعمتهای او را.
- ☐ ب: بیاد بیاورند نعمتهای خداوند را بر خودشان.
- ☐ ج: بیاد آورید نعمت خداوند را بر خودتان.
- ☐ د: بیاد آور نعمت خداوند را بر خودت.

۲- وَالْأَمْرُ إِلَيْكِ فَانْظُرِي مَاذَا تَأْمُرِينَ (۳۳/۲۷)

- ☐ الف: کار به دست توست بنگر (تو ای زن) که چه فرمان می‌دهی.
- ☐ ب: کار به دست توست بنگر (ای مرد) که چه فرمان می‌دهی.
- ☐ ج: کار به دست توست باید بنگرد که چه فرمان می‌دهد.
- ☐ د: کار به دست آنهاست باید بنگرند که چه فرمان می‌دهند.

۱- مجزوم ساختن یعنی علامت رفع (ضمه و نون عوض از ضمه) را از آخر فعل حذف کنیم.

۳- کُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ (۳۱/۷)

- الف: بخورند و بیاشامند و اسراف نکنند، همانا او اسراف‌کنندگان را دوست ندارد. ☐
- ب: بخورید و بیاشامید و اسراف نکنید همانا او اسراف‌کنندگان را دوست ندارد. ☐
- ج: بخورانید و بیاشامند و اسراف نکنند همانا او مسرفان را دوست ندارد. ☐
- د: بخور و بیاشام و اسراف نکن همانا خداوند مسرفان را دوست ندارد. ☐

۴- وَقِيلَ ادْخُلُوا النَّارَ مَعَ الدَّٰخِلِينَ (۱۰/۶۶)

- الف: و گفته شد داخل شوید به آتش (شما دو نفر) با داخل شوندگان. ☐
- ب: و گفته شد داخل شو به آتش با داخل شوندگان. ☐
- ج: و گفته شد داخل شو به آتش با داخل کنندگان. ☐
- د: و گفته می‌شود داخل آتش شوید (جمع مردان) همانطور داخل شوندگان می‌روند. ☐

تمرین ب: جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

۵- فَادْهَبْ أَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلَا إِنَّا هَاهُنَا قَاعِدُونَ (۲۴/۵)

تو به همراه پروردگارت با کفار بجنگید ما اینجا نشسته‌ایم.

- الف: برو (تو یک زن) ☐ ب: بروید (شما دو مرد) ☐
- ج: باید بروند (دو زن) ☐ د: برو (تو یک مرد) ☐

۶- يَا قَوْمِ ادْخُلُوا الْأَرْضَ الْمُقَدَّسَةَ الَّتِي كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ (۲۱/۵)

ای قوم من زمین مقدسی که خداوند برای شما مقدر کرد (نوشت).

- الف: داخل شوید ☐ ب: داخل شو ☐
- ج: داخل شدند ☐ د: داخل می‌شوند ☐

۷- يَا مَرْيَمُ وَاسْجُدِي وَارْكَعِي مَعَ الرَّاكِعِينَ (۴۳/۳)

ای مریم و همراه با رکوع کنندگان

- الف: سجده می‌کنند، رکوع بکن ☐ ب: سجده کن، سجده نکن ☐
- ج: سجده کن، رکوع نما ☐ د: سجده کنید، رکوع کنید ☐

۱- در اصل «یا قَوْمِ» بوده است برای اختصار «های» آن حذف شده و کسره دلیل بر آن است.

۸- قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ ثُمَّ انظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ (۱۱/۶)

بگو: در زمین بگردید سپس عاقبت تکذیب کنندگان چگونه بود؟

- الف: بنگر (تو یک مرد) □ ب: بنگرند (جمع مردان) □
ج: بنگرید (شما زنان) □ د: بنگرید (شما مردان) □

تمرین ج: ترجمه با کدام آیه مطابقت دارد؟

۹- بروید (شما دو مرد) بسوی فرعون، همانا او طغیان کرده است.

- الف: اِذْهَبْ أَنْتَ وَ أَخُوكَ بِآيَاتِي وَلَا تَنِيَا فِي ذِكْرِي (۴۲/۲۰) □
ب: اِذْهَبَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ (۴۳/۲۰) □
ج: اِذْهَبْ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ (۱۷/۷۹) □
د: فَادْهَبْ أَنْتَ وَ رَبُّكَ فَقَاتِلَا (۲۴/۵) □

۱۰- و آنگاه به ملائکه گفتیم بر آدم سجده کنید پس سجده کردند مگر ابلیس

(که) امتناع کرد.

- الف: اِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ (۳۴/۲) □
ب: اِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ (۵۰/۱۸) □
ج: اِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ قَالَ أَأَسْجُدُ لِمَنْ خَلَقْتُ طِينًا (۶۱/۱۷) □
د: ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ (۱۱/۷) □

۱۱- پروردگارا ما ایمان آوردیم پس ما را بیمارز و به ما رحم کن (که) تو بهترین

رحم‌کنندگانی.

- الف: وَاعْفُ عَنَّا وَاعْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا (۲۸۶/۲) □
ب: أَنْتَ وَلِيُّنَا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ (۱۵۵/۷) □
ج: رَبَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ (۱۰۹/۲۳) □
د: وَقُلْ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ (۱۱۸/۲۳) □

۱۲- بگو بنگرید که در آسمانها و زمین چه چیز است؟

- الف: قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ (۲۹/۲۰) □
- ب: قُلْ انظُرُوا مَاذَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ (۱۰/۱۰۱) □
- ج: فَانظُرُوا إِلَى آثَارِ رَحْمَةِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا (۳۰/۵۰) □
- د: فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ (۳/۱۳۷) □

۱۳- پروردگارا ما به آنچه فرستادی ایمان آوردیم و پیامبر را پیروی کردیم پس ما را از شاهدان بنویس.

- الف: وَاكْتُبْ لَنَا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ إِنَّا هُنَا إِلَيْكَ (۷/۱۵۶) □
- ب: رَبَّنَا آمَنَّا بِمَا أَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ (۳/۵۳) □
- ج: رَبَّنَا آمَنَّا بِمَا أَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ (۳/۵۳) □
- د: إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدِينٍ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَاكْتُبُوهُ (۲/۲۸۲) □

کلمات الحاقی

لغت	معنی	تعداد	لغت	معنی	تعداد	لغت	معنی	تعداد
أَبَى	امتناع کرد	*	الرُّسُل	فرستادگان	۳۳۲	كُتِبَ	باشید - بودید	*
اتَّبَعْنَا	پیروی کردیم	*	سِيرُوا	گردش کنید	*	مَاذَا	چه - چه چیزی	*
أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ	مهربان ترین رحم کننده گان	۴	صَغِيرًا	کوچکی	۵	مَرْضِيَّةٌ	مرضی خداوند	۲
أَعْدَاءُ	دشمنان	۵۰	طَيِّبَاتٍ	پاکیزه ها	۴۶	مُكْرَمِينَ	کرامت شدگان	۵
أَقِم	بپادار	*	طَفَى	طغیان کرد	*	مُكْذِبِينَ	تکذیب کنندگان	۲۱
تَحَسَّسُوا	جویاشوید	*	فَاعِدُونَ	نشسته ها	۷	مُطْمَئِنَّةٌ	مطمئن	۵
تَوَلَّيْتُمْ	برگشتید	*	فَاتِلًا	بکشید (بجنگید)	*	وَاسِعَةً	گسترده	۱۳
رَاضِيَةً	راضی	۴	عَاقِبَةً	سرانجام	۳۴	هَيْهُنَا	اینجا	۴
رَبَّيَانِي	مرا پرورش دادند	*	كَثِيرًا	زیاد - فراوانی	۷۴			

بخش دوم: آموزش مفاهیم

مجاهدت در راه خدا

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ. (عنکبوت، آیه ۶۹)

و آنها که در راه ما (با خلوص نیت) جهاد کنند، به طور قطع هدایتشان خواهیم کرد و خدا با نیکوکاران است.

نکته‌ها

۱. **مفهوم جهاد:** کلمه «جَاهَدُوا» از ماده «جهد» به معنای وسع و طاقت است و «مجاهده» به معنای به کار بردن آخرین حد امکانات و قدرت، در دفع دشمن است. جهاد بر سه قسم است، جهاد با دشمن ظاهری، جهاد با شیطان و جهاد با نفس.^۱

معنای «جَاهَدُوا فِينَا» این است که جهادشان همواره در راه ماست. این تعبیر کنایه از این است که جهادشان در اموری است که متعلق به خدای تعالی است، چه جهاد در راه عقیده و چه در راه عمل، و چون جهادشان در راه خداست، هیچ عاملی ایشان را از ایمان به خدا و اطاعت اوامر و نواهی او باز نمی‌دارد.^۲

۲. **ملاک ارزش در جهاد:** کسانی که در راه خدا به هر شکل مجاهده کنند، مشمول حمایت و هدایت الهی هستند. این وعده‌ای است که خداوند با تأکید فراوان به همه مجاهدان راهش داده و پیروزی و موفقیت و کامیابی را در گرو جهاد و اخلاص دانسته است.^۳

از آیه یاد شده، بخوبی استفاده می‌شود که هرگونه شکست و ناکامی که نصیب ما شود، معلول یکی از دو چیز است: یا کوتاهی در جهاد، یا عدم اخلاص در کارها؛ وگرنه، بنا به وعده مؤکد الهی، پیروزی و هدایت حتمی است.

۱. تفسیر المیزان، مترجم، ص ۲۲۷، به نقل از مفردات راغب.

۲. عدل الهی، ص ۲۰.

۳.

اگر درست اندیشه کنیم، می‌توانیم سرچشمه مشکلات و مصیبت‌های جوامع اسلامی را در همین امر پیدا کنیم و بفهمیم که چرا مسلمانان این همه عقب مانده‌اند و چرا در همه چیز حتی فرهنگ و قوانین خویش، دست نیاز به سوی بیگانگان دراز کرده‌اند و چرا برای حفظ خود در برابر توفان‌های سیاسی و هجوم‌های نظامی به دیگران تکیه کرده‌اند و صدها چرای دیگر.

تمام این چراها، تنها یک پاسخ دارد و آن این که جهاد در راه خدا در تمامی صحنه‌ها را فراموش کرده‌اند و حبّ نفس، عشق به دنیا، راحت‌طلبی و اغراض شخصی بر آنها چیره شده است و خودباختگی گروهی غرب‌زده و شرق‌زده و جمعی از زمامداران و سران کشورها و یأس و انزوای دانشمندان و متفکران، هم جهاد را از آنها گرفته و هم اخلاص را.^۱

خوشبختانه در حال حاضر با پیروزی انقلاب اسلامی، موج جدیدی از عدالت و ترقی‌خواهی تمامی مسلمانان را فراگرفته و امید است که در آینده‌ای نه چندان دور مسلمانان عظمت و مجد از دست رفته خود را دوباره باز یابند و پیشرفت و ترقی در تمام زمینه‌ها را شاهد باشند.

بخش سوم: تمرین منزل

تمرین الف: ترجمه صحیح را معین نمایید.

۱- فَادْكُرُونِي اَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ^۱ (۱۵۲/۲)

- ☐ الف: مرا یاد کن شما را یاد می‌کنم، شکر کنید مرا و کفر نورزید.
- ☐ ب: پس مرا یاد کنید شما را یاد می‌کنم و برای من شکر کنید و به من کفر نورزید.
- ☐ ج: اگر مرا یاد کنند شما را یاد می‌کنیم و مرا شکر کنید و بمن کفر نورزید.
- ☐ د: الف و ج هر دو صحیح است.

۲- يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ (۲۱/۲)

- ☐ الف: ای کسانی‌که ایمان آورده‌اید، پروردگار خود را عبادت کنید.
- ☐ ب: ای مؤمنان، پروردگار خود را که شما را و کسانی که قبل از شما بودند را خلق کرد عبادت و بندگی کنید.
- ☐ ج: ای مردم، پروردگارتان را عبادت و بندگی کنید کسی که شما را و کسانی که قبل از شما بودند را خلق نمود.
- ☐ د: ای مردم، پروردگارشان را، کسی که شما را و قبل از شما را خلق کرده، پرستش کنید.

۳- وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا (۲۴/۱۷)

- ☐ الف: و بگو خداوندا آن دو (پدر و مادرم) را رحم کردی چنانکه مرا از کوچکی بزرگ کردند.
- ☐ ب: بگو پروردگارا آن دو (پدر و مادرم) را رحم کنید چنانکه مرا از کوچکی بزرگ کردند.
- ☐ ج: بگو پروردگارا آن دو (پدر و مادرم) را رحم کن چنانکه مرا از کوچکی پرورش دادند.
- ☐ د: هر سه صحیح است.

۱- در اصل «ولا تکفرون» بوده است که یاء آخر افتاده و کسره نون دلیل بر آن است.

۴- يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةً فَإِيَّايَ فَاعْبُدُونِ (۵۶/۲۹)

- الف: ای بندگان من، بدرستی که زمین من وسیع است پس تنها مرا عبادت کنید.
- ب: ای بندگان من که ایمان آوردید همانا زمین وسیع است پس مرا عبادت می‌کنید؟
- ج: ای بندگان من که ایمان آوردید همانا زمین من وسیع است پس تنها مرا پرستش کنید.
- د: ای بندگان من که مؤمنید همانا سرزمین من وسیع و آبادست پس از چه مرا عبادت نمی‌کنید؟

۵- وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَا مَعَهُ أَخَاهُ هَارُونَ وَزِيرًا فَقُلْنَا اذْهَبَا إِلَى الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِنَا (۳۵/۲۵ و ۳۶)

- الف: همانا به موسی و برادرش هارون که وزیر او بود کتاب دادیم و گفتیم برو بسوی قوم، کسانی (که) آیات ما را تکذیب کردند.
- ب: همانا به موسی و برادرش هارون کتاب دادیم و گفتیم بر قوم خود داخل شو، کسانی که آیات ما را تکذیب کردند.
- ج: همانا به موسی کتاب دادیم و برادرش هارون را همراه با او وزیر قرار دادیم و گفتیم بروید بسوی آن قوم (خود) که آیات ما را تکذیب کردند.
- د: همانا به موسی کتاب دادیم و برادرش را همراه او قرار دادیم و گفتیم برو بسوی قوم (خود) کسانی که آیات ما را تکذیب کردند.

۶- قَالَتْ نَمْلَةٌ يَا أَيُّهَا النَّمْلُ ادْخُلُوا مَسَاكِنَكُمْ (۱۸/۲۷)

- الف: مورچه‌ای می‌گوید: ای مورچگان داخل خواهید شد به خانه‌هایتان.
- ب: مورچه‌ای گفت: ای مورچگان به خانه‌هایتان داخل شوید.
- ج: مورچه‌ای گفت: به خانه‌هایتان داخل شده‌اید تا سلیمان و لشکرش شما را له نکند.
- د: مورچه‌ای گفت: ای گروه مورچگان به خانه‌هایتان بروید که سلیمان و لشکرش شما را له نکنند.

۷ - يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ
(۷۷ / ۲۲)

الف: ای کسانی که ایمان آوردید رکوع کنید و سجده نمایید و اعمال خیر انجام دهید شاید که شما رستگار شوید.

□

ب: ای کسانی که ایمان آوردید، رکوع می‌کنید و سجده می‌نمایید و اعمال خیر انجام می‌دهید، شاید که شما رستگار شوید.

□

ج: ای کسانی که ایمان آوردید رکوع کنید و سجده نمایید و پروردگارتان را پرستش کنید و اعمال خیر انجام دهید شاید که رستگار شوید.

□

د: ای کسانی که ایمان آوردید رکوع کنید و پروردگارتان را پرستش کنید که رستگار می‌شوید.

□

۸ - يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا (۴۱/۳۳)

الف: ای کسانی که ایمان آورده‌اید هر چه می‌توانید یاد خدا بکنید.

□

ب: ای کسانی که ایمان آورده‌اید هر چه استطاعت دارید بیاد خدا باشید.

□

ج: ای کسانی که ایمان آوردید خداوند را یاد کنید.

□

د: ای کسانی که ایمان آوردید، با یاد بسیار خداوند را یاد کنید.

□

۹ - قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِإِخِي وَادْخُلْنَا فِي رَحْمَتِكَ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ (۱۵۱/۷)

الف: گفت: پروردگارا، مرا ببامرز و ما را داخل رحمت خویش بگردان و توبه‌ترین رحم‌کنندگانی.

□

ب: گفت: پروردگارا، من و برادرم را ببامرز و ما را داخل در رحمت گردان و تو رحم‌کننده‌ترین

□

رحم‌کنندگانی.

□

ج: گفت: یا رب، مرا و پدرم را آمرزیده بودی و ما را داخل بهشت می‌نمایی در حالی که تو بهترین

□

رحم‌کنندگانی.

□

د: گفت: یا رب، مرا و برادرم را آمرزیدی و ما را داخل رحمت خویش گرداندی که تو بهترین

□

رحم‌کنندگانی.

□

۱۰ - يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُّوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحاً إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ (۵۱/۲۳)

- الف: ای رسولان، از پاکیزه‌ها بخورید و صالح باشید به درستی که به آنچه شما می‌کنید داناست. □
- ب: ای رسولان، از پاکیزه‌ها بخورید و صالح العمل باشید به درستی که خداوند به آنچه می‌کنید داناست. □
- ج: ای رسولان، از پاکیزه‌ها بخورید و عمل صالح انجام دهید به درستی که من به آنچه می‌کنید دانایم. □
- د: ای رسولان، از پاکیزه‌ها خوردید و بیاشامید و عمل صالح انجام دهید به درستی که او به آنچه می‌کنید داناست. □

تمرین ب: ترجمه با توجه به کدام گزینه کامل می‌شود؟

۱۱ - فَانْظُرْ إِلَى آثَارِ رَحْمَةِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا (۵۰/۳۰)

..... به آثار رحمت خداوند (که) چگونه زمین را بعد از مردنش..... .

- الف: نگاه کنید، زنده می‌کند □ ب: نگاه کردید، زنده می‌کند □
- ج: نگاه کن، زنده می‌کند □ د: نگاه کنید، زنده می‌گرداند □

۱۲ - فَكُلْ وَاشْرَبْ وَقَرِّ عَيْنًا فَإِمَّا تَرَيَنَّ مِنَ الْبَشَرِ أَحَدًا فَقُولِي إِنِّي نَذَرْتُ لِلرَّحْمَنِ صَوْماً (۲۶/۱۹)

..... و چشم روشن باش پس اگر کسی از انسانها را دیدی پس بگو همانا من برای خداوند
رحمن روزه

- الف: بیاشام، نذر کرده‌ام □ ب: بخور و بیاشام، نذر کرده‌ام □
- ج: بخور، نذر کرده‌ام □ د: بخورید و بیاشامید، نذر کرده‌اید □

۱۳ - أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ اخْذَرُوا فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَأَعْلَمُوا أَنَّمَا عَلَيَّ رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ (۹۲/۵)

خداوند را اطاعت کنید و رسول (او را) اطاعت کنید و برحذر باشید پس اگر (از اطاعت) برگشتید
..... همانا بر رسول ما ابلاغ آشکار است.

- الف: بدانند □ ب: دانسته باشند □ ج: بدانند (مسلمانان) □ د: بدانید □

۱۴- اِرْجِعُوا إِلَىٰ آبَائِكُمْ فَقُولُوا يَا أَبَانَا إِنَّ ابْنَكَ سَرَقَ وَمَا شَهِدْنَا إِلَّا بِمَا عَلَّمَنَا (۸۱/۱۲)

..... بسوی پدرتان پس بگویید همانا پسر تو و شهادت ندادیم جز به آنچه

- ☐ الف: برگردید، ای پدر ما، دزدی کرد، دانستیم
- ☐ ب: برگردید، پدر ما دانستیم.
- ☐ ج: برگشت، ای پدر ما، سرقت کرد، دانستیم
- ☐ د: برگردید، ای پدر ما، سرقت کرد

۱۵- كُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ (۳۱/۷)

- ☐ الف: بخورید و بیاشامید و اسراف نکنید، همانا او اسراف‌کنندگان را دوست نمی‌دارد.
- ☐ ب: بخورند و بیاشامند ولی اسراف نکنند، همانا او اسراف‌کنندگان را دوست نمی‌دارد.
- ☐ ج: بخور و بیاشام ولی اسراف نکن، همانا او اسراف‌کنندگان را دوست ندارد.
- ☐ د: اگر می‌خورید و می‌آشامید اسراف نکنید که او اسراف‌کنندگان را دوست ندارد.

تمرین ج: کدام آیه با ترجمه مطابقت دارد؟

۱۶- گفته شد داخل بهشت شو گفت: ای کاش قوم من می‌دانستند به آنچه

پروردگارم مرا بخشید و مورد لطف و کرم قرار داد.

- ☐ الف: اَدْخُلْنَا اَدْخُلُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ فَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَدًا (۵۸/۲)
- ☐ ب: يَا قَوْمِ اَدْخُلُوا الْاَرْضَ الْمُقَدَّسَةَ الَّتِي كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ (۲۱/۵)
- ☐ ج: قَبْلَ اَدْخُلِ الْجَنَّةَ قَالَ يَا لَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ بِمَا غَفَرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ (۲۶/۳۶)
- ☐ د: اَدْخُلُوا الْجَنَّةَ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمْ وَلَا اَنْتُمْ تَحْزَنُونَ (۴۹/۷)

۱۷- پروردگارت وحی کرد به زنبور عسل که در کوه خانه‌هایی بگیر.

- ☐ الف: وَ اَوْحَىٰ رَبُّكَ اِلَى النَّحْلِ اَنِ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا (۶۸/۱۶)
- ☐ ب: وَ الَّذِيْنَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ اَوْلِيَاءَ اللَّهُ حَفِظَ عَلَيْهِمْ (۶/۴۲)
- ☐ ج: لَا يُغْنِي عَنْهُمْ مَا كَسَبُوا شَيْئًا وَلَا مَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ (۱۰/۴۵)
- ☐ د: فَلَوْ لَا نَصَرَهُمُ الَّذِيْنَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ قُرْبَانًا اِلَهَةً (۲۸/۴۶)

۱۸- ای آل داوود، عمل شاکرانه کنید و تعداد کمی از بندگانم شکور هستند.

- الف: شَاكِرًا لِأَنْعَمِهِ اجْتَبَاهُ وَهَدَاهُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ (۱۶/۱۲۱)
- ب: هُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يَذَّكَّرَ أَوْ أَرَادَ شُكُورًا (۲۵/۶۲)
- ج: وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنْ اشْكُرْ لِلَّهِ (۳۱/۱۲)
- د: اعْمَلُوا آلَ دَاوُدَ شُكْرًا وَقَلِيلٌ مِنْ عِبَادِيَ الشَّكُورُ (۳۴/۱۳)

۱۹- ای فرزندانم بروید و از حال یوسف و برادرش جويا شوید.

- الف: يَا بَنِيَّ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَى لَكُمُ الدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ (۲/۱۳۲)
- ب: يَا بَنِيَّ اذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ وَ أَخِيهِ (۱۲/۸۷)
- ج: يَا بَنِيَّ لَا تَدْخُلُوا مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ (۱۲/۶۷)
- د: رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ الْأَصْنَامَ (۱۴/۳۵)

۲۰- همانا من الله هستم و هیچ معبودی جز من نیست مرا عبادت کن و نماز را بیاد

من بیادار.

- الف: يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ (۲/۲۱)
- ب: قَالَ الْمَسِيحُ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَ رَبَّكُمْ (۵/۷۲)
- ج: إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي (۲۰/۱۴)
- د: إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ (۳۹/۲)

❁ درس نهم ❁

بخش اول: آموزش ترجمه

گزیده آیات

- الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ (معارف ۷۰/۲۳ تا ۲۵)
- وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا (اسراء ۱۷ / ۳۴)
- وَأَتَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ (نحل ۱۶ / ۱۲۲)
- قَالَ سَتَجِدُنِي إِِنْ شَاءَ اللَّهُ صَابِرًا (كهف ۱۸ / ۶۹)
- رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا (آل عمران ۳ / ۱۹۱)

جدول آمار

عناوین	تعداد
* کل کلمات قرآن مجید:	۷۷۸۰۷
کلمات اصلی در این درس:	۱۱
کلمات الحاقی در این درس:	۱۷
کلمات اصلی با تکرار:	۳۸۲
کلمات الحاقی با تکرار:	۳۳۱
مجموع کلمات اصلی و الحاقی:	۷۱۳
کلمات آموزش داده شده:	۲۱۱۴۷
* باقیمانده:	۵۶۶۶۰

کلمات اصلی

ریشه اصلی	لغت	معنا	تعداد	ریشه اصلی	لغت	معنا	تعداد
بطل	باطل	بیهوده	۲۶	فسق	فَاسِقٌ	بدکار	۳۷
سأل	سَأَلَ	فقیر	۷	کذب	كَاذِبٌ	دروغگو	۳۲
سبق	سَابِقٌ	سبقت گیرنده	۸	بعث	مَبْعُوثٌ	برانگیخته	۹
صبر	صَابِرٌ	صبرکننده	۲۲	سال	مَسْئُولٌ	سئوال شده	۵
صدق	صَادِقٌ	راستگو	۶۰	عرف	مَعْرُوفٌ	شناخته شده، پسندیده	۳۹
صلح	صَالِحٌ	نیکوکار	۱۳۷				

اسم فاعل و اسم مفعول

الف: اسم فاعل: اسمی است که بر انجام دهنده کار یا حالتی دلالت می کند که نوع کار و یا حالت از ظاهر کلمه مشخص می شود. به عنوان مثال، کلمات ضارب، نادم، ظالم، کاشف، صادق، فاسق، اسم فاعل از ریشه های ضرب، ندم، ظلم، کشف، صدق، فسق می باشند. برای ساخت آن در ثلاثی مجرد، کافی است آن را بر وزن "فَاعِلٌ" بیاوریم و ساختار شش گانه آن را صرف کنیم.

مذکر: فَاعِلٌ (مفرد)، فَاعِلَانِ (تثنیه)، فَاعِلُونَ (جمع)

مونث: فَاعِلَةٌ (مفرد)، فَاعِلَتَانِ (تثنیه)، فَاعِلَاتٌ (جمع)

ب: اسم مفعول: اسمی است که بر چیزی یا کسی که فعل فاعل بر آن واقع شده دلالت می کند و از ثلاثی مجرد بر وزن "مفعول" ساخته می شود. به کلمات زیر توجه کنید:

مذبوح، مفتوح، مظلوم، معروف؛ همه این کلمات بر واقع شدن فعل یا عملی بر روی آنها دلالت می کند که نوع فعل و عمل از ظاهر کلمه (ظلم، ذبح، و) مشخص است.

اسم مفعول مانند اسم فاعل دارای شش صیغه است که عبارتند از:

مذکر: مَفْعُولٌ (مفرد)، مَفْعُولَانِ (تثنیه)، مَفْعُولُونَ (جمع)

مونث: مَفْعُولَةٌ (مفرد)، مَفْعُولَتَانِ (تثنیه)، مَفْعُولَاتٌ (جمع)

تمرین کلاس

تمرین الف: ترجمه مناسب را تعیین کنید.

۱- وَآتَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ (۱۲۲/۱۶)

- ☐ الف: در دنیا به او نیکویی (سعادت) دادیم و همانا او در آخرت از نیکوکاران است.
- ☐ ب: در آخرت به او سعادت دادیم و همانا او مورد نیکی قرار گرفته است.
- ☐ ج: در دنیا به او نیکویی می‌دهیم و در آخرت عمل صالح او را پاداش می‌دهیم.
- ☐ د: همانا در دنیا به او نیکویی و سعادت عطا نمودیم. و او از مردان نیک خواهد بود.

۲- إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ (۳/۳۹)

- ☐ الف: بدرستی که خداوند هر کس را که کافر باشد هدایت نمی‌کند.
- ☐ ب: همانا خداوند دروغگو را هدایت نمی‌کند.
- ☐ ج: بدرستی که خداوند کسی را که دروغگوی (بسیار) کفران‌کننده باشد هدایت نمی‌کند.
- ☐ د: همانا خداوند دروغگوی کافر را نمی‌پسندد و دوست نمی‌دارد.

۳- وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ (۱/۶۳)

- ☐ الف: خداوند شهادت می‌دهد که آنان دروغگویانند.
- ☐ ب: خداوند شهادت می‌دهد (که) همانا منافقان دروغگویانند.
- ☐ ج: خداوند می‌داند که منافقان دروغگویند.
- ☐ د: همانا خداوند می‌گوید که منافقان دروغگو هستند.

۴- إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا (۳۶/۱۷)

- ☐ الف: همانا گوش و چشم و دل از همه سؤال شود.
- ☐ ب: همانا گوش و چشم و دل همه مورد بازخواست قرار گیرند.
- ☐ ج: همانا گوش و چشم و دل، همه آنها مورد سؤال واقع خواهند شد.
- ☐ د: هر سه مورد صحیح است.

۵ - لَيْسَتِ الصَّادِقِينَ عَنْ صِدْقِهِمْ وَأَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا أَلِيمًا (۸/۳۳)

الف: تا راستگویان را از راستگویی و صدقشان سؤال کند و برای کافران عذابی دردآور مهیا کرده است.

☐

ب: تا از راستگویی صادقان پرسیده شود و برای آنان که (دروغگویند) عذابی دردآور مهیا شده است.

☐

ج: تا از راستگویی آنان سؤال شود و برای کافران (که دروغگویند) عذابی دردآور مهیا شده است.

☐

☐

د: هر سه صحیح است.

تمرین ب: جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

۶ - وَقَالُوا إِن هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ (۲۹/۶)

و (کافران) گفتند: جز زندگی دنیای ما، حیات دیگری نیست و ما نیستیم.

☐

ب: برانگیخته شدگان

☐

الف: افراد همراه ایمان

☐

د: دارای ایمان

☐

ج: زنده

۷ - وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا (۵۸/۲۹)

و کسانی که ایمان آوردند و انجام دادند هر آینه آنان را در غرفه‌های بهشت جای می‌دهیم (که) از زیر آن (غرفه‌ها) جویهای آب روان است و در آن

☐

الف: کارهای شایسته، هستند

☐

ب: کارهای خوب، می‌باشند

☐

ج: کارهای شایسته، خواهند بود

☐

د: کارهای شایسته، جاودان و همیشگی هستند

۸ - لِيَجْزِيَ اللَّهُ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ (۲۴/۳۳)

برای اینکه خداوند را به راستی آنان جزا دهد.

☐ الف: صالحان	☐ ب: شایستگان
☐ ج: راستگویان	☐ د: صالحان راستگو

۹ - وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا (۳۴/۱۷)

به وعده و عهد (خود) وفا کنید همانا عهد (و وفای به آن) خواهد بود.

☐ الف: پرسیده شده	☐ ب: مورد سؤال
☐ ج: سؤال شده	☐ د: هرسه صحیح است

۱۰ - إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ أُولَئِكَ لَهُمْ رِزْقٌ مَعْلُومٌ (۴۱/۳۷)

مگر بندگان خداوند، آنان برایشان روزی است.

☐ الف: خوب، نامعلوم	☐ ب: خالص شده، مشخص شده‌ای
☐ ج: نیک، معلوم	☐ د: خالص، نامعین

تمرین ج: ترجمه زیر با کدامیک از آیات مطابقت دارد:

۱۱ - هرآینه آنان (مؤمنان صالح) را در غرفه‌هایی از بهشت جای می‌دهیم (که) از

زیر آن (غرفه‌ها) جویهای آب روان است و در آن جاودان هستند.

الف: إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ

☐ (۲۳/۲۲)

ب: إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ إِنَّا لَا نُضِيعُ أَجْرَ مَنْ أَحْسَنَ عَمَلًا

☐ (۳۰/۱۸)

ج: أُولَئِكَ لَهُمْ جَنَّاتٌ عَذْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا (۳۱/۱۸)

☐ د: لَنُبَوِّئَنَّهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا (۵۸/۲۹)

۱۲- کسانی که به نماز مداومت می‌ورزند و آنان که در اموالشان حق معین و مشخصی برای محتاج و محروم وجود دارد.

- الف: قَالَ هَذِهِ نَاقَةٌ لَهَا شِرْبٌ وَلَكُمْ شِرْبُ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ (۱۵۵/۲۶) □
 ب: الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ (۷۰/۲۳-۲۵) □
 ج: قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ (۸۱و۸۰/۳۸) □
 د: إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ أُولَئِكَ هُمْ رِزْقُ مَعْلُومٍ (۴۱و۴۰/۳۷) □

۱۳- و برای زنان طلاق داده شده بهره‌ای است بطور متعارف که حقی است بر پرهیزکاران.

- الف: الطَّلَاقُ مَرَّتَانٍ فَإِمْسَاكٌ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٌ بِإِحْسَانٍ (۲۲۹/۲) □
 ب: وَلَا يَعْصِيكَ فِي مَعْرُوفٍ قَبَائِعُهنَّ وَاسْتَعْفِفْنَ لَهُنَّ اللَّهُ (۱۲/۶۰) □
 ج: وَلِلْمُطَلَّقاتِ مِمَّا عَالَیَ بِالمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ (۲۴۱/۲) □
 د: يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَاليَوْمِ الْآخِرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ (۱۱۴/۳) □

۱۴- گفت: اگر خدا بخواهد مرا صابر خواهی یافت.

- الف: سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ (۱۰۲/۳۷) □
 ب: إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نِعْمَ الْعَبْدُ (۴۴/۳۸) □
 ج: قَالَ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ صَابِرًا (۶۹/۱۸) □
 د: وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَيَعْلَمِ الصَّابِرِينَ (۱۴۲/۳) □

۱۵- مرا به رحمت خودت در (زمره) بندگان صالح خود داخل بفرما.

- الف: وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ (۱۹/۲۷) □
 ب: رَبِّ أَدْخِلْنِي مُدْخَلَ صِدْقٍ وَأَخْرِجْنِي مُخْرَجَ صِدْقٍ وَاجْعَلْ لِي مِنْ لَدُنْكَ سُلْطَانًا نَصِيرًا (۸۰/۱۷) □
 ج: رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتٍ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ (۸/۴۰) □
 د: وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ مَعَ الدَّاخلِينَ (۱۰/۶۶) □

کلمات الحاقی

لغت	معنی	تعداد	لغت	معنی	تعداد	لغت	معنی	تعداد
آتَيْنَا	عطا کردیم - دادیم	*	تَوَاعَدُوهُمْ	وعده می‌گذارید	*	عُرِفَا	غرفه‌ها	۳
إِذْرِيسَ	—	۲	جَاءَهُمْ	آمدایشان را	*	الْفَوَادِ	دل	۴
أَدْخَلْنَا	داخل کردیم	*	سِرَّأَ	رمز و راز	۸	كَفَّارَ	بسیار کفران‌کننده	۴
أُضِيعَ	ضایع می‌کنم	*	سَمِعَ	گوش	۱۴	الْمُخْلِصِينَ	با اخلاص شده‌ها	۸
أَعَدَّ	مهیّا کرد آماده کرد	۱	الْخَيْرَاتِ (خیر)	نیکی‌ها خوبی‌ها	۱۸۶	مُقْتَصِدَ (مُقْتَصِدَه)	میانه‌رو	۳
أَوْفُوا	وفا کنید	*	ذَلِكَ كِفْلٍ	—	۲	الْمُنَافِقِينَ	—	۲۷
الْأَحْبَارَ	دانشمندان (اهل کتاب)	۴	عَجِبُوا	تعجب کردند	*	مُنْذِرَ (مُنْذِرُونَ)	انذار دهنده (انذار دهندگان)	۱۵
أَنْثَى	زن	۱۸	الْعَهْدَ	تعهد	۲۹	لَنَبِّؤَنَّهُمْ	جای می‌دهیم آنان را	*
بَصَرَ	چشم	*	الرُّهْبَانُ	کشیشهای مسیحی	۴			
تَبَيَّنُوا	روشن کنید	*	الْعَامِلِينَ	عمل‌کنندگان	۱۳			

بخش دوم: آموزش مفاهیم

فلسفه نماز

أَنْتَ اَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي. (طه، آیه ۱۴)

براستی من خدایی هستم که معبودی جز من نیست، پس مرا بپرست و نماز را برای یاد من به پا دار.

نکته‌ها

۱. **عبادت، فرع بر معرفت:** آیه شریفه فوق که در مقام بیان خطاب خداوند به حضرت موسی(ع) است شالوده و زیر بنای مکتب حضرت موسی(ع) را همانند سایر ادیان الهی بر اساس توحید و یگانه پرستی دانسته و با امر به نماز که کاملترین نوع عبادت است، پایه‌های آن را استوار می‌گرداند.

از کلمه «فَاعْبُدْنِي» با توجه به جمله قبل استفاده می‌شود که عبادت، فرع بر معرفت و اعتقاد به خداست و چون خدایی و صاحب‌اختیاری خاص خداوند است، عبادت هم باید خاص او باشد و به شرک آلوده نگردد.

۲. **نماز در تمام ادیان الهی:** از آیات قرآن استفاده می‌شود که همه ادیان الهی، دستور به برپایی نماز داشته‌اند؛ هر چند نحوه انجام آن یکسان نبوده است. برای مثال آیه مورد بحث، خبر می‌دهد که خداوند به حضرت موسی(ع) فرمان داده که به خاطر یاد خدا، نماز را به پا دارد، یا از زبان حضرت ابراهیم(ع) نقل می‌کند که او از خدا می‌خواست که وی و فرزندانش را از برپاکنندگان نماز قرار دهد.^۱

حضرت عیسی(ع) نیز می‌فرمود: خداوند مرا به نماز و زکات تا زنده هستم، سفارش کرده است.^۲

۱. ابراهیم، آیه ۴۰.

۲. مریم، آیه ۳۱.

همچنین در وصف حضرت اسماعیل(ع) تصریح شده که او (علاوه بر اینکه خود، نماز به جا می‌آورد) خانواده‌اش را نیز به نماز و زکات امر می‌کرد.^۱

۳. یاد خدا، فلسفه نماز: در آخر آیه به فلسفه نماز اشاره کرده و می‌فرماید: نماز را فقط برای یاد من به پا دارید، پس هدف نهایی نماز به یاد خدا بودن است. روایاتی نیز در زمینه فلسفه نماز وجود دارد که می‌توان آنها را تفصیل همین اختصار دانست و آنها یاد خدا را شرح داده‌اند. به عنوان مثال، حضرت رضا(ع) در سخنی می‌فرماید:

علت (دستور به) نماز، اعتراف به ربوبیت خدای عزوجل، نفی شریک از او، ایستادن با حالت خواری، فقر، خضوع و اعتراف در مقابل خداوند جبار و طلب بخشش کردن برای گناهان گذشته است. هر روز پنج بار صورت بر زمین گذاشتن برای بزرگداشت و به یاد او بودن است تا بنده او را فراموش نکند و به خوشگذرانی نیفتد و (در مقابل او) خاشع و ذلیل باشد و از او زیادت در دین و دنیا را طلب کند. بعلاوه، نماز باعث جلوگیری از بدیها نیز می‌شود.^۲

نماز بهترین بازدارنده از زشتیها و رساننده به قرب خداست؛ امام علی علیه‌السلام می‌فرماید:

الصَّلَاةُ قُرْبَانُ كُلِّ تَقِيٍّ^۳

نماز رساننده هر متقی به خداست.

۱. همان، آیه ۵۵.

۲. بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۶۱، اسلامیة.

۳. نهج البلاغه، حکمت ۱۳۶.

بخش سوم: تمرین منزل

تمرین الف: ترجمه مناسب را انتخاب کنید:

۱- وَ لَکِنْ لَا تُؤَاعِدُوهُنَّ سِرًّا إِلَّا أَنْ تَقُولُوا قَوْلًا مَعْرُوفًا (۲۳۵/۲)

- ☐ الف: لیکن با آنان (زنان بیوه) وعده‌دار سخن بگویید چرا که باید سخن نیکو بگویید.
- ☐ ب: لیکن با آنان (زنان بیوه) وعده‌دار سخن بگویید مگر آنکه آگاهانه بگویید.
- ☐ ج: ولی با آنان (زنان بیوه) وعده مگذارید مگر آنکه سخنی همراه با نیکی بگویید.
- ☐ د: لیکن با آنان (زنان بیوه) بطور پنهانی وعده مگذارید مگر آنکه (به‌وجهی) پسندیده سخن گوید.

۲- وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ أُولَئِكَ الْمُقَرَّبُونَ (۱۱۰/۵۶)

- ☐ الف: سبقت‌گیرندگان سبقت‌گیرنده‌اند (از اهل ایمان و) آنان مقربانند.
- ☐ ب: سبقت‌گیرندگان مقربند.
- ☐ ج: سبقت‌گیرندگان، سبقت گرفته‌اند و مقربند.
- ☐ د: سبقت‌گیرندگان، آنها مقربانند.

۳- رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا (۱۹۱/۳)

- ☐ الف: پروردگارا این (آسمانها و زمین) را به بیهودگی نیافریدی.
- ☐ ب: خداوندا این جهان را بیهوده خلق نکرده بودی.
- ☐ ج: پروردگارا همانا ما را بیهوده نیافریدی.
- ☐ د: پروردگارا آیا ما را بیهوده آفریدی؟

۴- فَرَجَعُوا إِلَى أَنْفُسِهِمْ فَقَالُوا إِنَّكُمْ أَنْتُمُ الظَّالِمُونَ (۶۴/۲۱)

- الف: پس رجوع به نفس خویش کردند (با خود فکر کردند) سپس گفتند:
- ☐ همانا شما به یقین ظلم‌کنندگانید.
- ☐ ب: (پس) به نفس خویش گفتند همانا شما حتماً ستم می‌کنید.
- ☐ ج: مراجعه به خودشان کردند و می‌گویند همانا ما ظالم هستیم.
- ☐ د: ب و ج هر دو صحیح است.

۵- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا^۱ (۶/۴۹)

- الف: ای مومنان، هرگاه کافری همراه با خبری بر شما وارد گشت پس او را تفحص و جستجو کنید. □
 ب: ای کسانی که ایمان آوردید؛ هنگامی که فاسقی خبری برایتان آورد، پس در مورد صحت آن تحقیق کنید. □
 ج: ای مومنان هرگاه شما را فاسقی آمد باید صحت خبرش را روشن کنید. □
 د: ای کسانی که ایمان آورده‌اید، هنگامی فاسقی خبر داده است، شما آن را روشن کنید. □

۶- وَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ وَأَنَا بِهِ كَافِرُونَ (۳۰/۴۳)

- الف: هنگامی که حق آمد آنان به آن ایمان نیاوردند و کافر شدند. □
 ب: هنگامی که حق (رسول با قرآن) بر آنان آمد گفتند این سحر و جادوست و ما به آن کافریم. □
 ج: هنگامی که به کافران قرآن حق نازل شد گفتند ما به آن کافریم. □
 د: هر سه مورد صحیح است. □

۷- رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ (۹۴/۲۳)

- الف: پروردگارا، مرا در (میان) قوم ستمکاران قرار مده. □
 ب: خداوند، مرا جزء ظالمین قرار نداده. □
 ج: پروردگارا مرا ظالم و ستمکار مگذار. □
 د: پروردگارا قوم ستمکاران را، باقی مگذار. □

۸- وَإِسْمَاعِيلَ وَإِدْرِيسَ وَذَا الْكِفْلِ^۲ كُلٌّ مِنَ الصَّابِرِينَ، وَأَدْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُمْ مِنَ الصَّالِحِينَ (۸۵/۲۱ و ۸۶)

- الف: واسماعیل و ادريس و ذوالکفل، همه از (بندگان) صابر ما بودند و ما آنها را از نیکوکاران قرار دادیم. □
 ب: واسماعیل و ادريس و ذوالکفل، همگی از صابرين بودند و ما آنان را در رحمت خویش داخل می‌کنیم. □
 ج: واسماعیل و ادريس و ذوالکفل، همگی از صابرين بودند و ما آنان را در رحمت خویش داخل کرده‌ایم. □
 د: واسماعیل و ادريس و ذوالکفل، همگی از صابران بودند و ما آنان را در رحمتمان داخل کردیم، آنان همانا از نیکوکارانند. □

۱- آوردن فعل لازم (مانند؛ جاء: آمد) همراه با حرف جر باعث متعدی شدن (جاء بنبأ: خبر آورد) می‌گردد. توضیح مطلب در درس آینده می‌آید.

۲- یکی از فرستادگان الهی است که بعد از حضرت سلیمان (ع) می‌زیسته و نام شریفش عوید یا بوده است. المیزان، ج ۳۴، ص ۲۳.

۹- إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا (۶۰/۹)

- الف: همانا (منحصراً) صدقه برای فقرا و مساکین است. ☐
- ب: همانا صدقه فقط برای فقرا و مسکینان (عاجزان) و کارگزاران (امور) می باشد. ☐
- ج: همانا (منحصراً) صدقه برای کافران حرام، و برای فقرا و عاجزان می باشد. ☐
- د: همانا (منحصراً) صدقه برای فقرا و مسکینان و عاجزان می باشد. ☐

۱۰- أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِنْكُمْ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى (۱۹۵/۳)

- الف: ای مردم من از شما اجر و عمل خاصی انتظار ندارم. ☐
- ب: ای مردم همانا من عمل هیچکس را از زن و مرد ضایع نکنم. ☐
- ج: این که من عمل کننده‌ای از زن و مرد شما را ضایع نمی کنم. ☐
- د: همانا پروردگار عالم عمل هیچ عاملی را ضایع نگرداند. ☐

تمرین ب: کدام گزینه، ترجمه را کامل می کند؟

۱۱- لِيَسْأَلَ الصَّادِقِينَ عَنْ صَدَقِهِمْ وَاعِدًا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا أَلِيمًا (۸/۳۳)

تا را از سؤال کند و (خداوند) برای کافران عذابی دردناک آماده کرده است.

الف: راستگویی، راستگویان ☐	ب: از راستی، راستگو ☐
ج: راستگویان، راستگویی شان ☐	د: راستی، راستگویان ☐

۱۲- الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَعْلُومٌ لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ (۲۳/۷۰ تا ۲۵)

کسانی که در نمازشان و کسانی که در دارایی هایشان برای سائل و محروم وجود دارد.

الف: مداومند، حق معینی ☐	ب: همیشگی و مداومند، حق ☐
ج: دوام دارند، حق و حقیقت مال ☐	د: مداوم هستند، حقیقی مال ☐

۱۳- وَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ وَإِنَّا بِهِ كَافِرُونَ (۳۰/۴۳)

هنگامی که ایشان را حق آمد، گفتند: این سحر و جادوست و

الف: ما به آن ایمان نمی آوریم ☐	ب: ما به آن کافریم ☐
ج: شما به آن ناسپاس و کافر می باشید ☐	د: هر سه صحیح است ☐

۱۴ - وَ قِيلَ الْيَوْمَ نَنْسِيكُمْ كَمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا وَ مَاؤَاكُمُ النَّارُ وَ مَا لَكُمْ مِنْ نَاصِرِينَ (۳۴ / ۴۵)

(به کافران) گفته شود: امروز شما را فراموش می‌کنیم چنانکه شما دیدار کردن این روزتان را و جایگاهتان جهنم است و برای شما هیچ نیست.

☐ الف: تا فراموش نکنید، یآوری	☐ ب: تا فراموشکار نشوید، یاورانی
☐ ج: فراموش کردید، یاوران	☐ د: فراموشکار، یآوری

۱۵ - وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ اَعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ اِنَّا عَامِلُونَ (۱۲۱/۱۱)

به کسانی که ایمان نمی‌آورند بگو: بر شأن و موقعیت خویش (هر چه می‌خواهید) عمل کنید همانا ما نیز

☐ الف: عمل می‌کنیم	☐ ب: عمل کردیم
☐ ج: عمل خواهید نمود	☐ د: عمل کننده‌ایم

تمرین ج: کدام یک از آیات با ترجمه مطابق است؟

۱۶ - (منکران) از آمدن انذار دهنده‌ای از خودشان تعجب کردند و کافران گفتند این چیز عجیبی است.

☐ الف: أَفَن كَانَ مُؤْمِنًا كَمَنْ كَانَ فَاسِقًا لَا يَسْتَوُونَ (۱۸/۳۲)
☐ ب: عَجِبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ فَقَالَ الْكَافِرُونَ هَذَا شَيْءٌ عَجِيبٌ (۲/۵۰)
☐ ج: لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَ مَا يَكْفُرُ بِهَا إِلَّا الْفَاسِقُونَ (۹۹/۲)
☐ د: إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَ رَسُولِهِ وَ مَا تَوَا وَ هُمْ فَاسِقُونَ (۸۴/۹)

۱۷ - برخی از آنان بر نفس خویش ستمکارند و برخی راه میانه را رونده‌اند و بعضی به اذن خدا سبقت گیرنده‌اند (در کارهای خیر).

☐ الف: رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمُ أَهْلُهَا (۷۵/۴)
☐ ب: وَ قَالَ الظَّالِمُونَ إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا رَجُلًا مَسْحُورًا (۸/۲۵)
☐ ج: فِيهِمْ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ وَ مِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ وَ مِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ (۳۲/۳۵)
☐ د: ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهِ وَ أَنْتُمْ ظَالِمُونَ (۵۱/۲)

۱۸- اما کسانی که روسفید شدند پس در رحمت خداوند می‌باشند و در آن جاودان و همیشگی هستند.

- الف: وَ أَمَّا الَّذِينَ ابْيَضَّتْ^۱ وُجُوهُهُمْ فَبِئْسَ اللَّهُ فِيهَا خَالِدُونَ (۱۰۷/۳)
- ب: أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (۱۴/۴۶)
- ج: وَمَنْ يُقْتَلْ مُؤْمِنًا مِّنْهُمْ مُّتَعَمِّدًا فَبِئْسَ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا (۹۳/۴)
- د: سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا (۱۲۲/۴)

۱۹- هر آینه شما را می‌آزماییم تا جهادگران و صابران از شما (در مقابل نشستگان و غیر صابران) شناسایی کنیم.

- الف: إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نِّعَمَ الْعَبْدُ (۴۴ / ۳۸)
- ب: وَإِسْمَاعِيلَ وَإِدْرِيسَ وَذَا الْكِفْلِ كُلٌّ مِنَ الصَّابِرِينَ (۸۵/۲۱)
- ج: قَالَ سَتَجِدُنِي إِنِ شَاءَ اللَّهُ صَابِرًا (۶۹/۱۸)
- د: وَ لَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتَّى نَعْلَمَ الْمُجَاهِدِينَ مِنْكُمْ وَالصَّابِرِينَ (۳۱/۴۷)

۲۰- بدرستی که بسیاری از دانشمندان و (اهل کتاب) و راهبان، داراییهای مردم را به باطل می‌خورند.

- الف: وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَ تَكْتُمُوا الْحَقَّ وَ أَنْتُمْ تَعْلَمُونَ (۴۲/۲)
- ب: يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبِسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَ تَكْتُمُونَ الْحَقَّ (۷۱/۳)
- ج: وَإِنْ كُنْزًا مِنَ الْأَخْبَارِ وَ الرُّهْبَانِ لَيَأْكُلُونَ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ (۳۴/۹)
- د: وَ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَ كَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ (۵۲/۲۹)

❁ درس دهم ❁

بخش اول: آموزش ترجمه

گزیده آیات

- أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُتْرَكُوا وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ (توبه ۱۶/۹)
- وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ (مائده ۴۴/۵)
- وَإِذْ لَمْ تَفْعَلُوا وَثَابَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ (مجادله ۱۳/۵۸)
- أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ (توبه ۱۰۴/۹)
- بِمَا خَطِبْتَاهُمْ أُغْرِقُوا فَأَذْخَلُوا نَارًا فَلَمْ يَجِدُوا لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْصَارًا (نوح ۲۵/۷۱)

جدول آمار

تعداد	عناوین
۷۷۸۰۷	* کل کلمات قرآن مجید:
۷	کلمات اصلی در این درس:
۱۶	کلمات الحاقی در این درس:
۱۷۲	کلمات اصلی با تکرار:
۴۱۳	کلمات الحاقی با تکرار:
۵۸۵	مجموع کلمات اصلی و الحاقی:
۲۱۷۳۲	کلمات آموزش داده شده:
۵۶۰۷۵	* باقیمانده:

کلمات اصلی

ریشه اصلی	لغت	معنا	تعداد	ریشه اصلی	لغت	معنا	تعداد
زی	مازاد	نیفزود	۴	حکم	لَمْ يَحْكَمْ	حکم نکرد	۳
غنی	لَمْ يَعْنُوا	بی نیاز نشد کفایت نکرد	۴	کون	مَا كَانَ	نبود - نشد	۱۳۲
فعل	لَمْ يَفْعَلْ	انجام نداده است	۶	منع	مَنْعَ	مانع نگردید	۴
علم	لَمْ يَعْلَمْ	ندانست	۱۹	امن	أَمِنَ	ایمن گردید	*

الف: ماضی منفی: "ما" و "لا" هرگاه بر سر ماضی بیایند آن را منفی می کنند؛ مانند: مَا ضَرَبَ : نزد؛ لَا ذَكَرَ: متذکر نشد.

ب: ماضی سؤالی: هرگاه «هل» یا «أ» بر سر ماضی وارد شود ماضی استفهامی (سؤالی) می شود؛ مانند: هَلْ ضَرَبَ: آیا زد؛ أَذَكَرَ: آیا متذکر شد (یاد کرد).

ج: فعل جحد: هرگاه بر سر فعل مضارع، «لَمْ» یا «لَمَّا» بیاید فعل جحد (انکاری) ساخته می شود، که از نظر معنا، آن را ماضی منفی نموده و از نظر ظاهر، فعل مضارع را مجزوم می کند. می توان گفت معنای لَمْ يَفْعَلْ (فعل جحد) برابر با مَا فَعَلَ (ماضی منفی) می باشد.

تفاوت لَمْ و لَمَّا

«لَمْ» فعل مضارع را مجزوم و از نظر معنی آن را به ماضی منفی تبدیل می کند اما «لَمَّا» معنای مضارع را به ماضی نقلی^۲ منفی تغییر می دهد:

۱ - هرگاه "لا" بر سر مضارع بیاید و آن را مجزوم کند "لا" نهی نامیده می شود مانند: لَا يَدْخُلُ: نباید داخل شود و اگر مضارع را مجزوم نکند "لا" نفی نامیده می شود. مثال: لَا يَدْخُلُ: داخل نمی شود.

۲- ماضی نقلی فعلی است که بر وقوع کاری در زمان گذشته دلالت دارد و اثر آن کار تا زمان حال باقی باشد. مانند: رفته ام، خورده ام و

لَمْ يَضْرِبْ = مَا ضَرَبَ (نزد)، لَمَّا يَضْرِبُ^۱ = هنوز + مَا ضَرَبَ (هنوز نزده است):
لَمْ يَضْرِبْ، لَمْ يَضْرِبَا، لَمْ يَضْرِبُوا، به ترتیب معنا می دهند: مَا ضَرَبَ (نزد)، مَا ضَرَبَا
(نزدند آن دو مرد)، مَا ضَرَبُوا (نزدند مردان).
لَمْ يَسْجُدَنَّ = مَا سَجَدَنَّ (سجده نکردند زنان) لَمْ تَدْخُلَنَّ = مَا دَخَلْتُ (داخل نشدید
شما (زنان)).

چند مثال:

لَمْ يَذْهَبْ = مَا	()	لَمْ يَأْكُلْ = مَا	()
لَمْ تَضْرِبْ = مَا	()	لَمْ تَضْرِبُوا = مَا	()
لَمْ تَذْهَبْ = مَا	()	لَمْ أَدْهَبْ = مَا	()
لَمْ يَضْرِبْ = مَا	()	لَمْ نَسْجُدْ = مَا	()

تمرین کلاس

تمرین الف: ترجمه صحیح را علامت بزنید.

۱- وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ (۴۴/۵)

- ☐ الف: هر کس به آنچه خداوند فرستاده حکم نکرد، (به تاکید) آنان کافرند.
- ☐ ب: و هر کس حکم نکند به آنچه خدا می فرستد پس آنان کافرند.
- ☐ ج: و هر کس حکم نمی کند به آنچه خداوند می فرستد همانا کافر است.
- ☐ د: و هر کس حکم نخواهد کرد به آنچه خداوند می فرستد همانا کافر است.

۱- «لَمَّا» بر سر غیر از فعل مضارع (ماضی، اسم یا حرف همراه با ضمیر) به معانی زیر می آید: الف: گاهی معنای «الآن» می دهد (لَمَّا استثنائی) مانند: إِنَّ كُلَّ نَفْسٍ لَمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ (۸۶/۴۰) (هیچ فردی نیست مگر اینکه بر او نگهداری هست) ب: گاهی معنای «إِذَا» می دهد (لَمَّا حینیه یا ظرفیه) مانند: فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ (۶۵/۲۹) (هنگامی که به خشکی نجاتشان دادیم مشرک می شوند).

۲- أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ (۱۰۴/۹)

- الف: آیا نمی‌دانستند که خداوند توبه‌پذیر است؟ ☐
- ب: آیا ندانستند که همانا خداوند از بندگان توبه را قبول می‌کند؟ ☐
- ج: آیا ندانستند که همانا خداوند از بندگان توبه را پذیرفته است؟ ☐
- د: آیا نمی‌دانند که خداوند تعالی از بندگان توبه‌پذیر است؟ ☐

۳- يَا زَكَرِيَّا إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ اسْمُهُ يَحْيَى لَمْ نَجْعَلْ لَهُ مِنْ قَبْلُ سَمِيًّا (۷/۱۹)

- الف: ای زکریا، ما تو را به پسری بشارت می‌دهیم که نامش یحیی است و برایش همنام و همانند قرار نمی‌دهیم. ☐
- ب: ای زکریا، ما تو را به پسری بشارت می‌دهیم که نامش یحیی است و از قبل برایش همنام و همانندی قرار ندادیم. ☐
- ج: ای زکریا، ما تو را به پسری بشارت می‌دهیم که نامش یحیی است و برایش همانند و همنام نیست. ☐
- د: ای زکریا، ما تو را به پسرت بشارت می‌دهیم که نامش یحیی است و برایش همانند نیست. ☐

۴- الَّذِينَ كَذَبُوا شُعَيْبًا كَأَن لَّمْ يَغْنَوْا^۱ فِيهَا (۹۱/۷)

- الف: کسانی که شعیب (ع) را تکذیب کردند گویی در آن دیار اقامت نداشتند. ☐
- ب: کسانی که شعیب را تکذیب کردند گویی هلاک شدند. ☐
- ج: کسانی که شعیب را تکذیب کردند گویی دشمن را هلاک کردند. ☐
- د: کسانی که شعیب را تکذیب کردند همگی رفتند. ☐

۱ - غنی به ۲ معنا (کفایت، بی‌نیازی) آمده است، اما غنی بِالْمَكَانِ به معنای اقامت به (اقامت داشتن) می‌باشد. مثال: فَاصْبِرُوا فِي دِيَارِهِمْ جَائِمِينَ كَأَن لَّمْ يَغْنَوْا فِيهَا. ترجمه آن می‌شود: در خانه‌هایشان (صبح کردند) افتادند و مردند گویی در آن خانه‌ها اصلاً اقامت نداشتند (نبوده‌اند). قاموس قرآن، ج ۵، ص ۱۲۶.

۵- قَالُوا تَاللّٰهِ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جِئْنَا لِنُفْسِدَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كُنَّا سَارِقِينَ (۷۳/۱۲)

برادران یوسف گفتند؛

- الف: شما به یقین دانستید که ما برای فساد در زمین نیامدیم و ما دزد نیستیم. ☐
- ب: قسم به خدا شما می‌دانید که ما فاسد نیستیم و سارق هم نیستیم. ☐
- ج: شما می‌دانید که ما فساد کننده‌ایم اما سارق نیستیم. ☐
- د: به خدا قسم شما دانسته‌اید که فاسد نیستیم و سارق نیز نیستیم. ☐

تمرین ب: جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

۶- قَالَ يَا ابْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِإِيدِي (۷۵/۳۸)

(خداوند) گفت: ای ابلیس از اینکه بر آنچه با دستان خودم سجده بکنی؟

- الف: چه چیز تو را باز داشت - خلق کردم ☐ ب: چرا تو منع نکردی - آفریدم ☐
- ج: آیا تو را باز داشت - خلق کردی ☐ د: چه کسی تو را بازداشت کرد - آفرید ☐

۷- إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ (۸/۲۶)

همانا در این، نشانهٔ روشنی است (بر وجود خدا) و بیشترشان

- الف: مؤمن نشده است ☐ ب: مؤمن نخواهند شد ☐
- ج: مؤمن هستند ☐ د: مومن نبودند ☐

۸- قَالَ نُوحٌ رَبِّ إِنَّهُمْ عَصَوْنِي وَاتَّبَعُوا مَنْ لَّمْ يَزِدْهُ مَالَهُ وَوَلَدَهُ إِلَّا خَسَارًا (۲۱/۷۱)

نوح گفت: پروردگار من، آنان مرا نافرمانی کردند و کسی را پیروی کردند که مال و فرزندش بر او جز زیان

- الف: می‌افزاید ☐ ب: نیفزود ☐ ج: خواهد افزود ☐ د: افزوده است ☐

۹- وَمَا جَعَلْنَاهُمْ جَسَدًا لَا يَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَمَا كَانُوا خَالِدِينَ (۸/۲۱)

و ما آنان (پیامبران) را (بمانند) پیکری که طعام نمی‌خورند و همیشگی و جاویدان نمی‌باشند.

- الف: قرار ندادیم ☐ ب: قرار نمی‌دهیم ☐
- ج: قرار نخواهیم داد ☐ د: قرار داده‌ایم ☐

۱- کان به معنی بود، شد، هست می‌باشد و «کُنَّا» صیغهٔ چهاردهم آن است.

۱۰ - قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ (۳۲/۲)

(خداوند) گفت آیا برای شما (که) همانا من سر آسمانها و زمین را

- الف: نمی‌گویم، دانایترم □
 ب: نخواهم گفت، دانایترم □
 ج: نگفتم، می‌دانم □
 د: می‌گویم، دانایترم □

تمرین ج: ترجمه با کدام آیه مطابق است.

۱۱ - آیا پنداشته‌اید که به حال خود رها می‌شوید و هنوز خداوند کسانی از شما را که جهاد کردند، معلوم نکرده است.

- الف: أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ (۱۴۲/۳) □
 ب: أَحَسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ (۲/۲۹) □
 ج: أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ (۲۱۴/۲) □
 د: أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُتْرَكُوا وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ (۱۶/۹) □

۱۲ - اکنون که انجام ندادید و خداوند توبه شما را پذیرفت پس نماز را برپا دارید.

- الف: وَ مَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ (۲۱۵/۲) □
 ب: إِلَّا أَنْ تَفْعَلُوا إِلَىٰ أَوْلِيَائِكُمْ مَعْرُوفًا (۶/۳۳) □
 ج: وَإِذْ لَمْ تَفْعَلُوا وَ تَابَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ^۱ (۱۳/۵۸) □
 د: وَإِنْ تَفْعَلُوا فَإِنَّهُ فُسُوقٌ بِكُمْ (۲۸۲/۲) □

۱۳ - آیا از مکر خداوند ایمن شدند؟ از مکر خدا (خود را) ایمن نمی‌دانند مگر گروه زیانکاران.

- الف: أَفَأَمِنْتُمْ أَنْ يُخْسِفَ بِكُمْ جَانِبَ الْبَرِّ أَوْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا (۶۸/۱۷) □
 ب: أَفَأَمِنُوا أَنْ تَأْتِيَهُمْ غَاشِيَةٌ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ (۱۰۷/۱۲) □
 ج: أَفَأَمِنُوا مَكْرَ اللَّهِ فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ (۹۹/۷) □
 د: مَا أَمْنَتْ قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا أَفَهُمْ يُؤْمِنُونَ (۶/۲۱) □

۱ - اقيموا الصلوة : نماز را برپا دارید.

۲ - ایمن نمی‌دانند.

۱۴- هرکس به آنچه خداوند نازل کرده حکم نکرد پس آنان (حتماً) کافراند.

- الف: وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ (۴۵/۵) □
 ب: وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ (۴۷/۵) □
 ج: وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ (۴۴/۵) □
 د: وَلِيَحْكُمَ أَهْلُ الْأَنْجِيلِ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فِيهِ (۴۷/۵) □

۱۵- از (شدت و کثرت) خطا و گناهانشان غرق شدند و به آتش دوزخ داخل کرده

شدند و جز خداوند برای خود یابوری نیافتند.^۱

- الف: فَظَنُّوا أَنَّهُمْ مُوَاقِعُوهَا وَلَمْ يَجِدُوا عَنْهَا مَصْرِفًا (۵۳/۱۸) □
 ب: يَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ (۴۶/۴۰) □
 ج: يَمَّا خَطِبْتُهُمْ أَعْرِفُوا فَأَدْخَلُوا نَارًا فَلَمْ يَجِدُوا لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْصَارًا (۲۵/۷۱) □
 د: فَمَنْ لَمْ يُجِدْ فُصِيحًا مُشِيرِينَ مُتَّبِعِينَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَبَاسَا (۴/۵۸) □

کلمات الحاقی

لغت	معنی	تعداد	لغت	معنی	تعداد	لغت	معنی	تعداد
أَحَقَّ	سزاوارتر	۱۰	أَهْلَكُنَا	هلاک کردیم	*	مُهَيِّن	خوارکننده	۱۴
أَسْلَمْنَا	اسلام آوردیم	*	جِئْنَا	آمدیم	*	تُبَشِّرُكَ	ترا بشارت می‌دهیم	*
الْأَعْرَابُ	—	۱۰	جُنَاحٍ	گناه	۲۵	تُغَوَّرًا	نفرت	۵
أُغْرِقُوا	غرق شدند	*	خَبَالًا	نقصان	۲	وَلَدٌ	فرزند	۳۳
أَفْوَهِهِمْ	دهانهای آنان	۱۲	خَسَارًا	زیان	۸	لَمْ يُؤْتِ	داده نشده است	*
أَمْ	آیا	۱۲۲	سِعَةٍ	وسعت	۶	يَحْيَى	یحیی	۵
أَنْصَارًا	یاورانی	۱۱	سَمِيًّا	همانند و همنام	۲	يَمَسُّنِي	لمس می‌کند	*
أَنَّى	کجا، چگونه	۱۴۸	عَصَوْنِي	مرا نافرمانی کردند	*			

۱- آیه در مورد قوم نوح می‌باشد.

بخش دوم: آموزش مفاهیم

آزمایش، سنتی جاویدان

أَحْسِبِ النَّاسَ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ ۚ وَ لَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ. (عنکبوت، آیات ۲-۳)

آیا مردم گمان کردند همین که بگویند: ایمان آوردیم، به حال خود رها می‌شوند و آزمایش نخواهند شد؟! با اینکه ما کسانی را که پیش از آنان بودند، آزمودیم. تا هر آینه خداوند راستگویان را معلوم کند و دروغگویان را مشخص سازد.

نکته‌ها

۱. **مفهوم فتنه:** کلمه «فَتْن» در اصل به معنای این است که طلا را در آتش گذاشته، خوبی و بدی جنس آن را معلوم سازند.^۱

معنای اصطلاحی «فتنه» که بیشتر در آن استعمال شده، عبارت است از امتحان و اختبار؛ یعنی شخص را در کوره امتحان قرار دهند تا ذات او آشکار و راستی یا کثری وی معلوم شود. فتنه هم به خدا نسبت داده می‌شود و هم به دیگران؛ زمانی که فتنه از جانب خدا یا از سوی دیگران ولی به اذن خدا باشد، به معنای اختبار و امتحان است و مصلحت امتحان آن را اقتضا می‌کند، اما فتنه خلق بدون اذن و دستور خدا، گناه و فساد بوده، خداوند این فتنه‌گریها را نهی کرده است. فتنه خلق یعنی گمراه کردن، از ایمان بیرون بردن، آزار و شکنجه دادن، به شبهه انداختن، و چنین اعمالی مورد نهی خدا بوده و گناه است.^۲

۲. **فلسفه فتنه:** چرا خداوند، بشر را می‌آزماید؟ آیا از نهان او آگاهی ندارد؟ خداوند عالم به نهان و آشکار جهان خلقت است و هیچ چیز از او پنهان نیست و آزمودن او برای آگاهی یافتن نمی‌باشد.

۱. مفردات راغب، ص ۳۷۲.

۲. همان، اقتباس.

فلسفه فتنه و آزمایش الهی چیزهای دیگر است، از جمله:

الف. مشخص و متمایز شدن خوبان از بدان. در امتحان، مؤمنان واقعی از مدعیان دروغین باز شناخته می‌شوند و دروغ و راست ادعاها معلوم می‌گردد و حجت بر همه تمام می‌شود. (فَلْيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا...).

ب. خالص شدن مؤمنان. مؤمنان در کوره فتنه و امتحان خالص می‌شوند و تاریکیها و حجابهایی که بر اثر گناه در آنها حاصل گردیده، از بین می‌رود. (يُخَيِّصَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا).

ج. از بین رفتن ظاهر زیبای کافران و منافقان. اعمال نیکی که از کافر و منافق سر می‌زند از سر ایمان و اعتقاد نیست و فقط زیبایی‌بخش ظاهر است. در کوره فتنه، این ظواهر زیبا به تدریج از بین می‌رود و باطن بدسرشت منافق و کافر آشکار می‌شود. «وَيَحَقِّقُ الْكَافِرِينَ»^۱

د. هشدار دادن نسبت به گناهان و لغزشها. بعضی از فتنه‌ها، گرفتاریهایی هستند تا انسان را نسبت به نفاق، گناه و لغزشی که از او سرزده تنبیه دهند و او را به استقامت اولیه برگردانند؛ به عبارت دیگر، فتنه‌های غفلت‌زا و هشدار دهنده‌اند. مثلاً در آیه شریفه‌ای می‌فرماید: آیا نمی‌بینند که هر سال یکی دو بار به فتنه می‌افتند پس چرا توبه نمی‌کنند و متذکر نمی‌شوند.^۲

۱. آل عمران، آیه ۱۴۱.

۲. انفال، آیه ۱۲۶.

بخش سوم: تمرین منزل

تمرین الف: آیات زیر را ترجمه کنید.

۱- يَا أَبَتِ إِنِّي قَدْ جَاءَنِي مِنَ الْعِلْمِ مَا لَمْ يَأْتِكَ^۱ (۴۳/۱۹)

- ☐ الف: ای پدر آنقدر از علم به من دادند که به تو نداده‌اند.
- ☐ ب: ای پدر همانا بر من از علم (الهی) آمد آنچه که تو را نیامد.
- ☐ ج: ای پدر همانا بر من علمی الهی وارد شد که تو را داخل نشد.
- ☐ د: ای پدر همانا مرا علمی آمد که تو را نیامد.

۲- قَالُوا تَاللَّهِ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جِئْنَا لِنُفْسِدَ فِي الْأَرْضِ (۷۳/۱۲)

- الف: گفتند: به خدا قسم، شما دانسته‌اید (که) ما نیامدیم برای اینکه در زمین فساد کنیم.
- ☐ ب: گفتند: به خدا سوگند شما دانستید که ما برای فساد در زمین آمده‌ایم.
- ☐ ج: گفتند: به خدا سوگند شما دانستید که ما برای فساد در زمین نمی‌آییم.
- ☐ د: گفتند: شما می‌دانید که ما برای فساد در روی زمین نمی‌آییم.

۳- قَالَتْ رَبِّ أَنِّي يَكُونُ لِي وَلَدٌ وَلَمْ يَمْسَسْنِي بَشَرٌ (۴۷/۳)

- الف: گفت: پروردگارا، چگونه مرا فرزندی باشد (در حالیکه) بشری مرا لمس نکرده است.
- ☐ ب: گفت: پروردگارا مرا فرزندی است در حالی که بشری مرا لمس نکرد.
- ☐ ج: گفت: پروردگارا مرا فرزندی می‌باشد حال آنکه بشری مرا لمس نکرده است.
- ☐ د: گفت: پروردگارا چگونه مرا فرزندی است چنانچه مرا بشری لمس نکند.

۱- يَأْتِيكَ : ترا بیاید.

۴- يَا زَكَرِيَّا إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ اسْمُهُ يَحْيَى لَمْ نَجْعَلْ لَهُ مِنْ قَبْلُ سَمِيًّا (۷/۱۹)

- ☐ الف: ای زکریا به تو بشارت جوانی به نام یحیی داده شد.
- ☐ ب: ای زکریا، ما تو را به پسری که نامش یحیی است و قبلاً برای او همانند و همنام قرار ندادیم، بشارت می‌دهیم.
- ☐ ج: ای زکریا بشارت ترا که جوانی همنام یحیی به تو عطا شد.
- ☐ د: ای زکریا ما به تو غلامی دادیم که همنام او پیش از این نبوده است.

۵- لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِن طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ مَا لَمْ تَمْسُوهُنَّ (۲۳۶/۲)

- ☐ الف: بر شما گناهی نیست اگر زنان خود را طلاق دهید مادامی که آنان را لمس نکرده‌اید (با آنان هم بستر نشده‌اید).
- ☐ ب: بر شما گناهی نیست اگر زنان خود را طلاق دهید و لمس نکنید.
- ☐ ج: بر شما گناهی نیست اگر مباشرت با زنان خود کنید و طلاق دهید.
- ☐ د: بر شما گناهی نیست هرگاه با زنان خود قبل از طلاق دادن مباشرت کنید.

۶- فَلَمَّا جَاءَهُمْ نَذِيرٌ مَا زَادَهُمْ إِلَّا نُفُورًا (۴۲/۳۵)

- ☐ الف: چون انذارکننده‌ای (پیامبری) برای آنان آمد، جز نفرت و فرار (از حق) ایشان را نبود.
- ☐ ب: چون انذارکننده‌ای برای آنان آمد، جز نفرت و فرار (از حق) ایشان را نمی‌افزاید.
- ☐ ج: چون انذارکننده‌ای برای آنان آمد، جز نفرت و فرار (از حق) ایشان را نگرفت.
- ☐ د: چون انذارکننده‌ای برای آنان آمد، جز نفرت و فرار (از حق) ایشان را نیفزود.

۷- لَوْ خَرَجُوا فِیْكُمْ مَا زَادُوكُمْ إِلَّا خَبَالًا^۱ (۴۷/۹)

- ☐ الف: اگر با شما (برای جهاد) خارج می‌شدند، به شما نقصان می‌افزودند.
- ☐ ب: اگر با شما (برای جهاد) خارج می‌شدند، به شما می‌افزودند نقصان.
- ☐ ج: اگر با شما (برای جهاد) خارج می‌شدند، جز فساد و تباهی، بر شما نمی‌افزودند.
- ☐ د: اگر با شما (برای جهاد) خارج می‌شدند شما را هلاک می‌کردند.

۱- خبال: رنج و نقصان، فساد و تباهی (عقل)

۸ - وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ (۱۱۱/۱۷)

- الف: بگو: خدای را سپاس که او فرزندی ندارد و شریکی نیز در سلطنت ندارد. ☐
- ب: بگو: ستایش مخصوص خدایی است که فرزندی نگرفت و برای او در سلطنت و ملک شریکی نیست. ☐
- ج: بگو: خدای تعالی را شکر که فرزند نگرفت و شریک ندارد. ☐
- د: بگو: خدای تعالی را سپاس که فرزندی نگرفت و شریکی در سلطنت و ملک ندارد. ☐

۹ - أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُدْخِلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ (۱۴۲/۳)

- الف: آیا پنداشته‌اید که به حال خود رها می‌شوید و هنوز خداوند شما را معلوم نکرده است؟ ☐
- ب: آیا پنداشتید که داخل بهشت می‌شوید و هنوز خداوند کسانی از شما را که جهاد کردند معلوم نکرده است؟ ☐
- ج: آیا پنداشته‌اید که به حال خود رها می‌شوید و هنوز خداوند جهادگران را نمی‌شناسد؟ ☐
- ب: آیا می‌پندارید که به حال خود رها می‌شوید و خداوند آنان را که در راه او جهاد کردند، نمی‌شناسد؟ ☐

۱۰ - قَالُوا أَنَّى يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ عَلَيْنَا وَنَحْنُ أَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً مِنَ الْمَالِ (۲۴۷/۲)

- الف: گفتند: چگونه او را بر ما پادشاهی باشد و ما نسبت به پادشاهی از او سزاوارتریم و به او گشایش و وسعت مال داده نشده است. ☐
- ب: گفتند: چگونه او را پادشاهی باشد و حال آنکه ما سزاوارتریم و او مال و ثروت ندارد. ☐
- ج: گفتند: چرا او بر ما پادشاهی باشد حال آنکه ما سزاوارتریم و او مال و ثروت اندک دارد. ☐
- د: گفتند: چرا او را بر ما پادشاهی باشد حال آنکه ما سزاواریم و او مال و ثروتی ندارد. ☐

تمرین ب: کدام یک از گزینه‌ها، ترجمه را کامل می‌کند؟

۱۱ - مَا فَعَلُوهُ إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ (۶۶/۴)

..... مگر (عدۀ) کمی از آنان.

☐ الف: انجام نمی‌دهند	☐ ب: انجام ندادند
☐ ج: انجام نخواهند داد	☐ د: انجام داده‌اند

۱۲- مَا نُرْسِلُ بِالْآيَاتِ إِلَّا تَخَوِيفًا (۵۹/۱۷)

ما آیات (الهی) را جز برای بیم دادن

الف: نفرستند □ ب: نمی فرستید □ ج: نفرستید □ د: نمی فرستیم □

۱۳- وَمَنْ لَمْ يَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ نُورًا فَمَالَهُ مِنْ نُورٍ (۴۰/۲۴)

و هر کس که خداوند برای او نوری پس او را نور نباشد.

الف: قرار نمی دهد □ ب: قرار نگذارد □ ج: قرار نداد □ د: هیچ کدام □

۱۴- وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ^۱ إِلَّا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا (۳۱/۷۴)

و تعداد آنان را مگر فتنه (آزمایش) برای کافران ... ؟

الف: قرار ندادیم □ ب: قرار نمی دهیم □ ج: قرار نخواهیم داد □ د: قرار نداده ایم □

۱۵- قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ (۹۶/۱۲)

گفت: آیا به شما همانا من از خداوند چیزی می دانم (که) شما نمی دانید؟

الف: نمی گفتم □ ب: نگفتم □ ج: نخواهم گفت □ د: ندانسته گفتم □

تمرین ج: کدامیک از آیات با ترجمه مطابقت دارد؟

۱۶- اگر غیب می دانستند در عذاب خوارکننده باقی نمی ماندند.

- الف: لَيْسَ مَا شَرَوْا بِهِ أَنْفُسَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ^۲ (۱۰۲/۲) □
ب: لَا جَزَاءَ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ (۴۱/۱۶) □
ج: لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ الْغَيْبِ مَا لَبِثُوا فِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ (۱۴/۳۴) □
د: كَذَلِكَ الْعَذَابُ وَالْعَذَابُ الْآخِرَةُ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ (۳۳/۶۸) □

۱- عِدَّة: تعداد.

۲- هرگاه فعل کان و مشتقات آن (کان، کانا، کانوا و کانت و) همراه فعل مضارع بیاید و یا اینکه با اسم فاعل و مفعول (هرگاه به معنی فعلی منظور شود) همراه شود، معنای ماضی استمراری می دهد (فعلی است که در گذشته مدتی ادامه داشته است) مانند: كَانَ يَضْرِبُ: می زد کَانُوا يَعْلَمُونَ: می دانستند.

۱۷- و چون که مومنان گروههای دشمن را دیدند گفتند این همان (جنگی) است که خدا و رسول بما وعده دادند خدا و رسولش راست گفتند و آنان را جز ایمان و تسلیم نیفزود.

الف: وَ مَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمْ الْهُدَىٰ وَ يَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمْ سُنَّةٌ الْأَوَّلِينَ
(۵۵ / ۱۸)

- ب: وَ مَا مَنَعَهُمْ أَنْ تُقْبَلَ مِنْهُمْ نَفَقَاتُهُمْ إِلَّا أَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَ بِرَسُولِهِ (۵۴/۹)
- ج: وَ مَا مَنَعَنَا أَنْ نُرْسِلَ بِالْآيَاتِ إِلَّا أَنْ كَذَّبَ بِهَا الْأَوَّلُونَ (۵۹/۱۷)
- د: وَ لَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْأَحْزَابَ قَالُوا هَٰذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَ رَسُولُهُ وَ صَدَقَ اللَّهُ وَ رَسُولُهُ وَ مَا زَادَهُمْ إِلَّا إِيمَانًا وَ تَسْلِيمًا (۲۲/۳۳)

۱۸- آیا ندانست که همانا خدا از قرون پیش (امتهای پیشین) کسانی را هلاک نموده که نیرو و توانشان از او بیشتر بوده است؟

- الف: أَوَلَمْ يَعْلَم أَنَّ اللَّهَ قَدْ أَهْلَكَ مِنْ قَبْلِهِ مِنَ الْقُرُونِ مَنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً (۷۸/۲۸)
- ب: وَ كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ أَشَدُّ مِنْهُ بَطْشًا (۳۶/۵۰)
- ج: أَفَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ فِي مَسَاكِينِهِمْ (۱۲۸/۲۰)
- د: أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ مَكَّنَّا هُمْ فِي الْأَرْضِ (۵/۶)

۱۹- آیا مردم گمان کردند اینکه بگویند: ایمان آوردیم، رها می شوند و آنان مورد آزمایش قرار نمی گیرند؟

- الف: أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُدْخَلُوا الْجَنَّةَ وَ لَمَّا يَأْتِكُم مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ (۲۱۴/۲)
- ب: أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُدْخَلُوا الْجَنَّةَ وَ لَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَ يَعْلَمِ الصَّابِرِينَ
(۱۴۲/۳)
- ج: أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُتْرَكُوا وَ لَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ (۱۶/۹)
- د: أَحَسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَ هُمْ لَا يُفْتَنُونَ (۲/۲۹)

❁ درس یازدهم ❁

بخش اول: آموزش ترجمه

گزیده آیات

- فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ فَلَا أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ (مؤمنون ۲۳/۱۰۱)
- قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا سَتُغْلَبُونَ وَ تُحْشَرُونَ إِلَىٰ جَهَنَّمَ وَ بِئْسَ الْمِهَادُ (آل عمران ۳/۱۲)
- وَ يَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَلَيْسَ هَذَا بِالْحَقِّ (احقاف ۴۶/۳۴)
- فَذَرَهُمْ يَخُوضُوا وَيَلْعَبُوا حَتَّىٰ يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوعَدُونَ (زخرف ۴۳/۸۳)
- يَوْمَ يُحْشَرُ أَعْدَاءُ اللَّهِ إِلَى النَّارِ (فصلت ۴۱/۱۹)

جدول آمار

تعداد	عناوین
۷۷۸۰۷	* کل کلمات قرآن مجید:
۹	کلمات اصلی در این درس:
۱۳	کلمات الحاقی در این درس:
۸۱	کلمات اصلی با تکرار:
۱۸۸	کلمات الحاقی با تکرار:
۲۶۹	مجموع کلمات اصلی و الحاقی:
۲۲۰۰۱	کلمات آموزش داده شده:
۵۵۸۰۶	* باقیمانده:

کلمات اصلی

ریشه اصلی	لغت	معنا	تعداد	ریشه اصلی	لغت	معنا	تعداد
امر	أَمَرَ	فرمان داده شد	۱۵	حشر	يُحْشَرُ	محشور می شود	۱۵
کتب	كُتِبَ	نوشته شد (واجب شد)	۱۳	غض	يُغْضُ	عرضه می شود	۶
لعن	لُعِنَ	نفرین شده	۳	غلب	يُغْلَبُ	مغلوب می شود	۳
نفخ	نُفِخَ	دمیده شد	۷	وعد	يُوعَدُ	وعده داده می شود	۱۶
ترک	يُتْرَكُ	ترک (رها)	۳			کرده می شود	

فعل معلوم و مجهول

فعل از جهت معلوم یا مجهول بودنِ فاعل خود، به دو دسته تقسیم می شود:

۱- **فعل معلوم:** فعلی است که فاعل آن مشخص و معین است و برای شنونده به اجمال یا به تفصیل شناخته شده می باشد.

۲- **فعل مجهول:** فعلی است که فاعل آن همراه آن ذکر نگردیده و معمولاً نایب فاعل (مفعول) به جای آن می نشیند.

البته از آنجا که افعال لازم^۱ محتاج مفعول نیستند برای مجهول کردن آنها ابتدا بایستی آنان را متعدی (مفعول طلب)^۲ نمود.

طرز ساختن فعل مجهول^۳

الف: ماضی مجهول: هرگاه فعل ماضی بر وزن فَعِلَ بیاید اصطلاحاً فعل ماضی مجهول نامیده می شود. قاعده کلی تبدیل ماضی معلوم به مجهول عبارتست از:

۱- مضموم نمودن حرف اول^۴

۲- مکسور نمودن حروف متحرک ماقبل آخر

۱- افعال لازم، تنها با فاعل معنایشان تمام و کامل می شود، مانند ذَهَبَ عَلَيَّ (علی رفت).

۲- افعال متعدی، برای تکمیل معنایشان به مفعول نیز محتاج هستند مانند: ضَرَبَ عَلَيَّ حَسَنًا (علی حسن را زد).

۳- فعل مجهول در حقیقت فاعلش ناشناخته است نه خود فعل.

۴ در بابهای مزید علاوه بر حرف اول، هر حرف متحرک ماقبل آخر نیز مضموم می گردد. مانند: اسْتَفْعَلَ عِ اسْتَفْعَلَ

مثال: نَصَرَ _____ نُصِرَ ذَهَبَ _____ ذَهَبَ بِهِ ۱
أَخْرَجَ _____ أُخْرِجَ اسْتَخْرَجَ _____ اسْتُخْرِجَ

ب: فعل مضارع مجهول: قاعده کلی تبدیل مضارع معلوم به مجهول عبارتست از:

۱- مفتوح نمودن حرف ماقبل آخر (در صورتی که خود مفتوح نباشد)

۲- مضموم نمودن حرف اول (مضارعه)

يُعَلِّمُ (می داند) _____ يُعَلِّمُ (دانسته می شود)

يَضْرِبُ (می زند) _____ يُضْرَبُ (زده می شود)

يُخْرِجُ ۲ (خارج می کند) _____ يُخْرِجُ (اخراج می شود)

تمرین کلاس

تمرین الف: ترجمه مناسب را علامت بزنید.

۱- فَإِذَا نَفَخَ فِي الصُّورِ فَلَا أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ (۱۰۱/۲۳)

- ☐ الف: هنگامی که آنان در صور می دمند دیگر، خویشاوندی بین آنان نباشد.
- ☐ ب: هنگامی که در صور خواهند دمید، دیگر خویشاوندی بین آنها نباشد.
- ☐ ج: هنگامی که در صور دمیده شود، دیگر خویشاوندی بین آنان نباشد.
- ☐ د: هنگامی که انسان در صور می دمد، دیگر قوم و خویشی در بین نیست.

۲- قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا سَتْغْلَبُونَ وَ تَحْشَرُونَ ۳ إِلَىٰ جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ۴ (۱۲/۳)

- ☐ الف: به کسانی که کافر شدند بگو: بزودی اگر مغلوب شوید به جهنم محشور می شوید.
- ☐ ب: به کسانی که کافر شدند بگو: بزودی مغلوب هستید و به جهنم می رسید و بد جایگاهی است.
- ☐ ج: به کسانی که کافرند بگو: بزودی مغلوبانه به جهنم محشور می شوید و بد جایگاهی است.
- ☐ د: به کسانی که کافر شدند بگو: بزودی مغلوب می شوید و به سوی جهنم رانده (جمع) می گردید و بد جایگاهی است.

۱- این فعل، لازم است و ما آن را بعد از متعدی شدن (در اینجا با حرف جرّ) مجهول نموده ایم.

۲- مثال از مضارع باب افعال (ثلاثی مزید) می باشد.

۳- حَشَر: بیرون کردن قوم از جایگاه آنان به جبر و زور، جمع کردن (قاموس قرآن، ج ۲، ص ۱۴۶).

۴- مِهَاد: گاهواره، فرش و بستر (ترجمه تفسیرالمیزان، ج ۳ تفسیر آیه ۱۲ سوره آل عمران).

۳- وَلَمَّا فَتَحُوا مَتَاعَهُمْ وَجَدُوا بِضَاعَتَهُمْ رُدَّتْ إِلَيْهِمْ (۶۵/۱۲)

- الف: توشه خویش را باز می‌کردند، مال خویش را پیدا کردند. ☐
- ب: هنگامی که توشه و بار خویش را باز نمودند، اموال خودشان را یافتند که به آنان رد شده بود. ☐
- ج: چونکه توشه خویش را باز می‌کردند، دیدند که اموالشان پس داده شده است. ☐
- د: هرگاه که بار خویش را باز می‌کردند، می‌دیدند که به آنان رد شده است. ☐

۴- وَ يَوْمَ يَعْرِضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَلَيْسَ هَذَا بِالْحَقِّ (۳۴/۴۶)

- الف: و روزی که آنان را کافر شدند بر آتش عرضه شوند. آیا این حق نیست؟ ☐
- ب: و هرگاه آنان کافر شوند بر آتش واردشان کنند و گویند آیا این حق نیست؟ ☐
- ج: و هرگاه آنان کافر شوند به آتش داخل شوند و گویند آیا این حق نیست؟ ☐
- د: و هرگاه آنان کافر شوند، به سوی جهنم محشور می‌شوند آیا این حق نیست؟ ☐

۵- فَذَرَهُمْ يَخُوضُوا وَيَلْعَبُوا حَتَّى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوْعَدُونَ (۸۳/۴۳)

- الف: آنان را رها کن، فرو بروند و بازی بکنند تا وقتی که آنروز را ملاقات کنند. ☐
- ب: رهائشان کن (تا در باطل خویش) فرو روند و بازی کنند تا روزی را که به آنان وعده داده شده ملاقات کنند. ☐
- ج: رهائشان کن تا به بازی دنیا سرگرم باشند روز موعود فرا رسد. ☐
- د: رهائشان کن تا به بازی دنیا سرگرم باشند تا وقتی که آن روز موعود را ملاقات کنند. ☐

تمرین ب: جایهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

۶- يَوْمَ يَحْشُرُ أَعْدَاءُ اللَّهِ إِلَى النَّارِ (۱۹/۴۱)

روزی که دشمنان خدا به سوی جهنم

الف: می‌آیند ☐	ب: فرستاده شوند ☐
ج: رانده می‌شوند ☐	د: می‌روند ☐

۷- كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كَرْهٌ لَكُمْ (۲۱۶/۲)

بر شما جنگ و مقاتله (در حالی که) آن برایتان مکروه و دوست نداشتنی است.

الف: بر شما جنگ واجب است ☐	ب: واجب بود ☐
ج: واجب خواهد شد ☐	د: واجب شد ☐

۸- کُلُوا مِمَّا ذُكِّرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ بِآيَاتِهِ مُؤْمِنِينَ (۱۱۸/۶)

از آنچه نام خدا بر آن بخورید اگر شما به نشانه‌های او مؤمن هستید.

- الف: بردید ☐ ب: یاد شده است ☐
ج: ایجاد شده است ☐ د: یاد می‌شود ☐

۹- وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَذْهَبْتُمْ طَيِّبَاتِكُمْ فِي حَيَاتِكُمُ الدُّنْيَا (۲۰/۴۶)

روزی که کافران بر آتش (و به آنان گفته شود) شما پاکیزگی‌ها و خوشیهای خودتان را در زندگی دنیایان (از بین) بردید.

- الف: عرضه شوند ☐ ب: نشان دادند ☐ ج: ایجاد کنند ☐ د: عرضه می‌کند ☐

۱۰- وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللَّهِ مَغْلُولَةٌ غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلُعِنُوا بِمَا قَالُوا (۶۴/۵)

یهود گفتند: دست خدا بسته است دست خودشان و بواسطه آنچه که گفتند.

- الف: ملعون هستند، ملعون می‌باشند ☐ ب: بسته شده، لعنت شدند. ☐
ج: بستند، ملعونند ☐ د: می‌بندند، ملعون می‌شوند. ☐

تمرین ج: ترجمه با کدام آیه مطابق است؟

۱۱- فروتنان و متواضعان را بشارت ده کسانی را که هرگاه یاد خدا شود، قلبهایشان

هراسان شود.

- الف: الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَّتْ قُلُوبُهُمْ وَالصَّابِرِينَ عَلَى مَا أَصَابَهُمْ (۳۵/۲۲) ☐
ب: إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَّتْ قُلُوبُهُمْ (۲/۸) ☐
ج: فِي بُيُوتٍ أذنَ اللَّهُ أَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ (۳۶/۲۴) ☐
د: وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَّتْ قُلُوبُهُمْ (۳۵ و ۳۴/۲۲) ☐

۱۲- هنگامی که قرآن بر آنان خوانده شود، سجده نمی‌کنند.

- الف: يَتْلُونَ آيَاتِ اللَّهِ أَنَاءَ اللَّيْلِ وَهُمْ يَسْجُدُونَ (۱۱۳/۳) ☐
ب: أَلَّا يَسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي يُخْرِجُ الْخَبَاءَ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ (۲۵/۲۷) ☐
ج: إِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُ الرَّحْمَنِ خَرُّوا سُجَّدًا وَبُكِيًّا (۵۸/۱۹) ☐
د: إِذَا قُرِءَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنُ لَا يَسْجُدُونَ (۲۱/۸۴) ☐

۱۳- (صالح) گفت: فال بد شما نزد خداست، بلکه شما گروهی هستید فریب خورده.

- الف: يَا بَنِي آدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ (۲۷/۷)
- ب: قَالَ لَهُمْ هَارُونَ مِنْ قَبْلُ يَا قَوْمِ إِنَّمَا فُتِنْتُمْ بِهِ (۹۰/۲۰)
- ج: قَالَ طَائِرُكُمْ عِنْدَ اللَّهِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تُفْتَنُونَ (۴۷/۲۷)
- د: ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ هَاجَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا فُتِنُوا (۱۱۰/۱۶)

۱۴- اگر (به دنیا) بازگشت داده شوند رجوع می‌کنند به آنچه از آن نهی شدند و آنان براستی دروغگویانند.

- الف: لَئِنْ رُدِدْتُ إِلَىٰ رَبِّي لَأَجِدَنَّ خَيْرًا مِنْهَا مُنْقَلَبًا (۳۶/۱۸)
- ب: كُلُّ مَا رُدُّوا إِلَى الْفِتْنَةِ أُرْكِسُوا فِيهَا (۹۱/۴)
- ج: وَلَوْ رُدُّوا لَعَادُوا لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ (۲۸/۶)
- د: ثُمَّ رُدُّوا إِلَى اللَّهِ مَوْلَاهُمُ الْحَقُّ (۶۲/۶)

۱۵- گفت: ای پدر، آنچه به تو امر گردیده انجام ده (که) اگر خدا بخواهد مرا از صابران خواهی یافت.

- الف: قُلْ إِنْ هَدَىٰ اللَّهُ هُوَ الْهُدَىٰ وَأَمِرُنَا لِنُسَلِّمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ (۷۱/۶)
- ب: لَا فَارِضَ وَلَا يَكْرَ عَوَانُ بَيْنَ ذَلِكَ فَافْعَلُوا مَا تُؤْمَرُونَ (۶۸/۲)
- ج: قَالَ يَا أَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ (۱۰۲/۳۷)
- د: يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ (۵۰/۱۶)

کلمات الحاقی:

لغت	معنی	تعداد	لغت	معنی	تعداد	لغت	معنی	تعداد
أَجْدَاثٌ	قبرها	۳	الْصُّور	صور	۱۰	مُحْتَبِينَ	متواضعان	۱
أَنْسَابٌ	خویشاوندی	۱	طَائِرُكُمْ	فال بد شما	۵	مَعْلُولَةً	بسته شده	۲
أَنْصَبُوا	خاموش باشید	*	عَزَى	جنگ	۲	الْمِهَادِ (مَهْد)	گاهواره	۱۲
أَمْوَاتٌ	مردگان	۶	غَيْبٌ	سر و نهان	۴۹	يَسْتَبِيلُونَ	می‌شتابند	*
بِضَاعَتَهُمْ	سرمايه‌هايشان	۵	الْقِسْطُ	عدالت	۱۵			
صَعِقَ	مدهوش شد	*	لَيْسَ (لَيْسَتْ)	نیست	۷۷			

بخش دوم: آموزش مفاهیم

آثار یاد معاد

ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تُبْعَثُونَ. (مؤمن: ۱۶)

سپس در روز قیامت برانگیخته می شوید.

نکته ها

۱. تشویق به پارسایی: کسی که معاد، پاداش و جزا را باور دارد، برای دستیابی به سعادت ابدی و بهره مندی از نعمت های اخروی ترغیب می شود، از این رو در زندگی پارسایی پیشه می کند و برای ورود به جهان آخرت خود را آماده کرده، اعمال و رفتار خود را براساس این باور تنظیم می کند. برای انجام کارهای خیر، مشتاق و از ارتکاب گناه و کارهای شرّ، منزجر است و به تهیه زاد و توشه برای آخرت می پردازد. این کلام معتقدان به آخرت است که بعد از طعام دادن به نیازمند، یتیم و اسیر می گویند:

إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبَّنَا يَوْمًا عَبَّوسًا قَطَطٍ رَأً. (انسان: ۱۰)

ما از پروردگارمان از روز عبوسی سخت هراسناکیم.

و این سخن کسی است که بعد از شنیدن دعوت پیامبران می گوید:

وَمَا لِي لَا أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ. (یس: ۲۲)

چرا خدایی را نپرستم که مرا آفریده و به سوی او بازگردانده خواهید شد.

۲. رهایی از بحران ها: معادباوری در انسان قدرتی شگرف برای نجات از بحران ها و مهلکه ها ایجاد می کند. نمونه ای از این اثر معادباوری را در رفتار حضرت یوسف (ع) می توان مشاهده نمود. خداوند در داستان حضرت یوسف (ع) و زلیخا در بیان عامل بازدارنده و نجات دهنده یوسف علیه السلام از زبان ایشان می فرماید:

مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ. (یوسف: ۲۳)

پناه بر خدا! که او پروردگار من است، جایگاهم را نیکو داشته؛ براستی که ستمکاران رستگار نشوند.

در این بیانِ حضرت یوسف علیه السلام به دو عامل بازدارنده اشاره شده است؛ اعتقاد به ربوبیت حق تعالی و اعتقاد به حکومت خدا در آخرت (مبدأبآوری و معادبآوری).

۳. قاطعیت در مبارزه: مجاهدان راه حق در مراحل سخت و مخاطره‌آمیز ممکن است به عللی از مبارزه دست بکشند ولی ایمان به معاد چنان عامل قوی و نیرومندی است که آنان را در میدان مبارزه تا آخرین نفس، جهادگر نگه می‌دارد و از تسلیم شدن یا کنار کشیدن باز می‌دارد. به عنوان نمونه، فرعون ساحران دربار را برای مبارزه با موسی علیه السلام فرا خواند. وقتی موسی علیه السلام با آنان مواجه شد، آنان را از درافتادن با حق و حقیقت بازداشت. آنان در روز مبارزه، با مشاهده معجزه روشن و یقین‌آور موسی، از غفلت به خود آمده، به خدای موسی ایمان آوردند و موافقت علنی خود با موسی را اعلام کردند. این اقدام ساحران برای فرعون بسیار کوبنده بود؛ از این رو، آنان را به سخت‌ترین وجه تهدید کرد، ولی جواب شنید:

سوگند به آن کسی که ما را آفرید، هرگز تو را بر دلایل روشن که برای ما آمده ترجیح نخواهیم داد. هر حکمی می‌خواهی بکن که تو تنها در این زندگی دنیا می‌توانی حکم کنی. ما به پروردگارمان ایمان آوردیم تا گناهان ما و آن سحری که ما را بدان واداشتی بر ما ببخشد.^۱ ایمان به معاد و زندگی اخروی چنان قدرتی به انسان می‌دهد که هیچ جبار ستمگری نمی‌تواند او را به پیمودن راه خلاف حق وادارد.

بخش سوم: تمرین منزل

تمرین الف: ترجمه صحیح را علامت بزنید.

۱- وَ نَفِخْ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ (۵۱/۳۶)

- ☐ الف: چون انسان محشور شود، بسوی قبرها می‌شتابند.
- ☐ ب: چون انسانها از محشر قیام کنند بسوی پروردگارشان می‌شتابند.
- ☐ ج: و در صور دمیده شود پس در آن هنگام از قبرها بسوی پروردگارشان می‌شتابند.
- ☐ د: هر زمان که انسان از قبر محشور شود بسوی پروردگارشان می‌شتابند.

۲- فَإِذَا جَاءَ رَسُولُهُمْ فَقَضَىٰ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَ هُمْ لَا يَظْلَمُونَ (۴۷/۱۰)

- ☐ الف: پس هنگامی که رسولشان بیاید، بین آنان به عدالت حکم شود و مورد ستم واقع نشوند.
- ☐ ب: آن زمان که آنان را بیاید به عدالت حکم کند و ظلم نشوند.
- ☐ ج: اگر قیامت بیاید به عدالت بین آنها حکم شود و ظلم نشوند.
- ☐ د: پس هنگامی که رسول ما بیاید بین ما به عدالت حکم شود و ظلم نشوند.

۳- وَ اتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ إِلَيْهِ تُخْشَرُونَ (۲۰۳/۲)

- ☐ الف: از حق تعالی بترسید از اینکه به سوی او محشور شوید.
- ☐ ب: از او بترسید، زیرا بسوی حق تعالی می‌روید.
- ☐ ج: از پروردگارتان بترسید زیرا انسان‌ها همه بسوی او می‌روند.
- ☐ د: از خدا بترسید و بدانید همانا شما بسوی او برده می‌شوید.

۴- قَالُوا يَا أَبَانَا مَا نَبْغِي هَذِهِ بِضَاعَتُنَا رُدَّتْ إِلَيْنَا (۶۵/۱۲)

- ☐ الف: گفتند: ای پدر، ما چه می‌خواهیم، این سرمایه‌ی ماست که بما برگردانده شده است.
- ☐ ب: گفتند: ما را چه می‌شود، این سرمایه‌ی ماست که به ما پس داده‌اند.
- ☐ ج: گفتند: ای پدر ما را چه می‌شود، این سرمایه‌ی ماست که بما سپرده‌اند.
- ☐ د: گفتند: ای پدر ما چه می‌خواهیم این سرمایه‌ی ماست که به ما داده بودند.

۵ - يَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَدْهَبْتُمْ طَيِّبَاتِكُمْ فِي حَيَاتِكُمُ الدُّنْيَا (۲۰/۴۶)

الف: هر کس را در روز (قیامت) بر آتش عرضه کنند از کافران است: شما خوشی‌هایتان را در دنیا بردید.

□

ب: روزی که کافران را بر آتش عرضه کنند (و گویند): در زندگی دنیا به چیزهای پاکیزه و خوش ایمان داشتید.

□

ج: روزی که کافران را بر آتش عرضه شوند (و گفته شود): شما در زندگی دنیا پاکیزه‌ها و خوشی‌هایتان را به (شهوترانی و عصیان از بین) بردید.

□

د: روزی شما (کافران) را در آتش بسوزانند (و گویند): شما در زندگی دنیا خوشیهایتان را بردید.

□

۶ - وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ (۱۲۱/۶)

الف: آنچه که خداوند برای شما فرستاده است اگر نام خدا ندارد نخورید.

□

ب: آنچه که شما نام خدا را ذکر نمی‌کنید خوردنی نیستند.

□

ج: از آنچه (ذبح شده) اسم خداوند بر آن برده نشده نخورید.

□

د: اگر انسان نام خداوند را نبرد از گوشت حیوان او نخورید.

□

۷ - قَالُوا لِإِخْوَانِهِمْ إِذَا ضَرَبُوا^۱ فِي الْأَرْضِ أَوْ كَانُوا غَزًى لَوْ كَانُوا عِنْدَنَا مَا مَاتُوا وَمَا قُتِلُوا

(۱۵۶ / ۳)

الف: به برادرانشان گفتند (هنگامیکه در زمین سفر می‌کردند یا به جنگ رفته بودند) اگر پیش ما بودند قاتل نمی‌شدند.

□

ب: به برادرانشان گفتند (هنگامیکه در زمین سفر کردند یا به جنگ رفته بودند) اگر پیش ما بودند نمی‌مردند و نمی‌کشتند.

□

ج: برای برادرانشان هنگامی که سفر می‌کردند یا به جنگ می‌رفتند می‌گفتند اگر نزد ما بودند نمی‌مردند و کشته نمی‌شدند.

□

د: برای برادرانشان (هنگامی که سفر می‌کردند یا به جنگ می‌رفتند) می‌گفتند اگر نزد ما بودند نمی‌مردند.

□

۱ - ضَرَبَ به معنای دیگری چون رفتن یا سفر نمودن نیز هست.

۸ - وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ (۲۰۴/۷)

- الف: هر گاه که قرآن خواند به آن گوش دهید شاید مورد رحمت خدا قرار گیرید. ☐
- ب: هر گاه که قرآن می خواند به آن گوش دهید شاید رحم شوید. ☐
- ج: هر گاه که قرآن خوانده میشود به آن گوش فرا دهید و خاموش باشید شاید مورد رحمت قرار گیرید. ☐
- د: هر گاه که قرآن خواهد خواند و خاموش باشید شاید مورد رحمت قرار گیرید. ☐

۹ - وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتٌ (۱۵۴/۲)

- الف: نگویید که شهدا مرده اند. ☐
- ب: به کسی که در راه خدا می کشد مرده نگویید. ☐
- ج: به کسی که در راه خداوند مرده است، مرده نگویید. ☐
- د: به کسی که در راه خداوند کشته می شود، مرده نگویید. ☐

۱۰ - قَالَ يَا أَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ (۱۰۲/۳۷)

- الف: گفت: ای پدر، آنچه به تو امر می شود، انجام ده. ☐
- ب: گفت: ای پدر، آنچه به تو امر خواهد کرد، انجام ده. ☐
- ج: گفت: ای پدر، انجام بده آنچه امر است. ☐
- د: گفت: ای پدر، آنچه به تو امر کرد انجام بده. ☐

تمرین ب: با انتخاب کدام پاسخ، ترجمه صحیح است؟

۱۱ - وَ نُقَلِّبُ أَفْئِدَتَهُمْ وَ أَبْصَارَهُمْ كَمَا لَمْ يُؤْمِنُوا بِهِ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَ نَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ

يَعْمَهُونَ (۱۱۰/۶)

دلها و دیدگانشان را (از ایمان) بگردانیم چنانچه بار اول و آنان را در (گرداب) طغیانشان در حالتی که کورند و نمی فهمند، رها کنیم.

الف: ایمان نمی آورند ☐	ب: بدان ایمان نیاوردند ☐
ج: مؤمن نباشند ☐	د: مؤمن می باشند ☐

۱۲ - يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا..... فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ (۲۷۹/۲)

ای کسانی که ایمان آوردید و اگذارید آنچه از ربا باقی مانده است پس اگر اعلام جنگ با خدا و رسولش کنید.

- الف: نمی‌کنند □ ب: انجام نمی‌دهند ترک آن عمل را □
ج: نکرده‌اید آن عمل را □ د: این کار را نکردید □

۱۳ - وَ يَوْمَ يُخْشَرُ أَعْدَاءُ اللَّهِ إِلَى النَّارِ (۱۹/۴۱)

و روزی که دشمنان خدا بسوی آتش

- الف: گرد هم جمع کنند و بسوزانند □ ب: محشور (رانده) شوند □
ج: محشورند (رانده‌اند) □ د: ب و ج صحیح است. □

۱۴ - وَ قُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ وَقِيلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (۷۵/۳۹)

(هرگاه) میان آنان به حق ... و ... ستایش از آن خداوندی است که پروردگار عالمیان است.

- الف: حکم می‌کنند، گفته شود □ ب: حکم شود، می‌گویند □
ج: حکم شود، گفته شود □ د: حکم می‌شود، گفت □

۱۵ - وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ (۶۸/۳۹)

و (هرگاه) در صور یس هرکس که در آسمانها و زمین است مدهوش شوند مگر کسیکه خداوند بخواهد.

- الف: دمید □ ب: دمیده شد □ ج: دمیده است □ د: دمیده بود. □

تمرین ج: کدام آیه با ترجمه مطابق است؟

۱۶ - از خدا بترسید و بدانید که همه شما در پیشگاه او گرد آورده می‌شوید.

- الف: وَ اتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ (۱۹۴/۲) □
ب: وَ اتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ (۲۳۱/۲) □
ج: وَ اتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ (۲۰۳/۲) □
د: وَ اتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ مُلَاقُوهُ (۲۲۳/۲) □

۱۷ - چون قرآن خوانده شود به آن گوش فرا دهید و خاموش باشید شاید مشمول رحمت خدا شوید.

- الف: فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ (۹۸/۱۶)
- ب: وَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ حِجَابًا مَسْتُورًا (۴۵ / ۱۷)
- ج: وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ (۲۰۴/۷)
- د: وَإِذَا قُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنُ لَا يَسْجُدُونَ (۲۱/۸۴)

۱۸ - به کسانی که ظلم کردند گفته می‌شود که عذاب همیشگی را بچشید آیا جز به آنچه کسب کرده‌اید جزا داده می‌شوید؟

- الف: قِيلَ ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا (۷۲/۳۹)
- ب: قِيلَ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ هَلْ تُجْزَوْنَ إِلَّا بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ (۵۲/۱۰)
- ج: قِيلَ لَهُمْ ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ (۲۰/۳۲)
- د: فَلَمْ يُغْنِ عَنْهُمَا مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ مَعَ الدَّاخِلِينَ (۱۰/۶۶)

۱۹ - روزی که کافران بر آتش عرضه شوند.

- الف: وَإِنْ تُعْرِضْ عَنْهُمْ فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ عَنْهُمْ (۴۲/۵)
- ب: يَوْمَ يُعْرِضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ (۲۰/۴۶)
- ج: وَعُرِضُوا عَلَى النَّارِ صَفًّا (۴۸/۱۸)
- د: أُولَئِكَ يُعْرِضُونَ عَلَى رَبِّهِمْ (۱۸/۱۱)

۲۰ - پس انجام دهید آنچه را بدان امر شده‌اید

- الف: يَا أَيَّتُهَا آفِعِلْ مَا تُؤْمَرُ (۱۰۲/۳۷)
- ب: يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ قَوَّتِهِمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ (۵۰/۱۶)
- ج: فَافْعَلُوا مَا تُؤْمَرُونَ (۶۸/۲)
- د: لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ (۶/۶۶)

❁ درس دوازدهم ❁

بخش اول: آموزش ترجمه

گزیده آیات

- إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ (جمعه ۹/۶۲)
- إِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِنَ الْأَمْنِ أَوِ الْخَوْفِ أَذَاعُوا بِهِ (نساء ۸۳/۴)
- وَاتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا (بقره ۱۲۳/۲)
- وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ (توبه ۱۱۶/۹)
- وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَحْدِ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا (نساء ۱۱۰/۴)

جدول آمار

تعداد	عناوین
۷۷۸۰۷	* کل کلمات قرآن مجید:
۱۰	کلمات اصلی در این درس:
—	کلمات الحاقی در این درس:
۷۹۸	کلمات اصلی با تکرار:
—	کلمات الحاقی با تکرار:
—	مجموع کلمات اصلی و الحاقی:
۲۲۷۹۹	کلمات آموزش داده شده:
۵۰۰۸	* باقیمانده:

کلمات اصلی

ریشه اصلی	لغت	معنا	تعداد	ریشه اصلی	لغت	معنا	تعداد
الم	أَلِیم	درک	۷۲	ذکر	ذکر	یادآوری	۹۹
امر	أَمَر	کار-فرمان	۱۵۳	سلم	سَلَام	درود	۴۲
خبر	خَبَر	آگاه و خبره	۴۵	سوا	سَوَاء	بدی	۵۱
دنو	الدنیا	—	*	شدد	شَدِيد	سخت	۵۲
دون	دُون	غیر	۱۴۴	نفس	النَّفْس	فرد	۱۴۰

اسم و حالات آن

اسم کلمه‌ای است که بر معنای مستقلی دلالت کند بدون اینکه زمانی را برساند. بسیاری از اسم‌ها را می‌توان با توجه به علامتهای آنها (و بدون توجه به معنا) شناسایی نمود. برخی از علامتهای آن عبارتند از:

الف: الف و لام در اول مانند: الرجل

ب: تنوین (ـٌ) در آخر مانند: رجلٌ

ج: کلمه‌ای که بعد از حرف جر قرار گیرد مانند: وَالْعَصْرِ

د: کلمه‌ای که مبتدا (مسندالیه) واقع شود مانند: علیٌّ ذهب

ه: کلمه‌ای که بعد از حرف ندا قرار گیرد مانند: یا عَلی

مبنی و معرب

اسم از نظر حرکت آخر آن، به دو نوع مبنی و معرب تقسیم می‌شود.

الف - مبنی: اسمی است که حرکت آخر آن با تغییر عوامل^۱ عوض نمی‌شود.

مثال: کلمات الذین، هؤلاء، اولئک، هذا و در حالت‌های گوناگون هیچ تغییری نکرده و

همیشه به یک شکل دیده می‌شوند.

۱ - عوامل چیزهایی است که باعث رفع، نصب یا جر اسم می‌شوند. مانند فعل که فاعل را رفع و مفعول را نصب می‌دهد.

ب: معرب: اسمی است که حرکت آخر آن با تغییر عوامل عوض می شود. به مثالهای

زیر توجه کنید:

لَا تَجْعَلُوا اللَّهَ عُرْضَةً لِإِيمَانِكُمْ.

تَاللَّهِ لَا كَيْدَنَّا أَصْنَامَكُم.

اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ.

کلمه «الله» با سه حرکت (سِ) آمده است؛ اول منصوب، دوم مجرور، سوم مرفوع. حرکات سه گانه (سِ) را در عربی نصب و جر و رفع^۱ گویند و اسم داری این حرکتهای را منصوب، مجرور، مرفوع می نامند.

اسم از نظر معین و مشخص بودن به دو نوع تقسیم می شود:

الف: معرفه: اسمی است که دلالت بر چیز معینی بکند. مانند: الرَّجُلُ، أَنَا، سَعِيد

ب: نکره: اسمی است که دلالت بر چیز نامعین می کند مانند رَجُلٌ (مردی) فَرَسٌ

(اسبی)، قَلَمٌ (قلمی)

برای مثال به کلمه «مرد» در این دو جمله دقت کنید: «مردی را دیدم». «آن مرد را دیدم». اولی در ذهن ناشناخته (نکره) و دومی شناخته شده (معرفه) می باشد در عربی «تنوین»^۲ علامت «نکره» و «ال» در اول اسم یا اضافه شدن به اسم معرفه، از دیگر علامتهای «معرفه» می باشد. بعضی از اسمها همیشه معرفه هستند مثل: ضمایر (هُوَ، أَنْتَ و ...)، اسامی اشاره (هَذَا، ذَلِكَ و ...) موصولها (الَّذِي، الَّذِينَ و ...) اسامی افراد خاص یا علم مانند محمد(ص)، موسی و

مثال برای کلمات معرفه: الكتاب، الخیر، موسی، عیسی، هو، هذا، الَّذِي و ...

مثال برای کلمات نکره: کتاب، صلوٰۃ، زکوٰۃ، فاکهۃ و ...

۱ - در بعضی موارد علامتهای رفع و نصب و جر متفاوت است. بطور مثال در اسامی پنجگانه (اب، اخ، حم، فم و ذو) علامت رفع «واو» و علامت نصب «الف» و علامت جر «یاء» می باشد.

مثال: جَاءَ أَبُوكَ، رَأَيْتُ أَبَاكَ، مَرُوتُ بِأَبِيكَ

۲ - اسم علم که بر افراد یا اشیای خاص دلالت دارد: مثل، محمد، هدهد، کوه دماوند معرفه است و تنوین هم می گیرد در این اسامی تنوین، علامت نکره نیست. مثال: جَاءَ مُحَمَّدٌ.

تمرین کلاس

تمرین الف: اسم یا فعل بودن موارد زیر را معین کنید.

۱- کلمه «امر» در آیات زیر اسم است یا فعل؟ چرا؟

وَالْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ (۱۹/۸۲)

إِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِنَ الْأَمْنِ أَوِ الْخَوْفِ أَذَاعُوا بِهِ (۸۳/۴)

يُدِيعُ السَّمُوتِ وَالْأَرْضِ وَإِذَا قُضِيَ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ (۱۱۷/۲)

- ☐ الف: اسم است چون معنای اسمی دارد.
- ☐ ب: اسم است چون زمان در آنها اخذ شده است.
- ☐ ج: اسم است چون علامت تنوین و «ال» دارد.
- ☐ د: هر سه درست است.

۲- کلمه نکره را در آیه زیر معین نمایید.

وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ (۱۰۳/۹)

- ☐ الف: کلمه «صلواتک» نکره می باشد.
- ☐ ب: کلمه «اِنَّ» معرفه و کلمه «صلواتک» نکره می باشد.
- ☐ ج: کلمه «سکن» نکره می باشد.
- ☐ د: کلمه «صَلِّ» نکره می باشد.

۳- کلمه ای نکره و معرفه در آیه زیر معین کنید.

إِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِنَ الْأَمْنِ أَوِ الْخَوْفِ أَذَاعُوا بِهِ (۸۳/۴)

- ☐ الف: کلمه «امر» معرفه و کلمه «اذاعوا به» نکره می باشد.
- ☐ ب: کلمه «الامن» معرفه و کلمه «امر» نکره می باشد.
- ☐ ج: کلمه «الخوف» معرفه و کلمه «الامن» نکره می باشد.
- ☐ د: کلمه «امر» نکره و کلمه «جاءهم» معرفه می باشد.

۴- کلمه «ذکر» در آیه‌های زیر معرب است یا مبنی؟

هَذَا ذِكْرٌ مُبَارَكٌ أَنْزَلْنَاهُ أَفَأَنْتُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ (۵۰/۲۱)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا (۴۱/۳۳)

إِذَا تَوَدَّى لِّلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ (۹/۶۲)

الف: معرب نیست. □ ب: مبنی است. □ ج: معرب است. □ د: اسم نیست تا معرب باشد. □

۵- در آیه زیر کلمه‌های مبنی را مشخص کنید.

وَلَقَدْ وَصَّيْنَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَإِيَّاكُمْ أَنْ اتَّقُوا اللَّهَ (۱۳۰/۴)

الف: کلمه‌های «وَصَّيْنَا» و «أُوتُوا الْكِتَابَ» مبنی هستند. □

ب: کلمه‌های «اللَّهُ» و «الْكِتَابَ» مبنی هستند. □

ج: کلمه‌های «قَبْلِكُمْ» و «لَقَدْ» مبنی هستند. □

د: کلمه‌ای «الَّذِينَ» و «إِيَّاكُمْ» مبنی هستند. □

تمرین ب: در آیات زیر اسمهای مرفوع، منصوب و مجرور را معین نمایید.

۶- اعراب دو کلمه «نفس» در آیه زیر به ترتیب چیست؟

وَاتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا (۱۲۳/۲)

الف: مرفوع - منصوب □ ب: مجرور - منصوب □ ج: مجرور - مرفوع □ د: مرفوع - مجرور □

۷- اعراب کلمه «سلام» در دو آیه زیر به ترتیب چیست؟

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى (۵۹/۲۷)

فَسَلَامٌ لَكَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ (۹۱/۵۶)

الف: اولی مرفوع دومی منصوب □ ب: هر دو مجرورند. □ ج: هیچ کدام □ د: هر دو مرفوعند. □

۸- کلمه «ذکر» در کدامیک از آیات زیر مجرور است؟

وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ (۴/۹۴)

إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْآنٌ مُبِينٌ (۶۹/۳۶)

ثُمَّ تَلَيَّنْ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ (۲۳/۳۹)

الف: آیه اول □ ب: آیه‌های دوم و سوم □ ج: آیه سوم □ د: آیه‌های اول و سوم □

۹- در کدام یک از آیات زیر کلمه «قرآن» مرفوع است؟

فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ (۹۸/۱۶)

إِنَّهُ لَقُرْآنٌ كَرِيمٌ فِي كِتَابٍ مَكْنُونٍ (۷۸/۵۶)

أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا (۲۴/۴۷)

☐ الف: آیه اول	☐ ب: آیه سوم و دوم
☐ ج: آیه دوم	☐ د: آیه سوم

۱۰- در کدام یک از آیات زیر «دون» مجرور است؟

وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ (۱۱۶/۹)

أَزِفَتِ الْأَزِفَةُ لَئِيسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ كَاشِفَةٌ (۵۸ و ۵۷/۵۳)

☐ الف: به ترتیب مجرور و مرفوع است	☐ ب: به ترتیب مرفوع و منصوب است
☐ ج: هر دو منصوبند	☐ د: هر دو مجرورند

تمرین ج: حالتهای اعرابی هر یک از کلمه‌های مورد نظر را معین نمایید.

۱۱- در آیات زیر کلمه‌های «خبیر» و «الیم» چه حالتی از اعراب را دارند؟

وَاطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ (۱۳/۵۸)

وَسَبِّحْ بِحَمْدِهِ وَكُنْ بِهٖ يَذْنُوبِ عِبَادِهِ خَبِيرًا (۵۸/۲۵)

بَشِّرِ الْمُنَافِقِينَ بِأَنَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا (۱۳۸/۴)

إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ (۲۲/۱۴)

☐ الف: خبیر مرفوع و منصوب است و الیم مجرور و مرفوع
☐ ب: خبیر مرفوع و منصوب است و الیم منصوب و مرفوع
☐ ج: خبیر منصوب و مرفوع است و الیم مرفوع و منصوب
☐ د: خبیر مجرور و مرفوع است و الیم منصوب و مرفوع

۱۲- در آیه‌های زیر کلمه «الدُّنْيَا»^۱ چه حالتی از اعراب را می‌بایست داشته باشد.

وَصَاحِبُهَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا (۱۵/۳۱)

وَأَتَيْنَاهُ أَجْرَهُ فِي الدُّنْيَا (۲۷/۲۹)

أُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ (۶۹/۹)

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً (۲۰۱/۲)

- الف: در همه آیات، اعراب جر □ ب: چهار مورد اعراب نصب. □
ج: در همه آیات، اعراب رفع □ د: دو مورد اول، جر و در دو تای آخر رفع. □

۱۳- کلمه «شديد» در آیه‌های زیر چه حالتی از اعراب را دارد؟

فَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَأَعْدَّ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا (۵۶/۳)

إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ عَلَّمَهُ شَدِيدٌ الْقُوَىٰ (۵۴/۵ و ۵۵/۵)

فَلَنَذِقَنَ الَّذِينَ كَفَرُوا عَذَابًا شَدِيدًا (۲۷/۴۱)

وَفِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ (۲۰/۵۷)

- الف: به ترتیب: نصب، جر، رفع، رفع □ ب: دو تای اول رفع، دو تای آخر جر □
ج: اولی و سومی نصب و دومی و چهارمی رفع □ د: دو تای اول نصب و دو تای دیگر رفع □

۱۴- اعراب کلمه «نفس» در آیه‌های زیر چیست؟

لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا (۲۸۶/۲)

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ (۱/۴)

وَهُوَ الَّذِي اتَّشَاكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ (۹۸/۶)

إِلَّا حَاجَةً فِي نَفْسٍ يَغْتَئِبُ قَضَاهَا (۶۸/۱۲)

- الف: اولی منصوب و سه تای دیگر مرفوعند □ ب: اولی مجرور و سه تای دیگر مرفوعند □
د: اولی مرفوع و سه تای دیگر منصوبند □ د: اولی منصوب و سه تای دیگر مجرورند □

۱- یعنی اگر الف مقصوره نداشت و اعرایش ظاهر می‌شد، چه حالتی از اعراب را می‌بایست داشته باشد؟

بخش دوم: آموزش مفاهیم

آرامش، فقط در پرتو یاد خدا

الَّذِينَ آمَنُوا وَ تَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ. (رعد: ۲۸)

آنان که ایمان آورده‌اند و دل‌هایشان با یاد خدا آرام می‌گیرد، بدانید که تنها با یاد خدا دل‌ها آرامش می‌یابد.

نکته‌ها

۱. **اقسام ذکر:** در یک تقسیم ذکر را به دو نوع زبانی و قلبی تقسیم کرده‌اند. ذکر زبانی، همان مدح و توصیف زبانی است مانند گفتن الله اکبر، الحمد لله و...
اما ذکر قلبی، آن است که انسان با تمام وجود، متوجه خدا باشد و او را در نهان و آشکار، حاضر و ناظر بداند و در انجام اعمال خود رضای او را مورد توجه قرار داده و از انجام اعمالی که مورد رضایت خدا نیست پرهیز نماید. ذکر قلبی دارای اهمیت بیشتری است.
رسول خدا(ص) در ضمن وصایای خود به امام علی(ع) فرمود:
و در هر حال به یاد خدا باش و یاد خدا (تنها) سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اکبر نیست؛ بلکه یاد خدا آن است که (شخص) هنگام روبروشدن با حرام، از خدا بترسد و آن را ترک گوید.^۱

۲. **آثار یاد خدا:** در آیات و روایات، فواید زیادی برای ذکر، بیان شده است؛ از جمله:

الف - جلب توجه خدا: یکی از بهترین نتایج ذکر این است که خداوند نیز بنده‌اش را

یاد می‌کند؛ چنانکه قرآن فرموده است:

أَذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ.^۲

مرا یاد کنید تا شما را یاد کنم.

۱. سفینه البحار، ج ۱، ص ۴۸۴، کتابخانه سنایی.

۲. بقره، آیه ۱۵۳.

منظور از یاد کردن خدا از بنده اش، توجه خاص خدا به بنده و مقرب کردن او نزد خودش می باشد.

ب - زنده و نورانی شدن قلبها: قلب هم حیات و مرگ دارد. حیات و شادابی قلب به یاد خداست و مرگ و خمودی او در فراموشی خدا. امام علی (ع) فرمود:

مَنْ ذَكَرَ اللَّهَ سُبْحَانَهُ، أَحْيَا قَلْبَهُ وَ نَوَّرَ عَقْلَهُ وَ لُبَّهُ.^۱

کسی که خدای سبحان را یاد کند، قلبش را زنده می کند و عقل و خرد خویش را نور می بخشد.

ج - ایجاد خوف و خشیت در دلها: انسان مؤمن با یاد خدا، عظمت خدا در دلش تجلی نموده و سبب خوف و خشیت او از خدا می گردد.

قرآن کریم می فرماید:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ...^۲

مؤمنان تنها کسانی هستند که هرگاه نام خدا برده می شود، دلهايشان ترسان می گردد.

د - آرامش روانی: یاد خدا انسان را در همه مشکلات، خطرات و سختیها یاری کرده و به او آرامش می دهد. همچنین یاد خدا و اعتقاد به او انسان را از بی هدفی و پوچ بودن زندگی رهایی بخشیده و دید انسان را درباره مسائل زندگی و جهان پیرامونش روشن و امیدوار می کند؛ چنانکه در آیه مورد بحث بدان تصریح شده است.

ه - مصونیت از گناه: ذکر خدا سلاح دفاعی قوی ای است که شرّ شیطان را از انسان دفع می کند.

إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ مِّنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَأَازَهُمْ مَّبْصِرُونَ.^۳

پرهیزگاران هنگامی که گرفتار وسوسه های شیطان شوند، به یاد (خدا) می افتند و ناگهان بینا می شوند.

۱. میزان الحکمة، ج ۳، ص ۴۱۷.

۲. انفال، آیه ۸.

۳. اعراف، آیه ۲۰۱.

بخش سوم: تمرین منزل

تمرین الف: به پرسشهای ذیل پاسخ دهید.

۱- کلمه «امر» در آیه‌های زیر اسم است یا فعل؟

أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَآمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ (۴۱/۲۲)

إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ (۴۰/۱۲)

قُلْ أَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ وَأَقِيمُوا وُجُوهَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ (۲۹/۷)

الف: در هر سه آیه فعل است. ☐ ب: در هر سه آیه اسم است. ☐

ج: دو آیه اول اسم است و آیه سوم فعل. ☐ د: آیه ۱ و ۲ فعل است و آخری اسم. ☐

۲- کلمه «سوء» در آیه‌های زیر اسم است یا فعل؟

لِّلَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ مَثَلُ السَّوْءِ وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَى (۶۰/۱۶)

إِنَّمَا يَأْمُرُكُم بِالسَّوْءِ وَالْفَحْشَاءِ (۱۶۹/۲)

إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسَّوْءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي (۵۳/۱۲)

الف: اولی اسم است دومی و سومی فعل. ☐ ب: اولی دومی اسم است سومی فعل. ☐

ج: هر سه اسم هستند. ☐ د: هر سه فعل هستند. ☐

۳- کلمه «الیم» در آیه‌های زیر اسم است یا فعل؟

وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ (۱۰/۲)

أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ (۹۱/۳)

يَدْخُلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمِينَ أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا (۳۱/۷۶)

الف: در هر سه آیه اسم است. ☐

ب: در هر سه آیه فعل است. ☐

ج: در ۲ آیه اول اسم و در آیه آخر فعل است. ☐

د: در دو مورد اول فعلی و آیه آخر اسم است. ☐

۴- کلمه «نفس» در آیات زیر معرفه است یا نکره؟

كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينٌ (۳۸/۷۴)

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ (۳۵/۲۱)

لَا تُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا (۱۵۲/۶)

- ☐ الف: هر سه نکره می باشند زیرا که تنوین دار هستند.
- ☐ ب: هر سه معرفه می باشند.
- ☐ ج: دو تایی اول نکره و سومی معرفه می باشد.
- ☐ د: دو تایی آخر معرفه و اولی نکره می باشد.

۵- کلمه «الصَّلَاةُ» در آیه های زیر معرفه است یا نکره؟

إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا (۱۰۳/۴)

وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّهَا لَكِبْرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ (۴۵/۲)

قَوْلٍ لِلْمُصَلِّينَ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ (۵/۱۰۷)

- ☐ الف: دو تایی اول معرفه است چو الف و لام دارند و سومی نکره چرا که الف و لام ندارد.
- ☐ ب: دو تایی اول نکره است چون الف و لام آنها زیادی است و سومی معرفه است چون به ضمیر اضافه شده است.
- ☐ ج: دو تایی اول و سوم معرفه است زیرا اولی الف و لام دارد و دومی به ضمیر اضافه شده است و دومی نکره زیر الف و لام آن زیادی است.
- ☐ د: هر سه معرفه هستند، دو تایی اول معرف به (ال) و سومی اضافه به ضمیر معرفه شده است.

۶- کلمه «سلام» در آیات زیر معرفه است یا نکره؟

سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ الرَّحْمَنِ (۵۸/۳۶)

لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا تَأْثِيمًا إِلَّا فِيلًا سَلَامًا (۲۶/۵۶)

قِيلَ يَا نُوحُ اهْبِطْ بِسَلَامٍ مِنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ (۴۸/۱۱)

- ☐ الف: هر سه نکره هستند چون تنوین دارند. ☐ ب: دو تایی اول نکره و سومی معرفه است.
- ☐ ج: اولی و سومی نکره و دومی معرفه است. ☐ د: همه آنها معرفه است.

۷- کلمه «ذکر» در آیات زیر معرفه است یا نکره؟

إِنَّمَا تُنذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَخَشِيَ الرَّحْمَنَ الْغَيْبِ (۱۱/۳۶)

فَسْتَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ (۷/۲۱)

إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ (۹/۶۲)

- الف: هر سه معرفه هستند چون دو تای اول «ال» ندارند و سومی به اسم معرفه اضافه شده است. ☐
- ب: هر سه نکره هستند. ☐
- ج: دو تای اول معرفه و آخری نکره می باشد. ☐
- د: دو تای اول نکره و آخری معرفه می باشد. ☐

۸- کلمه «شدید» در آیات زیر معرب است یا مبنی؟

هَذَا لَكَ ابْتِلَاءٌ الْمُؤْمِنُونَ وَ زُلْزَلُوا زَلْزَالًا شَدِيدًا (۱۱/۳۳)

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ (۴/۳)

قَالَ لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةٌ أَوْ آوِي إِلَى رُكْنٍ شَدِيدٍ (۸۰/۱۱)

- الف: معرب نیست چرا که تنوین دارد. ☐ ب: مبنی است چرا که با غیر از تنوین نیامده است. ☐
- ج: معرب است چرا که حرکات مختلف دارد. ☐ د: مبنی نیست چرا که تنوین دارد. ☐

تمرین ب: در آیات زیر مرفوع، منصوب و مجرور را معین کنید.

۹- در آیه زیر کدام کلمه مرفوع است؟

وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ (۱۰۳/۹)

- الف: عَلَيْهِمْ ☐ ب: سَكَنٌ ☐ ج: عَلَيْهِمْ وَ صَلَاتَكَ ☐ د: صَلَاتَكَ وَ سَكَنٌ ☐

۱۰- در آیه زیر کدام کلمه ها مرفوع و کدام یک منصوبند.

إِذْ قَالُوا لِيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَيْنَا مِمَّا (۸/۱۲)

- الف: «یوسف» و «اب» مرفوع و «اخوه» منصوب است. ☐
- ب: «یوسف» و «اب» منصوب و «اخوه» مرفوع است. ☐
- ج: «یوسف» و «اب» و «اخوه» هر سه منصوب است. ☐
- د: «یوسف» و «اخوه» مرفوع و «اب» مجرور است. ☐

۱۱- در آیه زیر کدام کلمه مجرور است.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ (۴/۳)

- الف: کلمه «آیات» مجرور به حرف جر است. □
 ب: کلمه «لهم» مجرور به حرف «ل» است. □
 ج: کلمه «الَّذِينَ» مجرور است. □
 د: کلمه «عذاب» و «شدید» مجرور است. □

۱۲- در آیه‌های زیر «قرآن» و «عربی» مجرورند یا مرفوع؟

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ (۲/۱۲)

إِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ (۳/۴۳)

- الف: مجرورند. □
 ب: مرفوعند. □
 ج: هر دو منصوبند. □
 د: اولی مجرور، دومی مرفوع است. □

۱۳- کلمه‌های مرفوع در آیه زیر را مشخص کنید.

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ (۹/۵)

- الف: الله و مغفره مرفوعند. □
 ب: الله و اجر و عظیم مرفوعند. □
 ج: الله و مغفره و اجر و عظیم مرفوعند. □
 د: کلمه مرفوع ندارد. □

تمرین ج: حالتهای اعرابی کلمات زیر را معین نمایید.

۱۴- کلمه «ذکر» در آیه‌های زیر چه حالتی از اعراب را داراست؟

هَذَا ذِكْرٌ مُبَارَكٌ أَنْزَلْنَاهُ أَفَأَنْتُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ (۵۰/۲۱)

إِذَا تَوَدَّى لِّلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ (۹/۶۲)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا (۴۱/۳۳)

- الف: مرفوع، مجرور، مرفوع □
 ب: مجرور، مرفوع، مرفوع □
 ج: مرفوع، مجرور، منصوب □
 د: مجرور، مجرور، منصوب □

۱۵- کلمه «الآخره» در آیات زیر چه حالتی از اعراب را داراست؟

وَلَقَدْ اصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ (۱۳۰/۲)

وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ (۱۶۹/۷)

الَّذِينَ يَسْتَحْيُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ (۳/۱۴)

- الف: مجرور، مرفوع و مجرور □
 ب: مجرور، مرفوع، منصوب. □
 ج: مجرور، منصوب، مرفوع □
 د: مرفوع، مجرور، منصوب. □

۱۶- کلمه «اخ» در آیات زیر به ترتیب چه حالتی از اعراب را داراست؟

ثُمَّ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ وَأَخَاهُ هَارُونَ بِآيَاتِنَا (۴۵/۲۳)
وَقَالَ مُوسَىٰ لِأَخِيهِ هَارُونَ اخْلُفْنِي فِي قَوْمِي (۱۴۲/۷)
إِذْ قَالُوا لَيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَيْنَا مِمَّا (۸/۱۲)

☐ الف: نصب، جر، رفع	☐ ب: نصب، جر، رفع
☐ ج: رفع، نصب، جر	☐ د: نصب، جر، نصب

۱۷- کلمه «شدید» در آیات زیر چه حالتی از اعراب را داراست؟

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ (۴/۳)
هَذَا لِكِاثْتِئَالِ الْمُؤْمِنُونَ وَزُلْزَلُوا زِلْزَالًا شَدِيدًا (۱۱/۳۳)
إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ (۱۲/۸۵)

☐ الف: جر، نصب، رفع	☐ ب: جر، نصب، نصب
☐ ج: رفع، نصب، رفع	☐ د: رفع، جر، نصب

۱۸- کلمه «امر» در آیات زیر چه حالتی از اعراب را دارد؟

وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ لَتُنَبِّئَنَّهُمْ بِأَمْرِ هِيَمِ هَذَا (۱۵/۱۲)
وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ مَسْخَرَاتٍ بِأَمْرِ هِ (۵۴/۷)

☐ الف: مجرور است.	☐ ب: مرفوع است.
☐ ج: منصوب است.	☐ د: هیچکدام.

❁ درس سیزدهم ❁

بخش اول: آموزش ترجمه

گزیده آیات

- وَ إِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَ انصِتُوا..... (اعراف ۲۰۴/۷)
- وَ لَاجِرُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ آمَنُوا وَ كَانُوا يَتَّقُونَ..... (یوسف ۵۷/۱۲)
- وَ آيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلِمُونَ..... (یس ۳۷/۳۶)
- إِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاكِ وَ طَهَّرَكِ..... (آل عمران ۴۲/۳)
- وَ أَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا وَ قَالَ الْإِنْسَانُ مَا هَآءَا..... (زلزله ۹۹/۲ و ۳)

جدول آمار

تعداد	عناوین
۷۷۸۰۷	* کل کلمات قرآن مجید:
۷	کلمات اصلی در این درس:
۹	کلمات الحاقی در این درس:
۴۳۶	کلمات اصلی با تکرار:
۵۱	کلمات الحاقی با تکرار:
۴۸۷	مجموع کلمات اصلی و الحاقی:
۲۳۲۸۶	کلمات آموزش داده شده:
۵۴۵۲۱	* باقیمانده:

کلمات اصلی

ریشه اصلی	لغت	معنا	تعداد	ریشه اصلی	لغت	معنا	تعداد
ا ج ل	أَجَلَ	مهلت	۵۲	ق د ر	قَدِير	قادر	۴۵
ا ج ر	أَجَرَ	مزد	۹۳	ع ز ز	عَزِيز	باعزت	۹۹
ص ر ط	الصَّرَاطُ	راه	۴۵	ن س و	الْأَنْسَاءُ	زنان	۵۷
ف ض ل	الْفَضْلُ	برتری	۴۵				

مرفوعات

در درس پیش یاد گرفتید که علائم اصلی رفع^۱ عبارتند از (ـُ، ـٌ)، یعنی فاعل و آنچه در این درس مورد نظر قرار می‌گیرد، علت مرفوع شدن انواع مرفوعات می‌باشد. یک قاعده کلی می‌گوید: «كُلُّ فَاعِلٍ مَرْفُوعٌ وَ مَا يُلْحَقُ بِهِ» یعنی فاعل و آنچه از ملحقات فاعل محسوب می‌شود مرفوع می‌باشد. بعضی از ملحقات فاعل عبارتند از: نایب فاعل، مبتدا، خبر.

- فاعل: اسمی است که انجام فعل معلوم به او نسبت داده می‌شود. مانند: اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ (۲۹/۶۲)

- نایب فاعل: اسمی است که در جمله معلوم نقش مفعول را دارا بوده و در جمله فعل مجهول به جای فاعل می‌نشیند. مانند: ضَرَبَ عَلِيٌّ حَسَنًا _____ ضَرَبَ حَسَنٌ نَائِبِ
فعل معلوم فاعل مفعول فعل مجهول مفعول

فاعل می‌تواند اسم یا ضمیر (بارز - مستتر) باشند.

- مبتدا: اسم مرفوعی است که خبری را به آن نسبت می‌دهیم و در ابتدای جمله اسمیه^۲ می‌آید.

۱ - اعراب ۲ نوع است: اعراب به حرکات، اعراب به حروف. اعراب حرکتی همان علائم (ـُ، ـٌ) می‌باشند. ولی اعراب به حروف (الف، واو و یاء) در برخی موارد به کار می‌رود. مثلاً در جمع مذكر سالم و اسمای پنجگانه «واو» و در اسمهای مثنی «الف» به جای ضمه علامت رفع می‌باشد. مانند: جاء مسلمان، جاء ابوه، اخوه و ... جاء رجلا.

۲ - جمله اسمیه جمله‌ای است که با اسم شروع می‌شود. مانند مُحَمَّدٌ (ص) (مبتدا) رَسُولُ اللَّهِ (خبر)

- خبر: اسم^۱ مرفوعی است که به مبتدا نسبت داده می‌شود و معنای آن را کامل و تمام می‌کند.
مثال: زید (مبتدا) قائم (خبر) زید (مبتدا) ایستاده است. (خبر)
معرفه و خبر نکره می‌باشد و قانون اولیه آن است که مبتدا غالباً مقدم و خبر مؤخر باشد مگر در مواردی خاص^۲

تمرین کلاس

تمرین الف:

۱- کلمه «صراط» به چه دلیل مرفوع است؟

إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوا هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ (۵۱/۳)

همانا خداوند (بی همتا) پروردگار من و شماست پس او را عبادت کنید (که) این راه مستقیم است.

- الف: خبر «هذا» می‌باشد. □ ب: خبر «أَنْ» می‌باشد. □
ج: مبتدا است و خبرش «مستقیم» است. □ د: مرفوع است چون فاعل است. □

۲- در آیه زیر کلمه «نساء» به چه دلیل مرفوع است؟

نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَّكُمْ (۲۲۳/۲)

زنان شما مزرعه شما هستند.

- الف: مرفوع است چون خبر «حرث» می‌باشد. □
ب: مرفوع است چون مبتدا است و خبرش «حرث» است. □
ج: مرفوع است زیرا فاعل است. □
د: مرفوع است زیرا نایب فاعل است. □

۳- در آیه زیر کلمه «ملائکه» به چه دلیل مرفوع است؟

إِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاكِ وَطَهَّرَكِ (۴۲/۳)

هنگامی که فرشتگان گفتند: ای مریم همانا خداوند ترا برگزید و پاکیزه قرار داد.

- الف: نایب فاعل است. □ ب: خبر است. □ ج: مبتداست. □ د: فاعل است. □

۱- خبر ممکن است جمله باشد که در این صورت محلاً مرفوع می‌شود: مانند مُحَمَّدٌ (مبتدا) ذَهَبَ إِلَى بَيْتِهِ (خبر و محلاً مرفوع)

۲- مواردی که خبر مقدم می‌شود عبارت است از: الف: هرگاه خبر جار و مجرور یا ظرف باشند مانند فِي الدَّارِ رَجُلٌ یا تَحْتَ الشَّجَرَةِ رَجُلٌ.

۴- در آیه زیر کلمه «اعداء» به چه دلیل مرفوع است.

يَوْمَ يُحْشَرُ أَعْدَاءُ اللَّهِ إِلَى النَّارِ (۱۹/۴۱)

روزی که دشمنان خدا را به سوی آتش محشور (کشانده) شوند.

- الف: فاعل است. □ ب: مبتدا است. □ ج: خبر است. □ د: نایب فاعل است. □

۵- کلمه «الَّيْلُ» به چه دلیل مرفوع است؟

وَ آيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلِمُونَ (۳۷/۳۶)

برایشان شب نشانه‌ای است (که) روز را از آن بیرون می‌کشیم پس همه در تاریکی فرو می‌روند.

- الف: فاعل می‌باشد. □ ب: نایب فاعل می‌باشد. □
ج: مبتدا است ولی مؤخر شده است. □ د: خبر آیه می‌باشد. □

تمرین ب: معین کنید کدام یک از اعرابها با ترجمه صحیح مطابقت دارد.

۶- فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ ... رَأَى كَوْكَبًا (۷۶/۶)

هنگامی که شب او را فراگرفت، ستاره‌ای را دید.

- الف: اللَّيْلُ □ ج: اللَّيْلَ □ ب: اللَّيْلِ □ د: اللَّيْلُ □

۷- ثُمَّ يَبْعَثُكُمْ فِيهِ لِيُقْضَىٰ ... مُسَمًّى (۶۰/۶)

پس شما را برمی‌انگیزد تا هنگامی که مدت معین عمرتان به پایان رسد.

- الف: أَجَلٌ □ ج: أَجَلُ □ ب: أَجَلًا □ د: أَجَلٍ □

۸- وَإِذَا قُرِئَ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا (۲۰۴/۷)

هرگاه که قرآن خوانده می‌شود به آن گوش فرا دهید و خاموش باشید.

- الف: الْقُرْآنُ □ ج: الْقُرْآنِ □ ب: الْقُرْآنُ □ د: قُرْآنًا □

۹- إِهْدِنَا الْمُسْتَقِيمَ (۶/۱)

ما را به راه راست هدایت نما.

- الف: الصِّرَاطِ □ ج: الصِّرَاطَ □ ب: الصِّرَاطِ □ د: الصِّرَاطًا □

۱۰- وَلِلرَّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ ۱ وَاللَّهُ حَكِيمٌ (۲۲۸/۲)

و مردان بر آنان (زنان) برتری دارند خداوند توانا و با حکمت است.

الف: عزیزاً □ ج: عزیز □ ب: عزیز □ د: عزیز □

تمرین ج: با توجه به نقش کلمه مورد نظر معین کنید کدام ترجمه با آیه مطابقت دارد.

۱۱- کلمه «قرآن» در آیه زیر «نایب فاعل» است، کدام ترجمه با آیه مطابق است؟

وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا (۲۰۴/۷)

- ☐ الف: هنگامی که قرآن می‌خوانید به آن گوش دهید و ساکت باشید.
- ☐ ب: هنگامی که قرآن خوانده می‌شود به آن گوش دهید و ساکت باشید.
- ☐ ج: هنگامی که قرآن را می‌خواند به آن گوش دهید و ساکت باشید.
- ☐ د: هنگامی که قرآن خواندند به آن گوش دهید و ساکت باشید.

۱۲- کلمه «أَجَلَ» در آیه زیر فاعل است؛ کدام ترجمه مطابق با آیه است.

فَإِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ (۳۴/۷)

- ☐ الف: هرگاه اجلشان فرارسیده شود، یک ساعت (لحظه) عقب و جلو نمی‌رود.
- ☐ ب: هرگاه اجلشان را می‌رسانند، یک ساعت (لحظه) عقب و جلو نشود.
- ☐ ج: هرگاه اجلشان بیاید، یک ساعت (لحظه) عقب و جلو نمی‌افتد.
- ☐ د: هرگاه اجلشان رسیده شود، یک ساعت عقب نمی‌رود.

۱۳- با توجه به مبتدا بودن کلمه «اجر» در آیه زیر، کدام ترجمه با آیه مطابق است؟

وَلَا جَزَاءُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ (۵۷/۱۲)

- ☐ الف: همانا پاداش آخرت بهتر است برای کسانی که ایمان آوردند و تقوا می‌ورزیدند.
- ☐ ب: همانا پاداش آخرت را بهتر دیدند برای کسانی که ایمان آوردند و تقوا می‌ورزیدند.
- ☐ ج: همانا پاداش آخرت خیر و نیکی آورد برای کسانی که ایمان آوردند و تقوا می‌ورزیدند.
- ☐ د: همانا پاداش آخرت را آورده‌اند برای کسانی که ایمان آوردند و تقوا می‌ورزیدند.

۱۴ - با توجه به فاعل بودن کلمه «أَحَدٌ» در آیه زیر، کدام ترجمه با آن مطابق است؟

وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُم مِّنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا (۶/۵)

- الف: و اگر بیمار شدید یا در سفر بودید یا یکی از شما از (محل) قضای حاجت آورده شد یا مباشرت با زنان کردید پس با خاک پاک تیمم کنید. ☐
- ب: و اگر بیمار شدید یا در سفر بودید یا یکی از شما از (محل) قضای حاجت آمد، یا مباشرت با زنان کردید پس با خاک پاک تیمم کنید. ☐
- ج: و اگر بیمار شدید یا در سفر بودید یا یکی از شما به قضای حاجت برده شد، یا مباشرت با زنان کردید پس با خاک پاک تیمم کنید. ☐
- د: و اگر بیمار شدید یا در سفر بودید یا یکی از شما به قضای حاجت برده شدید پس (برای نماز) با خاک پاک تیمم کنید. ☐

۱۵ - کلمه «الانسان» در آیه زیر فاعل است؛ کدام ترجمه با آیه مطابق است؟

وَ أَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا (۳/۹۹ و ۳)

- الف: و زمین بارهای سنگین خویش را بگذارد و انسان گفته باشد زمین ترا چه می شود؟ ☐
- ب: و زمین بارهای سنگین خویش را بیرون کند و انسان گوید آن (زمین) را چه می شود؟ ☐
- ج: و زمین بارهای خویش را نکند و انسان گفته باشد زمین است که می لرزد. ☐
- د: و زمین بارهای خویش را رها کند و انسان گفته باشد زمین است که می داند چه شده است. ☐

کلمات الحاقی

لغت	معنی	تعداد	لغت	معنی	تعداد	لغت	معنی	تعداد
أَثْقَالَهَا	سنگینی هایش	۵	الْغَائِطُ	مدفوع	۲	يُخَفِّفُ	تخفیف می دهد	*
اِسْتَعْجَلَهُمْ	تعجیل خواهی شان	۱	طَيِّبًا	پاک و پاکیزه	۲	يَسْتَأْخِرُونَ	تاخیر می کنند	*
جَنٍّ	پوشاند	*	كُوكِبًا (کواکب)	ستاره (ستارگان)	۵	يَسْتَقْبِلُون	پیشی می گیرند	*
سَافِلَهَا	پایین آن (زیر)	۳	لَامَسْتُمْ	لمس کردید	*			
صَعِيدًا	خاک پاک	۴	مُسْمًى	معین شده	۲۱			
عَالِيَهَا	بالای آن (رو)	۸	نَسَلُخُ	برمی کنیم	*			

بخش دوم: آموزش مفاهیم

در محضر قرآن

وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ. (اعراف: ۲۰۴)

هنگامی که قرآن خوانده می‌شود گوش فرا دهید و خاموش باشید تا شاید مشمول رحمت خدا شوید.

نکته‌ها

۱. **جایگاه قرآن:** در آیات قرآن مجید و روایات معصومین علیهم السلام، نسبت به اهتمام به قرآن و آداب حضور در پیشگاه این کتاب آسمانی، از جنبه‌های گوناگون تأکید شده است. رسول خدا صلی الله علیه و آله درباره منزلت و حرمت قرآن می‌فرماید:

قرآن پس از خدا، با فضیلت‌ترین و محترم‌ترین چیزهاست. هر که آن را گرامی دارد، خدا را گرامی داشته است و هر کس گرامی‌اش نشمارد، حرمت خداوند را سبک شمرده است.^۱ قرآن کریم جلوه‌گاه نور خداست. امام صادق علیه السلام فرمود:

لَقَدْ تَجَلَّى اللَّهُ لِحَلْقِهِ فِي كَلَامِهِ وَلَكِنَّهُمْ لَا يُبْصِرُونَ.^۲

خداوند در کلام خود (قرآن) بر بندگان خود تجلی کرده است، ولی مردم نمی‌بینند.

۲. **قرائت قرآن:** تأکیدی که در متون اسلامی درباره قرائت این کتاب الهی شده، نسبت به هیچ کتاب دیگری نشده است؛ خداوند متعال در آیه‌ای می‌فرماید: آنچه را از قرآن میسر و ممکن است، بخوانید.^۳

امام صادق علیه السلام می‌فرماید:

قرآن، عهد و فرمان خدا با خلق است. پس شایسته است که هر مسلمانی به این عهدنامه بنگرد و روزی پنجاه آیه از آن بخواند.^۴

۳. **گوش دادن به قرآن:** یکی دیگر از وظایف مؤمنان در برابر قرآن، گوش دادن و سکوت کردن هنگام شنیدن کلام الهی است:

۱. مستدرک الوسائل، میرزا حسین نوری، ج ۴، ص ۲۳۶.

۲. بحارالانوار، ج ۹۲، ص ۱۰۷.

۳. مزمل، آیه ۲۰.

۴. اصول کافی، ج ۲، ص ۴۴۶.

وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ.^۱

هنگامی که قرآن خوانده می‌شود، گوش فرا دهید و خاموش باشید تا شاید مشمول رحمت خدا شوید.

پس وظیفه مسلمانان آن است که هنگام تلاوت آیات قرآن، سکوت کنند و به آن گوش فرادهند؛ زیرا این کار موجب می‌شود که مشمول رحمت حق قرار گیرند و ایمانشان افزون گردد.

۴. حفظ قرآن: امام صادق(ع) درباره حافظ قرآن که به آن عمل نیز می‌کند، می‌فرماید:

الْحَافِظُ لِلْقُرْآنِ الْعَامِلُ بِهِ مَعَ السَّفَرَةِ الْكِرَامِ الْبَرَةِ.^۲

حافظ قرآن که به آن عمل کند با سفیران خدا که بزرگوار و نیکو رفتار هستند، خواهد بود.

۵. تعلیم و تعلّم قرآن: امام صادق علیه السلام می‌فرماید:

شایسته است که مؤمن پیش از گوی، قرآن را فراگیرد یا در حال فراگیری آن باشد.^۳

و نیز آن حضرت می‌فرماید:

خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ.^۴

برترین شما کسی است که قرآن را بیاموزد و به دیگران تعلیم دهد.

۶. تدبیر در قرآن: تدبیر در قرآن یعنی: اندیشیدن در مقاصدی که آیات قرآن برای

تفهیم آن‌ها نازل شده است. به عبارت دیگر، «تدبیر» یعنی: گذر از ظاهر لفظ و رسیدن به حقایقی که قرآن بدان‌ها اشاره دارد. قرآن کریم می‌فرماید:

كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُوا الْأَلْبَابِ.^۵

کتابی است پر برکت که بر تو نازل کرده‌ایم تا در آیات آن تدبیر کنند و خردمندان متذکر شوند.

و امیر مؤمنان، علی علیه السلام، فرموده است:

أَلَا لَا خَيْرَ فِي قِرَاءَةٍ لَيْسَ فِيهَا تَدَبُّرٌ.^۶

آگاه باشید که در قرائتی که همراه آن تدبیر نباشد، خیری نیست.

۱. اعراف، آیه ۲۰۴.

۲. اصول کافی، ج ۲، ص ۴۴۱.

۳. میزان الحکمة، ج ۸، ص ۷۳.

۴. همان، ص ۷۳.

۵. ص، آیه ۲۹.

۶. بحارالانوار، ج ۹۲، ص ۲۱۱.

بخش سوم: تمرین منزل

تمرین الف: در آیات زیر کلمه مورد نظر، به چه دلیل مرفوع است؟

۱- وَاللَّهُ قَدِيرٌ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ (۷/۶۰)

خداوند توانا است و خداوند بخشنده و مهربان است.

الف: نایب فاعل است. □ ب: خبر است. □ ج: فاعل است. □ د: مبتدا می باشد.

۲- وَ لَوْ يُعَجِّلُ اللَّهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ اسْتِعْجَالَهُمْ بِالْخَيْرِ لَقَضَىٰ إِلَيْهِمْ أَجَلَهُمْ (۱۱/۹)

ترجمه: اگر خداوند در شر و عذاب مردم عجله می کرد (مانند) تعجیل خواهی (خود) آنان به نیکی ها همانا، زمان مرگشان محقق می شد.

الف: نایب فاعل است. □ ب: فاعل است. □ ج: مبتدا می باشد. □ د: خبر است.

۳- وَ لَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا هُودًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ (۵۸/۱۱)

هنگامی که فرمان ما آمد هود(ع) و کسانی را که همراه او ایمان آورده بودند را نجات دادیم.

الف: فاعل است. □ ب: مبتدا است. □ ج: خبر است. □ د: نایب فاعل است.

۴- هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ (۶۱/۴۳)

این راه (راست) مستقیم است.

الف: فاعل است □ ب: نایب فاعل است. □ ج: خبر «هذا» می باشد. □ د: مبتدا می باشد.

۵- خُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا (۲۸/۴)

انسان ضعیف آفریده شده است.

الف: نایب فاعل است. □ ب: فاعل است. □ ج: خبر می باشد. □ د: مبتدا می باشد.

۶- فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ (۳۴/۷)

هرگاه اجلشان بیاید، یک ساعت (لحظه) عقب و جلو نمی افتد.

الف: نایب فاعل است. □ ب: فاعل است. □

ج: مبتدا یا خبر است. □ د: اصلاً مرفوع نیست.

۷- فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ (۳۰/۱۵)

فرشتگان همگی با هم سجده کردند.

الف: فاعل است □ ب: مفعول می باشد. □ ج: نایب فاعل است. □ د: خبر است. □

۸- نِسْأَوْكُمْ حَرَّتْ لَكُمْ (۲۲۳/۲)

الف: مبتدا است. □ ب: خبر است. □ ج: فاعل است. □ د: نایب فاعل است. □

۹- ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ (۵۴/۵)

آن فضل و رحمت خداوند است (که) هر که را بخواهد می بخشد.

الف: خبر می باشد. □ ب: مبتدای موخر است. □ ج: مبتدا است. □ د: فاعل است. □

۱۰- وَإِذَا قُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنُ لَا يَسْجُدُونَ (۲۱/۸۴)

و هنگامی که بر آنان قرآن خوانده می شود سجده نمی کنند.

الف: فاعل است. □ ب: مبتدا می باشد. □ ج: خبر است. □ د: نایب فاعل است. □

تمرین ب: همراه با تطبیق آیه با ترجمه صحیح معین کنید اعراب کدام یک از موارد زیر صحیح است؟

۱۱- هنگامی که اجلشان فرارسد نه ساعتی تاخیر می کنند و نه (ساعتی) پیشی گیرند.

فَإِذَا جَاءَ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ (۳۴/۷)

الف: أَجْلُهُمْ □ ب: أَجْلِهِمْ □ ج: أَجْلُهُمْ □ د: أَجْلُهُمْ □

۱۲- و زمین بارهای سنگین خویش را بیرون کند و انسان گوید آن (زمین) را چه می شود.

وَأَخْرَجَتْ أَثْقَالَهَا وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا هَآذَا (۳ و ۹۹/۲)

الف: الْأَرْضُ □ ب: الْأَرْضِ □ ج: الْأَرْضَا □ د: الْأَرْضُ □

۱۳- همانا او (عیسی «ع») وسیله (فهم و) علم به قیامت است، پس به آن (قیامت) شک مکن و امر مرا پیروی کن این راه مستقیم است.

وَإِنَّهُ لَعِلْمٌ لِلسَّاعَةِ فَلَا تَمْتَرَنَّ بِهَا وَاتَّبِعُونِ هَآذَا ... مُسْتَقِيمٌ (۶۱/۴۳)

الف: صِرَاطٌ □ ب: الصِّرَاطُ □ ج: صِرَاطٍ □ د: صِرَاطاً □

۱۴- خداوند می‌خواهد بار شما را سبک کند و آدمی ناتوان آفریده شده است.

يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ وَخُلِقَ ... ضَعِيفًا (۲۸/۴)

الف: الْإِنْسَانُ □ ب: الْإِنْسَانُ □ ج: الْإِنْسَانُ □ د: الْإِنْسَانُ □

۱۵- و همانا پاداش آخرت بهتر است برای کسانی که ایمان آوردند و تقوی ورزیدند.

و..... الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ (۵۷/۱۲)

الف: لَآجِرٌ □ ب: لَآجِرٍ □ ج: لَآجِرٌ □ د: لَآجِرٌ □

تمرین ج: با توجه به نقش کلمه مورد نظر، کدام ترجمه با آیه مطابقت دارد.

۱۶- فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ اللَّيْلُ رَأَى كَوْكَبًا قَالَ هَذَا رَبِّي (۷۶/۶)

- الف: هنگامی که شب او را فراگرفت ستاره‌ای دید و گفت: این پرودگار من است.
- ب: هنگامی که شب را گرفت ستاره‌ای دید و گفت: هان این خدای من است.
- ج: هنگامی که شب است، آن (ستاره‌ای) را خواهی دید که همانا او گفت خدای من است.
- د: هنگامی که شب بود، ستاره‌ای را دید و گفت: این خدای من است.

۱۷- وَ أَبُونَا شَيْخٌ كَبِيرٌ (۲۳/۲۸)

- الف: پدرانمان را پیر بزرگ دانستند.
- ب: پدر ما پیر مردی بزرگ است.
- ج: پدرانمان را بزرگ داشتند.
- د: پدرانمان شخص پیر را بزرگ می‌دارند.

۱۸- وَ هَذَا ذِكْرٌ مُبَارَكٌ أَنْزَلْنَاهُ أَفَأَنْتُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ (۵۰/۲۱)

- الف: و قرآن یادآور برکت می‌باشد (که) آن را فرستادیم، آیا آن را انکار می‌کنید؟
- ب: و این یادآوری، با برکت می‌شود (که) ما آن را فرستادیم، آیا آن را منکر هستید؟
- ج: و این یادآوری (قرآن) مبارکی است (که) ما آن را فرستادیم، آیا آن را منکر هستید؟
- د: و این قرآن مبارک است آیا شما آن را انکار می‌کردید؟

۱۹- فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا (۸۲/۱۱)

- ☐ الف: هنگامی که فرمان ما آمد آن شهر را زیر و رو کردیم.
- ☐ ب: هنگامی که فرمان ما را دید آن شهر را زیر و رو کردیم.
- ☐ ج: هنگامی که فرمان الهی است آن شهر را زیر و رو کنید.
- ☐ د: هنگامی که فرمان الهی باشد آن شهر را زیر و رو کنند.

۲۰- أَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ (۱۳/۵۸)

- ☐ الف: خدا و و رسول او را اطاعت کنید، خداوند افراد آگاه و خبیر را دوست دارد.
- ☐ ب: خدا و و رسول او را اطاعت کنید، خداوند افراد خیر و خبیر را آگاه است.
- ☐ ج: خدا و و رسول او را اطاعت کنید، آگاه و خبیر است که به اعمال تو آگاه است.
- ☐ د: خداوند و رسولش را اطاعت کنید، خداوند به آنچه انجام می دهید آگاه است.

❁ درس چهاردهم ❁

بخش اول: آموزش ترجمه

گزیده آیات

- وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ (انعام ۱۵۲/۶)
- حَرَضَ الْمُؤْمِنِينَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَكُفَّ بَأْسَ الَّذِينَ كَفَرُوا (نساء ۸۴/۴)
- مَا كَفَرَ سُلَيْمَانُ وَلَكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ (بقره ۱۰۲/۲)
- وَنَحْشُرُهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ عُمِيَائًا وَبُكْمًا وَصَمًّا مَأْوِيَهُمْ جَهَنَّمُ (اسراء ۹۷/۱۷)
- إِنْ تُطِيعُوا فَرِيقًا مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ يَرُدُّوكُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ كَافِرِينَ (آل عمران ۱۰۰/۳)
- إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ (توبه ۸۰/۹)

جدول آمار

عناوین	تعداد
* کل کلمات قرآن مجید:	۷۷۸۰۷
کلمات اصلی در این درس:	۱۱
کلمات الحاقی در این درس:	۱۸
کلمات اصلی با تکرار:	۳۱۱
کلمات الحاقی با تکرار:	۲۶۹
مجموع کلمات اصلی و الحاقی:	۵۸۰
کلمات آموزش داده شده:	۲۳۸۶۶
* باقیمانده:	۵۳۹۴۱

کلمات اصلی

ریشه اصلی	لغت	معنا	تعداد	ریشه اصلی	لغت	معنا	تعداد
ب ا س	بَأْسٌ	بدی - شدت	*	ف ر ق	فَرِيقٌ	گروه	۳۳
ب ش ر	بَشِيرٌ	بشارت دهنده	۹	ک ی د	كَيْدٌ	حيله - مکر	۲۴
ب ص ر	بَصِيرٌ	بینا	۵۲	ل ق ی	لِقَاءٌ	دیدار	۲۴
ب ک م	بُكْمٌ	لالان	۵	م ی ه	مَاءٌ	آب	۶۳
خ و ف	خَوْفٌ	ترس	۲۶	م ت ع	مَتَاعٌ	سرمایه	۳۴
س ح ر	سِحْرٌ	جادو	۲۸	م ر ر	مَرَّةٌ	دفعه	۱۳

منصوبات

علایم اصلی نصب، (ـَـ) و در برخی کلمات مانند (اب، اخ، فم و ...) «الف» می باشد، مانند: (أَبَاهُ، أَخَاهُ، ...) در تشبیه و جمع، «یاء» علامت نصب است. (مانند رَجُلَيْنِ و مُؤْمِنِينَ) در زبان عربی، «مفعول» شاخص اسم منصوب است، ازاین رو گفته اند: «كُلُّ مَفْعُولٍ مَنْصُوبٌ وَمَا يُلْحَقُ بِهِ» مفعول و آنچه ملحق به آن است منصوب می باشد. منظور از ملحقات مفعول^۱: حال، تمیز، مستثنی و ... است.

در اینجا برخی از منصوبات و علت نصب آنها را توضیح می دهیم:

۱ - مفعول به: اسم منصوبی است که فعل فاعل بر آن واقع شده باشد، بطور مثال در «ضَرَبَ حَسَنٌ عَلِيًّا» (حسن علی را زد) حسن «زننده» و علی «زده شده» می باشد، که فعل «زدن» به علی واقع شده است.^۲ برخی از افعال می توانند دو اسم (مفعول) را نصب دهند.

۱ - مفعول نیز انواع مختلفی دارد، مثل مفعول به، مفعول له، مفعول فیه و ...

۲ - دو مثال دیگر برای مفعول به: وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ، وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً.

آن افعال عبارتند از «أَعْطَى، أَطْعَمَ، أَشْكَنَ، سَقَى، جَعَلَ، إِتَّخَذَ، سَمَّى»^۱، همچنین علم، ظن، حسب، خیل، رای، زعم، وجد^۲ که مواردی از این افعال در قرآن یافت می‌شود.

۲- حال: اسم منصوبی است که حالت و چگونگی فاعل یا مفعول یا هر دو را در حین انجام فعل نشان می‌دهد، مثال: فَخَرَجَ مِنْهَا خَائِفًا، إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا

۳- تمیز: اسمی است که بعد از کلمه یا جمله مبهمی آورده می‌شود تا رفع ابهام از آن کند مثل: «بَاعَ التَّاجِرُ ذِرَاعًا حَرِيرًا» از کلمه «ذراع» می‌توان یک ذراع از اشیاء زیادی را تصور کرد چون در ابتدا مبهم به نظر می‌رسد اما کلمه بعدی (حریراً) از آن رفع ابهام نموده است.^۳ و یا مانند أَنَا أَكْثَرُ مِنْكَ^۴ که دارای ابهام است و با آوردن کلمه مالا، ابهام آن رفع می‌گردد. با این دو مثال روشن شد که تمیز گاهی رفع ابهام از مفرد و گاهی رفع ابهام از نسبت (جمله) می‌کند.

تمیز اعداد: اعداد بدون تمیز دارای ابهام می‌باشند و تمیز آنها از جهت اعراب (نصب یا جرّ) و از جهت تعداد (مفرد یا جمع) به قرار زیر است:

تمیز اعداد سه تا ده، جمع و مجرور است و تمیز عددهای یازده تا نود و نه مفرد و منصوب می‌باشد تمیز اعداد صد و هزار مفرد و مجرور می‌باشد.^۵

فَالْآيَاتُ الْكَافِرَاتُ النَّاسِ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ إِلَّا رَمَزًا (۴۱/۳)

قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُورٍ مِثْلِهِ (۱۳/۱۱)

وَأَعِدْنَا مُوسَى ثَلَاثِينَ لَيْلَةً (۱۴۲/۷)

وَأَخْتَارَ مُوسَى قَوْمَهُ سَبْعِينَ رَجُلًا (۱۵۵/۷)

۱- برخی از مثالهای آن عبارتند از: إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ (کوثر، آیه ۱) و أَطْعَمُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ (حج، آیه ۳۶) و يطعمون الطعام على حبه مسكينا (الانسان (۷۶)، آیه ۸).

۲- اینگونه افعال را «افعال قلوب» گویند (زیرا معنای باطنی و ذهنی می‌دهند نه معنی ظاهری و حسی).

۳- این مثال برای موردی است که تمیز رفع ابهام از مفرد می‌کند.

۴- آیه ۳۴، سوره کهف - مثال برای رفع ابهام از نسبت (جمله)

۵ - تمیز از عدد بر سه جهت دان

ز سه تا ده همه جمع است و مجرور

ز ده تا صد همه فرد است و منصوب

البته لازم به تذکر است که عدد یک و دو تمیز نمی‌خواهد.

تمرین کلاس

تمرین الف: دلایل نصب کلمه‌های مورد نظر را معین کنید.

۱- فَخَرَجَ مِنْهَا خَائِفًا يَتَرَقَّبُ قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ (۲۱/۲۸)

(موسی) از آن شهر (مصر) ترسان خارج شد و مراقبت می‌کرد، گفت: خدایا از (دست) قوم ستمکار نجاتم ده.

☐ الف: مفعول به است.	☐ ب: حال است.
☐ ج: تمییز است.	☐ د: تمییز عدد است.

۲- إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ (۸۰/۹)

اگر برای آنان (منافقین) هفتاد مرتبه استغفار کنی خداوند هرگز آنان را نمی‌آمرزد و این بدلیل آن است که به خدا و رسولش کافر شدند.

☐ الف: حال است.	☐ ب: مفعول به است.
☐ ج: تمییز است.	☐ د: تمییز عدد است.

۳- مَا كَفَرَ سُلَيْمَانُ وَلَكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ (۱۰۲/۲)

سلیمان کافر نشد و لیکن شیطانها کافر شدند و به مردم سحر می‌آموختند.

☐ الف: مفعول به است.	☐ ب: تمییز است.
☐ ج: حال است.	☐ د: تمییز عدد است.

۴- وَ نَحْشُرُهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ عُمِيَآ وَ بُكْمًا وَ صُمًّا مَّا وُيْهِمْ جَهَنَّمَ (۹۷/۱۷)

آنان را روز قیامت بر صورت‌هایشان محشور (مجمع می‌کنیم) در حالی که نابینا و گنگ و کرند، جایگاهشان جهنم است.

☐ الف: مفعول به هستند.	☐ ب: حال می‌باشند.
☐ ج: تمییز عددی می‌باشند.	☐ د: فاعل هستند.

۵- اِنْ تُطِيعُوا فَرِيقًا مِّنَ الَّذِيْنَ اٰتَوٰا الْكِتٰبَ يَرُدُّوْكُمْ بَعْدَ اِيْمَانِكُمْ كَافِرِيْنَ (۱۰۰/۳)

اگر گروهی از اهل کتاب را اطاعت کنید، شما را بعد از ایمان آوردن به کفر برمی گردانند.

- الف: مفعول به است. □
ب: حال است. □
ج: نایب فاعل است. □
د: تمیز عدد است. □

تمرین ب: همراه با تطبیق با ترجمه صحیح معین کنید اعراب کدام یک از کلمه های مورد نظر صحیح است؟

۶- موسیٰ (ع) هفتاد مرد از قوم خویش را برای میعادگاه ما برگزید.

وَ اخْتَارَ مُوسٰى قَوْمَهُ سَبْعِيْنَ لِيَقَاتِنَا (۱۵۵/۷)

- الف: رَجُلًا □
ب: رَجُلٍ □
ج: رَجُلٌ □
د: رَجُلٌ □

۷- و هنگامی که چیزی از وسایل زندگانی را از آنان (زنان پیامبر) می خواهید از پشت پرده بخواهید.

وَ اِذَا سَأَلْتَهُنَّ فَاسْئَلُوهُنَّ مِنْ وَّرَآءِ حِجَابٍ (۵۳/۳۳)

- الف: مَتَاعًا □
ب: مَتَاعٍ □
ج: مَتَاعٌ □
د: مَتَاعٌ □

۸- آیا به آبی که می نوشید فکر کرده اید؟

اَفَرَأَيْتُمُ الَّذِي تَشْرَبُوْنَ (۶۸/۵۶)

- الف: الْمَاءِ □
ب: الْمَاءِ □
ج: الْمَاءِ □
د: الْمَاءِ □

۹- هرگاه که آنان (بنی اسرائیل) را رسولی، حکمی برخلاف خواست آنان می آورد گروهی او را تکذیب و گروهی او را می کشتند.

كُلَّمَا جَاءَهُمْ رَسُوْلٌ مِّمَّا لَا تَهْوٰى اَنْفُسُهُمْ كَذَّبُوْا وَ يَقْتُلُوْنَ (۷۰/۵)

- الف: فَرِيقًا، فَرِيقًا □
ب: فَرِيقٌ، فَرِيقٌ □
ج: فَرِيقٍ، فَرِيقٍ □
د: فَرِيقٌ، فَرِيقٌ □

۱۰- آنان (کافران) پیوسته حيله می‌کنند.

إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ (۱۵/۸۶)

☐ الف: کِيدُ	☐ ب: کِيدُ
☐ ج: کِيداً	☐ د: کِيدَ

تمرین ج: با توجه به نقش کلمه مورد نظر، معین کنید کدام ترجمه با آیه مطابقت دارد.

۱۱- وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ (۱۵۲/۶) (مال، مفعول است)

- ☐ الف: به مال یتیم نزدیک نشوید مگر به راهی که آن (راه) نیکوترین باشد.
- ☐ ب: مال یتیم نزدیک است که به قرب الهی برسد به نیکوترین وجه.
- ☐ ج: مال مسلمانان به منزله مال یتیم می‌باشد به نیکوترین وجه خرج بشود.
- ☐ د: مالی یتیم به قرب الهی نزدیک می‌باشد. به نیکوترین وجه عمل کنید.

۱۲- اِذْهَبُوا بِقَمِيصِي هَذَا فَالْقُوْهُ عَلَىٰ وَجْهِ أَبِي يَأْتِ بَصِيْرًا (بصیر، مفعول است) (۹۳/۱۲)

- ☐ الف: این پیراهن را (همراه) ببرید و بر صورت پدرم بیفکنید، بینایی می‌آورد.
- ☐ ب: این پیراهن برداشته شود و بر صورت پدرم انداخته شود، تا بینا شود.
- ☐ ج: این پیراهن را (همراه) ببرید و بر صورت پدرم بیفکنید، بینایی ایجاد می‌شود.
- ☐ د: این پیراهن را (همراه) ببرید و بر صورتش بیفکنید، تا زمانی که بیناست.

۱۳- إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيْرًا وَ نَذِيْرًا (۲۴/۳۵) (بشیر، حال است)

- ☐ الف: ما تو را فرستادیم که به مردم بشارت بدهی.
- ☐ ب: ما تو را به حق فرستادیم تا بشارت را به مردم بدهی.
- ☐ ج: ما تو را به حق مژده دهنده و بیم دهنده فرستادیم.
- ☐ د: ما تو را به حق فرستادیم تا مژده را و بیم را به مردم بدهی.

۱۴- حَرَضِ الْمُؤْمِنِينَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَكْفَ بِأَسَى الَّذِينَ كَفَرُوا (۸۴/۴) (بأس مفعول است)

الف: مؤمنان را (به جنگ در راه خدا) ترغیب کن، باشد که خداوند آسیب و زیان کافران را از شما باز دارد.

□

ب: مؤمنان را (به جنگ در راه خدا) ترغیب کن، باشد که خداوند باعث زیان و بدی برای کافران شود.

□

ج: مؤمنان را (به جنگ در راه خدا) ترغیب کن، باشد که خداوند کافران را از شما بازدارد.

□

د: مؤمنان را (به جنگ در راه خدا) ترغیب نما، شاید که خداوند بر آسیب و زیان شما رحم کند.

□

۱۵- قَالَ آيَتِكَ إِلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ إِلَّا رَمْزًا (۴۱/۳) (ایام، تمیز است)

الف: گفت نشانه تو اینکه با مردم سه روزه سخن گویی!؟

□

ب: گفت: نشانه تو اینکه با مردم به رمز سخن گویی، مگر سه روز.

□

ج: گفت: نشانه تو اینکه با مردم رمزگونه همراه باشی!

□

د: گفت: نشانه تو اینکه با مردم سه روز سخن نگویی مگر به رمز (و اشاره)!

□

کلمات الحاقی

لغت	معنی	تعداد	لغت	معنی	تعداد	لغت	معنی	تعداد
أَحْسَنَ	بهرتر	۲	سَبْعِينَ	هفتاد	۳	أَحَدَ عَشَرَ	یازده	۱
الْقُوَّةُ	نیرو	۲۹	سَنَةٍ	سال	۷	عُمُيَانًا	کوران	۸
أَيَّامٍ	روزها	۲۷	سَحَرٍ	مسلط کرد	*	مِيقَاتِنَا	میعادگاه ما	۷
بَعِيدٍ	دور	۲۵	خَمْسِينَ	پنجاه	۲	نَجْنِي	مرانجات ده	*
تَنْفِقُوا	انفاق می کنید	*	صُمًّا (صَمٌ)	ناشنوایان	۱۱	نَذِيرٍ	بیم دهنده	۴۴
ثَلَاثَةً	سه	۱۹	طَمَعًا	—	۴	وَرَاءَ	پشت	۲۴
ثَمَانِيَةً	هشت	۴	قَرِيبًا (قَرِيب)	نزدیک	۲۶	يَتَرَقَّبُ	مراقبت می کرد	*
سَبْعٍ	هفت	۲۴	قَمِيصٍ	پیراهن	۶	يَكْفُفُ	باز می دارد	*

بخش دوم: آموزش مفاهیم

اجتناب از شیطان

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ.^۱

بدرستی که شیطان دشمن شماست، پس او را دشمن بدانید، او فقط دار و دسته‌اش را می‌خواند تا آنها از یاران آتش باشند.

نکته‌ها

۱. **دشمنی شیطان:** شیطان دشمن قسم‌خورده انسان از دیدگاه قرآن است. خداوند متعال در آیات فراوانی به معرفی شیطان، اهداف، راههای نفوذ و دشمنی سرسختانه‌اش با انسان‌ها پرداخته و به انسان‌ها هشدار داده که در دام شیطان نیفتند. در آیه‌ای بیان می‌دارد که او به عزت پروردگار سوگند یاد کرده که بندگان خدا - مگر مخلصان را - گمراه خواهد کرد.^۲ شیطان همچنین از خداوند خواسته که تا روز قیامت به او مهلت دهد تا همه فرزندان آدم، جز تعداد کمی را لجام زده و به دنبال خود بکشد.^۳

۲. روش‌های گمراهگری شیطان:

الف - وسوسه در نفس: وسوسه به معنای القای معنایی در قلب شخص بوسیله صدای آهسته و مخفی است.^۴ شیطان با القای وسوسه در درون انسان، او را به گناهانی که می‌خواهد سوق می‌دهد. قرآن مجید با اشاره به گمراهگری شیطان در مورد آدم و حوا، مسأله وسوسه را مطرح نموده، می‌فرماید:

فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا وُورِيَ عَنْهُمَا مِنْ سَوْآتِهِمَا.^۵

سپس شیطان آن دو را وسوسه کرد، تا آنچه را از عورت‌هایشان برایشان پوشیده مانده بود، برای آنان نمایان گرداند.

۱. فاطر، آیه ۶.

۲. ص، آیه ۸۳ - ۸۴.

۳. اسراء، آیه ۶۲.

۴. مجمع البحرین، ج ۴، ص ۱۲۱.

۵. اعراف، آیه ۲۰.

در سوره ناس هم تصریح به وسوسه‌گری او نموده و می‌خواهد که از وسوسه‌های او به خداوند پناه برده شود.

شیطان با وسوس خویشتن گاهی انسان را تشویق به بدعت‌گذاری در دین می‌کند. در قرآن مجید از پیروی از «خُطُوات شیطان» نهی شده است. به نظر برخی از مفسران منظور از خطوات بدعت‌هایی است که از ناحیه وسوسه شیطان، توسط بدعتگذاران در امر دین و اوامر الهی ایجاد می‌شود.

برخی از وسوس شیطانی نیز سبب اشتغال انسان به آمال و آرزوهای طولانی می‌شود که او را از رسیدن به کمال باز می‌دارد. شیطان با تعبیر «وَلَا مَنِيَّةَ»^۱ (ایشان را به آرزوها سرگرم می‌کنم) به این عمل خود اشاره کرده است.

در برخی آیات از بعضی وسوسه‌ها تعبیر به «نزع» شده که اشاره به نوعی از وسوس شیطانی است که از ناحیه شیطان القا شده و سبب برانگیخته شدن غضب انسان در برابر اعمال جاهلانه دیگران و سوق به انتقام‌گیری می‌شود.^۲

ب - تزئین اعمال: راه دیگر شیطان برای گمراه کردن انسانها، تزئین اعمال آنهاست.

... وَ زَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ.^۳

و شیطان هر کاری را که می‌کردند، در نظرشان زینت داد!

در برخی از آیات هم به ذکر مصادیقی از این تزئین پرداخته و نمونه‌هایی چون ستاره‌پرستی قوم سبا، مقاومت عاد و ثمود در برابر پیامبران، فرزندکشی مشرکان، و صف‌آرایی دشمنان پیامبر اکرم(ص) در جنگ بدر در مقابل آن حضرت را نتیجه این تزئین دانسته است.

۱. نساء، آیه ۱۱۹.

۲. المیزان، ج ۸، ص ۳۸۰ - ۳۸۱.

۳. انعام، آیه ۴۳.

بخش سوم: تمرین منزل

تمرین الف: دلایل نصب کلمه‌های مورد نظر را معین نمایید.

۱- فَأَمَّا تَهُ اللَّهُ مِائَةً عَامٍ^۱ ثُمَّ بَعَثَهُ (۲۵۹/۲)

پس خداوند او را صد سال میراند و سپس او را زنده کرد.

☐ الف: مفعول به است.	☐ ب: حال است.
☐ ج: فاعل است.	☐ د: تمیز است. (تمیز از صد به بالا)

۲- وَ رَجَعَ مُوسَى إِلَى قَوْمِهِ غَضْبَانَ أَسِفًا (۱۵۰/۷)

موسی (ع) در حالی که خشمگین و غمناک بود بسوی قومش بازگشت.

☐ الف: حال می‌باشند	☐ ب: مفعولند.
☐ ج: نایب فاعلند.	☐ د: تمیز عدد هستند.

۳- يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَ طَمَعًا (۱۶/۳۲)

و پروردگار خود را با بیم و امید می‌خوانند.

☐ الف: مفعول هستند.	☐ ب: تمیز عدد هستند.
☐ ج: حال هستند.	☐ د: هر دو نایب فاعلند.

۴- فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ^۲ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا (۱۴/۲۹)

پس میان آنان هزار سال، پنجاه سال کم بماند.

☐ الف: تمیز است (تمیز از صد به بالا)	☐ ب: حال می‌باشد.
☐ ج: مبتدا است.	☐ د: مفعول است.

۱- عام لفظاً مجرور است.

۲- سنه لفظاً مجرور است.

۵- وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ (۷۳/۲۱)

به آنان انجام کارهای خیر را وحی نمودیم.

☐ الف: تمیز است.	☐ ب: حال می باشد.
☐ ج: مفعول به است.	☐ د: نایب فاعل است.

۶- إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا (۴/۱۲)

همانا من در خواب یازده ستاره دیدم.

☐ الف: تمیز است.	☐ ب: تمیز عدد است.
☐ ج: حال است.	☐ د: مبتدا می باشد.

۷- لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ (۹۲/۳)

هرگز به (مقام) نیکوکاری نخواهید رسید مگر از آنچه دوست می دارید انفاق کنید.

☐ الف: مفعول است.	☐ ب: مبتدا است.
☐ ج: نایب فاعل است.	☐ د: خبر است.

۸- إِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ (۴۷/۲۲)

یک روز نزد خدا مانند هزار سال است که شما محاسبه می کنید.

☐ الف: تمیز عدد است.	☐ ب: حال می باشد.
☐ ج: مفعول به است.	☐ د: نایب فاعل می باشد.

۹- وَ لَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَى ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا (۴۵/۲۷)

همانا بسوی (قوم) ثمود برادرشان حضرت صالح را فرستادیم.

☐ الف: مبتدا می باشد.	☐ ب: خبر است.
☐ ج: مفعول به است.	☐ د: حال می باشد.

۱۰- إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَ نَذِيرًا (۲۴/۳۵)

همانا ما ترا به حق مژده دهنده و بیم دهنده فرستادیم.

☐ الف: حال می باشد.	☐ ب: مفعول می باشد.
☐ ج: اسم فاعل است.	☐ د: صفت می باشد.

تمرین ب: همراه با تطبیق ترجمه صحیح معین کنید اعراب کدام یک از کلمه‌های مورد نظر صحیح است؟

۱۱- آن (پیراهن) را بر صورت پدرم بیفکنید بینائی می‌آورد.

فَالْقُوَّةُ عَلَىٰ وَجْهِ أَبِي يَأْتِ (۹۳/۱۲)

- الف: بَصِيرٌ □ ب: بَصِيرٌ □ ج: بَصِيرًا □ د: بَصِيرٍ □

۱۲- ما تو را به حق مژده دهنده و بیم‌دهنده فرستادیم.

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ (۲۴/۳۵)

- الف: بَشِيرٌ وَ نَذِيرٌ □ ب: بَشِيرًا وَ نَذِيرًا □
ج: بَشِيرٍ وَ نَذِيرٍ □ د: بَشِيرٌ وَ نَذِيرٌ □

۱۳- مؤمنان را (به جنگ در راه خدا) ترغیب کن باشد که خداوند آسیب و زیان کافران را از شما بازدارد.

حَرَضَ الْمُؤْمِنِينَ عَسَىٰ اللَّهُ أَنْ يَكُفَّ الَّذِينَ كَفَرُوا (۸۴/۴)

- الف: بَأْسٍ □ ب: بَأْسٍ □ ج: بَأْسًا □ د: بَأْسٍ □

۱۴- و پروردگار خودشان را با (حال) بیم و امید می‌خوانند.

يَدْعُونَ رَبَّهُمْ (۱۶/۳۲)

- الف: خَوْفٍ وَ طَمَعًا □ ب: خَوْفٍ وَ طَمَعًا □
ج: خَوْفًا وَ طَمَعًا □ د: خَوْفٌ وَ طَمَعًا □

۱۵- و از آسمان آبی فرستاد.

وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ

- الف: مَاءٍ □ ب: مَاءٍ □ ج: مَاءٍ □ د: مَاءٍ □

تمرین ج: با توجه به نقش کلمه مورد نظر معین کنید کدام ترجمه با آیه مطابقت دارد.

۱۶- وَ سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَ ثَمَانِيَةَ أَيَّامٍ (۷/۶۹) (لیال و ایام، تمیز هستند)

- ☐ الف: بدانید که هفتاد شب و روز بر آنان (عذاب) مسلط کرد.
- ☐ ب: (آن عذاب) را هفت روز و هشت شب بر آنان مسلط کرد.
- ☐ ج: (آن عذاب) را هفت شب و هشت روز بر آنان مسلط کرد.
- ☐ د: (آن عذاب) را هفت شب و روز بر آنها مسلط کرد.

۱۷- وَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَخَرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ (۲۲/۲)

- ☐ الف: از آسمان آبی فرو فرستاد پس بواسطه آن (از زمین) میوه‌هایی برای روزی شما خارج نمود.
- ☐ ب: از آسمان آبی نازل نمود و میوه‌ها و ثمراتی از زمین خارج نمود.
- ☐ ج: از آب آسمان ثمره‌هایی از زمین خارج نمود.
- ☐ د: از آسمان آبی نازل فرمود تا ثمره‌هایی از زمین خارج شود.

۱۸- إِنَّهُمْ يَرُؤْنَهُ بَعِيدًا وَ نَرَاهُ قَرِيبًا (۷۰/۷۶)

- ☐ الف: همانا آنان آن (قیامت) را دور می‌بینند و ما آن را نزدیک می‌بینیم.
- ☐ ب: همانا آنان آن (قیامت) را دورند و ما به آن نزدیک.
- ☐ ج: همانا آنان می‌گویند: قیامت دور است و ما می‌گوییم نزدیک است.
- ☐ د: همانا آن می‌گویند قیامت در پیش نیست و ما می‌گوییم نزدیک است.

۱۹- وَ اخْتَارَ مُوسَى قَوْمَهُ سَبْعِينَ رَجُلًا لِمِيقَاتِنَا (۷/۱۵۵)

- ☐ الف: و موسی (ع) هفتاد مرد را به میعادگاه ما برد.
- ☐ ب: و موسی هفتاد مرد را به میعادگاه رساند.
- ☐ ج: موسی هفتاد مرد از قوم خویش را برای میعادگاه ما برگزید.
- ☐ د: و موسی هفتاد نفر را به میعادگاه ما آورد.

۲۰- وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ (۵۳/۳۳)

- الف: و هنگامی که متاع وجود دارد آن را از زنان پیامبر از پشت پرده بخواهید.
- ب: هنگامی که چیزی از وسایل زندگی (متاعی) از آنان (زنان پیامبر) می‌خواهید، از پشت پرده بخواهید.
- ج: هنگامی که متاعی را می‌خواهید از زنان پیامبر نخواهید.
- د: هنگامی که متاع هست و از آنها درخواست می‌کنید از پشت پرده بخواهید.

❁ درس پانزدهم ❁

بخش اول: آموزش ترجمه

گزیده آیات

و تَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَى..... (بقره ۱۹۷/۲)	و تَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَى.....
فَكَذَّبُوهُ فَتَبَيَّنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفُلْكِ..... (يونس ۷۳/۱۰)	فَكَذَّبُوهُ فَتَبَيَّنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفُلْكِ.....
قُتِلَ الْإِنْسَانُ مَا أَكْفَرَهُ مِنْ أَيِّ شَيْءٍ خَلَقَهُ..... (عبس ۱۷/۸۰ و ۱۸)	قُتِلَ الْإِنْسَانُ مَا أَكْفَرَهُ مِنْ أَيِّ شَيْءٍ خَلَقَهُ.....
وَمَا تَذَرِي نَفْسٌ يَأَىٰ أَرْضٍ تَمُوتُ..... (لقمان ۳۱/۳۴)	وَمَا تَذَرِي نَفْسٌ يَأَىٰ أَرْضٍ تَمُوتُ.....
وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا..... (اسراء ۱۷/۸۵)	وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا.....
قُلْ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ اللَّهْوِ وَمِنَ التَّجَارَةِ..... (جمعه ۶۲/۱۱)	قُلْ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ اللَّهْوِ وَمِنَ التَّجَارَةِ.....
فَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي نَحْنُ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ..... (مؤمنون ۲۳/۲۸)	فَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي نَحْنُ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ.....

جدول آمار

تعداد	عناوین
۷۷۸۰۷	* کل کلمات قرآن مجید:
۹	کلمات اصلی در این درس:
۹	کلمات الحاقی در این درس:
۱۰۸۶	کلمات اصلی با تکرار:
۲۴۳	کلمات الحاقی با تکرار:
۱۳۲۹ + ۱۲۵۴	مجموع کلمات اصلی و الحاقی:
۲۵۴۴۹	کلمات آموزش داده شده:
۵۲۳۵۸	* باقیمانده:

کلمات اصلی

ریشه اصلی	لغت	معنا	تعداد	ریشه اصلی	لغت	معنا	تعداد
—	إِذْ	چون - هنگامیکه	۶۶۲	لَدُنْ	لَدُنْ	نزد - پیش	۲۳۷
ام م	أَمَامَ	جلو	۱	وَثَقَ	وَثَقَ	عهد و پیمان	۲۵
اول	أَوَّلُوا - أُولَى	صاحبان دارندگان	۴۳	وَرَى	وَرَى	پشت	۲۴
ای ی	أَيُّ - أَيَّ	هر چیز	۴۷	يَمِينِ	يَمِينِ	راست	۲۴
فلک	فُلُكْ	کشتی	۲۳				

مجرورات

علائم اصلی جر، (ـِـ) است و هر اسمی که علامت جر را بگیرد مجرور است.

باید دانست که اسم به دو صورت مجرور می شود:

الف) اسم دیگری به آن اضافه شود.

مثال: عَبُدُ اللَّهَ. کلمه «الله» در اینجا مجرور است، زیرا کلمه «عبد» به آن اضافه شده است.^۱

ب) آمدن یکی از حروف جر بر سر آن.

مانند: بِاللَّهِ^۲ که در قرآن وارد گردیده اند، حروف جر دهنده ای که در قرآن آمده اند، عبارتند از: بَاء، تاء، کاف، لام، مِنْ، عَلَى، فِی، عَنْ، الِی، وَاو.^۳

مجرور شدن همیشه به کسره (ـِـ) یا تنوین (ـِـ) نیست، بلکه در مثنی و جمع مذکر سالم و اسماء «أَب، أَخ، فَم، ذُو»^۴ (مجرور شدن) به حرف «یاء» مانند (بِمَجَاهِدٍ، بِمُؤْمِنِينَ، بِأَخِيهِ...) در اسمهای غیر منصرف^۵ علامت جر به فتحه می باشد.

۱ - اسم اول را مضاف، اسم دوم را مضاف الیه گویند.

۲ - حرف اول را جار و کلمه بعد (اللَّهِ) را مجرور نامند.

۳ - حروف جاره ۱۷ تا است که از آنها «مذ، منذ، رب، حاشا، خلا و عدا» در قرآن وارد نشده است.

۴ - از اسماء شش گانه، فقط چهار تای فوق در قرآن وارد گردیده و کلمات «حَم و هُنَّ» نیامده است.

۵ - هر اسم که تنوین و کسره نپذیرد «غیرمنصرف» است، و این به دلایلی است که مراجعه به کتابهای مفصل را می طلبد.

کلماتی نظیر: کُلُّ، بَعْضٌ، جَمِيعٌ، کُلًّا وَکُلًّا (هر دو)، اَيُّ (هر کدام)، غَيْرٌ وَ سِوَى (مگر و بجز)، لَدُنْ و عِنْد (نزد، پیش) و اَوَّلُو، اُولٰی (صاحبان، دارندگان) همیشه مضافند و هیچگاه بطور تنها نمی آیند. همچنین کلماتی چون، يَمِينٌ، يَسَارٌ، تَحْتَ، فَوْق، اَمَامٌ، بَيْنَ، وَرَاء، قَبْل، بَعْد و مَعَ نیز دائم الاضافه اند. یعنی کلماتی که بعد از آنها می آید، بدلیل «مضاف الیه» بودن باید مجرور باشد.^۱

تمرین کلاس

تمرین الف: دلایل مجرور شدن کلمه های مورد نظر را معین نمایید.

۱- فَكَذَّبُوهُ فَتَبَايَاهُ وَ مَنْ مَعَهُ فِي الْفُلْكِ (۷۳/۱۰)

پس او (نوح «ع») را تکذیب کردند و ما او را و هر کس با او در کشتی بود نجات دادیم.

☐ الف: مضاف الیه است.	☐ ب: مفعول است.
☐ ج: مجرور به حرف جر است.	☐ د: مجرور به اضافه است.

۲- وَ تَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَى (۱۹۷/۲)

و توشه بردارید همانا بهترین توشه (برای آخرت) تقوا است.

☐ الف: مجرور به اضافه است	☐ ب: مجرور به حرف جر می باشد.
☐ ج: مضاف الیه است.	☐ د: الف و ج صحیح است.

۳- وَ مَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ (۳۴/۳۱)

هیچ کس نمی داند به کدام سرزمین میرد.

☐ الف: مضاف است.
☐ ب: الف و ج صحیح است.
☐ ج: مجرور به حرف جر است.
☐ د: مجرور بواسطه اضافه به اسماء دائم الاضافه است.

۱- زبان قرآن جلد ۲ صفحات ۲۱ و ۷۲ با اندکی تلخیص و تصرف.

۴- وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ (۵۳/۳۳)

هرگاه از آنان (زنان پیامبر) متاعی (وسایلهای از وسایل زندگی) می‌طلبید، از پشت پرده درخواست کنید.

- الف: مجرور به حرف جر است. □
ب: مضاف الیه است. □
ج: مضاف به اسماء دائم‌الاضافه است. □
د: مضاف به اسم است. □

۵- قُلْ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ اللَّهِوِ وَمِنَ التَّجَارَةِ (۱۱/۶۲)

بگو: آنچه نزد خداست از سرگرمی و از داد و ستد بهتر است.

- الف: مضاف است. □
ب: مجرور به حرف جر است. □
ج: مجرور به اضافه اسمهای دائم‌الاضافه است. □
د: ب و ج صحیح است. □

تمرین ب: همراه با تطبیق ترجمه صحیح معین کنید اعراب کدام یک از کلمه‌های مورد نظر صحیح است؟

۶- همانا خداوند بین بندگان (به عدالت) حکم کرده است.

۱- إِنَّ اللَّهَ قَدْ حَكَمَ بَيْنَ... (۴۸/۴۰)

- الف: الْعِبَادُ □
ب: الْعِبَادَ □
ج: الْعِبَادُ □
د: الْعِبَادِ □

۷- و او (خداوند) کسی است که ستارگان را برای شما قرارداد تا در تاریکیهای خشکی و دریا هدایت شوید.

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ النُّجُومَ لِتَهْتَدُوا بِهَا فِي... الْبَرِّ وَالْبَحْرِ (۹۷/۶)

- الف: ظُلُمَاتٍ □
ب: ظُلُمَاتٍ □
ج: ظُلُمَاتٍ □
د: ظُلُمَاتٍ □

۸- و پیش از طلوع و پیش از غروب (آفتاب) تسبیح و حمد پروردگارت را بجا آور!

وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ..... الشَّمْسِ وَقَبْلَ..... (۳۹/۵۰)

الف: طُلُوع - الْغُرُوب	ب: طُلُوع - الْغُرُوب
ج: طُلُوع - الْغُرُوب	د: طُلُوع - الْغُرُوب

۹- از آن اوست آنچه در آسمانها و آنچه در زمین و آنچه میان آن دو و آنچه در زیر خاک است.

لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَمَا تَحْتَ... (۶/۲۰)

الف: الثَّرَى (مرفوع تقدیری)	☐
ب: الثَّرَى (مجرور تقدیری به دلیل اضافه شدن به اسم دائم الاضافه)	☐
ج: الثَّرَى (مجرور تقدیری به دلیل مضاف الیه بودن)	☐
د: الثَّرَى (منصوب تقدیری)	☐

۱۰- آن کسانی هستند که خداوند هدایتشان نموده و آنان صاحبان عقل و خرد هستند.

أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَأُولَئِكَ هُمُ الْأُولُوا... (۱۸/۳۹)

الف: الْأُولَا	ب: الْأُولَا	ج: الْأُولَا	د: الْأُولَا

تمرین ج: با توجه به نقش کلمه مورد نظر، معین کنید کدام یک از ترجمه‌ها با آیه مطابقت دارد.

۱۱- فَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي نَجَّيْنَا مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ (۲۸/۲۳)

(قوم مجرور به حرف جر است)

الف: پس بگو: سپاس مخصوص خداوند است آنکه ما را از (دست) قوم ستمکار و ظالم نجات داد.	☐
ب: پس بگو سپاس مخصوص خداوند است آن که ما را از (دست) آنان نجات داد. آنان قوم ظالم بودند.	☐
ج: پس بگو سپاس مخصوص خداوند است آنکه ما را از (دست) ظالمها نجات داد.	☐
د: پس بگو: سپاس خداوندی را که ظالمان را قومی گنهکار قرار داد.	☐

۱۲- الَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ (۲۷/۲)

- الف: کسانی که پیمان خداوند را می شکنند.
- ب: کسانی که پیمان خدا را بعد از پیمان بستن می شکنند.
- ج: کسانی که بعد از پیمان بستن پیمان خویش را می شکنند.
- د: کسانی که پیمان را از پیمان شکنان می گیرند ولی پیمان شکن آن را می شکنند.

۱۳- وَمَا تِلْكَ يَمِينُكَ يَا مُوسَى (۱۷/۲۰)

- الف: آن چیست به دستت؟
- ب: آن چیست به دست (راست) تو ای موسی؟
- ج: آن چیست که دست راست تو آن را گرفته است؟
- د: آن چیست که دست (راست) تو آن را گرفته است ای موسی؟

۱۴- وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا (۸۵/۱۷)

- الف: و آنچه دانش به شما داد شده چقدر کم است!
- ب: و آنچه دانش به شما رسیده است کم است.
- ج: و آنچه دانش به شما رسید بسیار اندک است.
- د: از دانش به شما داده نشده است مگر (به مقدار) اندکی.

کلمات الحاقی

لغت	معنی	تعداد	لغت	معنی	تعداد	لغت	معنی	تعداد
أَسْلَمَ	تسلیم کرد	*	تَحْتَ	زیر	۵۱	مَا أَكْفَرَهُ	چقدر ناسپاس	۱
أَنْظَرُونَا	مارانگاه کنید (مهلت دهید)	*	تِجَارَةً	دادوستد	۹	مَتَاع	سرمایه (اندک)	*
أَوْ تَنْتِمْ	داده شده اید	*	تَهْتَدُوا	هدایت می شوید	*	نَفْتَسِ	برگیریم	*
أُولُوا	صاحبان	۱۷	الْثَرَى	خاک	۱	يَنْقُضُونَ	می شکنند	*
أَيَّ - آيَا	هرچیز	۴۷	سَبَّحَ	تسبیح کن	*			
بَنِي إِسْرَائِيلَ	—	۴۱	قَلِيل	کم	۷۱			

بخش دوم: آموزش مفاهیم

تقوا، برترین توشه

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُمْ مُسْلِمُونَ.^۱

ای کسانی که ایمان آورده‌اید آنچنان که حق تقوای خداست، تقوا پیشه کنید و از دنیا نروید مگر اینکه مسلمان باشید.

نکته‌ها

۱. **تقوآمداری:** در این آیه دو دستور به مؤمنان داده شده است: اول، رعایت حق تقوا؛ دوم، مردن در حال مسلمانی. این دو دستور از اهمیت فراوانی برخوردار است و سراسر زندگی بشر را شامل می‌شود. یک دستور آن مربوط به زمان حیات است که باید بدان عمل شود و سفارش دوم مربوط به زمان رحلت است و در واقع، نتیجه دستور اول است، بدین معنا که مؤمنان باید حق تقوا را رعایت کنند و در طول عمر پا از حریم بندگی خدا بیرون نگذارند تا ایمان و اسلام در قلب آنها مستقر شود و در لحظه رحلت، مسلمان بمیرند و چنان نباشد که هول و هراس مرگ و سکرات آن، اسلام و ایمان را از آنان بگیرد و کافر بمیرند. قرآن کریم در موارد فراوان، به تقوا سفارش نموده و از مؤمنان خواسته که در تمام حرکات و سکنات زندگی، تقوا را فراموش نکنند. علامه طباطبایی (ره) پیرامون تقوا می‌نویسد: تقوا، نوعی احتراز و اجتناب از عذاب الهی است و این تقوا وقتی حاصل می‌شود که انسان، اوامر الهی را پیروی نماید و از ارتکاب نواهی و محرمات الهی پرهیز کرده و در برابر نعمتهای خدا، شاکر و در برابر مصیبت‌ها، صابر باشد.^۲

قرآن مجید در آیاتی برای سوق دادن افراد به سوی تقوا، به بیان نعمتهایی که به متقیان خواهد رسید، پرداخته و آنان را به نیل به نعمتهای دنیوی و اخروی بشارت داده است.^۳

۱. آل عمران، آیه ۱۰۲.

۲. المیزان، ج ۳، ص ۳۶۷.

۳. اعراف، آیه ۹۶.

گاهی نیز آنان را وعده داده که اگر تقوا پیشه کنند، امدادهای غیبی خود را به کمک آنان خواهد فرستاد.^۱ همچنین در بعضی از آیات، بصیرت پیدا کردن، نجات از گرفتاریها و مشکلات و آسان شدن امور را در گرو تقوا دانسته است.

در حدود هفتاد آیه قرآن، رعایت تقوا را گوشزد کرده است، اما آیه مورد بحث دارای قید «حَقُّ تَقَاتِهِ» است که آن را از سایر آیات امتیاز بخشیده، یعنی تقوای خدا را آنچنان که حق تقواست، رعایت کنید، و این مطلب اشاره به بالاترین درجه تقوا دارد. مؤمنان باید خود را برای این مرحله آماده کنند که نه تنها از ارتکاب گناه خودداری کنند، بلکه مکروهات را نیز به جا نیاورند، بلکه هر عملی که در راه خدا و برای رضای خدا نباشد ترک کنند گرچه امری مباح باشد و در حقیقت همه اعمال زندگی را به انگیزه جلب رضایت خدا انجام دهند.

۲. عاقبت به خیری: سفارش دوم آیه این بود که هرگز نمیرید، مگر در حال مسلمانی (در حالی که تسلیم اوامر الهی هستید). این همان مطلبی است که نزد مردم به عاقبت به خیری مشهور است؛ زیرا انسان باید در طول عمر، خود را چنان مهیای مرگ کند و تعلقات خود را کم نماید که در وقت مردن، شیاطین نتوانند ایمان او را برابیند، چون در آن موقع حساس، شیطان و یاران او می‌کوشند که وی را از دایره ایمان، خارج کرده، با حالت کفر به برزخ وارد کنند.

تاریخ فراوان به یاد دارد که افرادی ابتداء مؤمن و خوب بودند، ولی بر اثر غفلت و عدم رعایت تقوا، کارشان به بی‌ایمانی و مردن با حال کفر کشیده شده است.

باید هشدارها را با گوش جان شنید و از اسلام و ایمان محافظت کرد و با رعایت تقوا، آنها را در قلب ثبت نمود تا هول و هراس سكرات مرگ آنها را نزدايد كه معيار، مسلمان و مؤمن مردن است. «اللَّهُمَّ اجْعَلْ عَاقِبَةَ أَمْرِنَا خَيْرًا، بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ».

بخش سوم: تمرین منزل

تمرین الف: دلایل مجرور شدن کلمه‌های مورد نظر را معین کنید.

۱- لَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ (۲۲/۱۷)

هرگز معبود دیگری را با خدا قرار مده.

- ☐ الف: مفعول به است.
- ☐ ب: مضاف به یاء متکلم می‌باشد.
- ☐ ج: مضاف‌الیه اسم دائم‌الاضافه است.
- ☐ د: مضاف‌الیه است بدلیل حرف جر.

۲- إِنَّ اللَّهَ قَدْ حَكَمَ بَيْنَ الْعِبَادِ (۴۸/۴۰)

همانا خداوند بین بندگان (به عدالت) حکم کرده است.

- ☐ الف: مجرور
- ☐ ب: مضاف است.
- ☐ ج: الف و ب صحیح است.
- ☐ د: مضاف‌الیه است.

۳- وَ مَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الْآخِرَةِ نُوَدِّهِ مِنْهَا (۱۴۵/۳)

و هر کس پاداش آخرت را بخواهد به او می‌دهیم.

- ☐ الف: مضاف‌الیه است.
- ☐ ب: مجرور به حرف جر است.
- ☐ ج: مضاف به «یاء» متکلم است.
- ☐ د: مفعول است.

۴- كُلُّ الطَّعَامِ كَانَ حَلَالًا لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ (۹۳/۳)

همه طعامها برای بنی اسرائیل حلال بود.

- ☐ الف: به واسطه حرف جرّ
- ☐ ب: به دلیل اضافه شدن به کَانَ
- ☐ ج: به دلیل اضافه شدن به اسم دائم‌الاضافه به آن
- ☐ د: به دلیل کسره داشتن.

۵- یَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي (۸۵/۱۷)

از تواز (حقیقت) روح می پرسند، بگو روح از امر و فرمان خدایم است.

- الف: مجرور به اضافه است. □ ب: مجرور به حرف جراست. □
ج: مجرور به اسم دائم الاضافه است. □ د: مجرور است به دلیل داشتن الف و لام. □

۶- وَ مَا تَذَرِي نَفْسٍ بَآئٍ اَرْضٍ تَمُوتُ (۳۴/۳۱)

هیچ کس نمی داند در کدام سرزمین می میرد.

- الف: مضاف الیه بواسطه حرف جر. □
ب: اضافه شدن به اسم دائم الاضافه به آن. □
ج: مضاف شدن به کلمه «تموت». □
د: مضاف شدن به کلمه ای که حرف جر دارد. □

۷- فَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي نَجَّيْنَا مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ (۲۸/۲۳)

پس بگو: ستایش و سپاس مخصوص خداوند است، آنکه ما را از (دست) قوم ستمکار نجات داد.

- الف: حرف جر □ ب: مجرور به اضافه □
ج: مضاف شدن □ د: اضافه شدن به اسم دائم الاضافه. □

۸- الَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ (۲۷/۲)

کسانی که پیمان خدا را بعد از پیمان بستن می شکنند.

- الف: به دلیل اضافه شدن اسم دائم الاضافه □
ب: اضافه به اسم ماقبل □
ج: به دلیل حرف جر □
د: مجرور لفظی و در صل منصوب است. □

۹- وَ سَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ (۳۹/۵۰)

و قبل از طلوع خورشید به تسبیح (او) حمد پروردگارت را بجا آور.

- الف: به دلیل اضافه شدن حرف جر □ ب: اضافه شدن به اسم دائم الاضافه □
ج: اضافه شدن □ د: اضافه شدن به کلمه شمس □

۱۰- فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلِكِ دَعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ (۶۵/۲۹)

هنگامی که سوار بر کشتی شوند، خدا را با اخلاص می خوانند.

☐ الف: حرف جر	☐ ب: اضافه شدن به اسم دائم اضافه
☐ ج: مضاف الیه بودن	☐ د: مجرور محلی یا تقدیری

تمرین ب: همراه با تطبیق ترجمه صحیح معین کنید اعراب کدام یک از کلمه های مورد نظر صحیح است.

۱۱- پس بگو: سپاس مخصوص خداوند است، آنکه ما را از (دست) قوم ستمکار نجات بخشید.

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي نَجَّيْنَا مِنْ..... الظَّالِمِينَ (۲۸/۲۳)

☐ الف: الْقَوْمَ	☐ ب: الْقَوْمِ
☐ ج: الْقَوْمُ	☐ د: الْقَوْمِ

۱۲- کسانی که پیمان خدا را بعد از پیمان بستن می شکنند (۲۷/۲)

الَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ.....

☐ الف: مِيثَاقَهُ	☐ ب: مِيثَاقُهُ
☐ ج: مِيثَاقِهِ	☐ د: مِيثَاقُهُ

۱۳- آن چیست به دست (راست) تو ای موسی!؟

وَمَا تِلْكَ..... يَا مُوسَى (۱۷/۲۰)

☐ الف: يَمِينُكَ	☐ ب: يَمِينُكَ
☐ ج: يَمِينِكَ	☐ د: الف و ج

۱۴- کشته باد انسان! چقدر ناسپاسی می کند از چه چیزی خلقش کرده است؟

قُتِلَ الْإِنْسَانُ مَا أَكْفَرَهُ مِنْ أَيِّ..... خَلَقَهُ (۱۷/۸۰)

☐ الف: شَيْءٍ	☐ ب: شَيْئاً
☐ ج: شَيْءٍ	☐ د: شَيْءٍ

۱۵ - کسی که نزد او دانشی از کتاب (الهی) بود گفت: من (او را) نزد تو می آورم.

قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِّنْ ... أَنَا آتِيكَ (۴۰/۲۷)

□ الف: الْكِتَابِ	□ ب: الْكِتَابُ
□ ج: الْكِتَابِ	□ د: الْكِتَابِ

تمرین ج: با توجه به مجرور بودن کلمه مورد نظر، معین کنید کدام ترجمه با آیه مطابقت دارد.

۱۶ - إِنَّ اللَّهَ قَدْ حَكَمَ بَيْنَ الْعِبَادِ (۴۸/۴۰)

- الف: همانا خداوند عدالت را بین بندگانش ایجاد کرده است.
- ب: همانا خداوند بین بندگانش (به عدالت) حکم کرده است.
- ج: همانا خداوند بین بندگانش عدالت را آورده است.
- د: همانا بین آنها و بین بندگان خدا به عدالت رفتار کنید.

۱۷ - قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِّنَ الْكِتَابِ أَنَا آتِيكَ (۴۰/۲۷)

- الف: کسی که نزد او دانشی از کتاب (الهی) بود، گفت: من (او را) نزد تو می آورم.
- ب: کسی که او را کتاب (الهی) بود، گفت: من (او را) نزد تو خواهم آورد.
- ج: کسی که کتاب (الهی) را می خواند، گفت: من (او را) نزد تو خواهم آورد.
- د: کسی که کتاب (الهی) را می نوشت، گفت: من (او را) نزد تو خواهم آورد.

۱۸ - إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ ۚ خَلَقَهُ مِن تُرَابٍ (۵۹/۳)

- الف: مَثَلِ عِيسَى در نزد خدا، همچون آدم است، که او را از خاک آفرید.
- ب: مَثَلِ عِيسَى در نزد خدا مَثَلِ مَثَلِ او است که از خاک آفریده شد.
- ج: مَثَلِ عِيسَى در نزد خدا همان است که از خاک آفریده شد.
- د: مانند عیسی نزد خدا مانند مثل آن است که خداوند او را از خاک آفرید.